
BEZPIECZNY

BANK

BEZPIECZNY BANK

czasopismo poświęcone
zagadnieniom gwarancji
depozytów i bezpieczeństwa
finansowego banków

Kolegium programowo-redakcyjne:

prof. dr hab. Władysław Baka
– redaktor naczelny,
Kazimierz Beca,
dr Marek Grzybowski,
dr hab. Małgorzata Iwanicz-
-Drozdowska,
Ewa Kawecka-Włodarczak,
prof. dr hab. Stanisław Owsiak,
Krzysztof Pietraszkiewicz,
prof. dr hab. Marek Safjan,
prof. dr hab. Jan Szambelańczyk,
Ewa Śleszyńska-Charewicz

Sekretariat redakcji:

Tomasz Obal
Beata Zdanowicz

Publikowane artykuły przedstawiają
opinie i poglądy ich autorów i nie
wrażają oficjalnego stanowiska
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Łamanie:

Dariusz Stański

Korekta:

Ewa Stępniewicz

Opracowanie graficzne:

Andrzej Koch

Druk:

STARDRUK

ISSN 1429-2939

Wydawca:

Bankowy Fundusz Gwarancyjny
00-546 Warszawa
ul. Ks. Ignacego Jana Skorupki 4
tel. 583-08-01, 583-08-05,
583-08-06
fax 583-08-08
e-mail: rada@bfg.pl
www.bfg.pl
we współpracy z wydawnictwem
„Zarządzanie i Finanse”

W NUMERZE

2 (21) 2003

A. Z działalności BFG – str. 3

1. Nowa kadencja Rady BFG – str. 3
2. Sprawozdanie z działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w 2002 roku (skrót) – str. 4
3. Uchwały Rady BFG w sprawie stawek na 2004 r. – str. 38

B. Problemy i poglądy – str. 41

1. Kierunki nowelizacji ustawy o BFG w latach 1995–2003 – *Andrzej Jankowski* – str. 41

C. Z doświadczeń zagranicznych – str. 51

1. Druga Międzynarodowa konferencja IADI (International Association of Deposit Insurers – *Tomasz Obal* – str. 51
2. Japoński system gwarantowania depozytów – *Beata Zdanowicz* – str. 56
3. System gwarantowania depozytów w Korei Płd. – *Joanna Majewska* – str. 69

D. Konsultacje dla banków – str. 79

1. Międzynarodowe przeciwdziałanie praniu pieniędzy w sektorze finansowym – *Marek Prengel* – str. 79

E. Nowe idee i rozwiązania – str. 91

1. System rekompensat dla inwestorów giełdowych na przykładzie USA – *Bogna Janik* – str. 91

F. Kronika – str. 99

1. Podstawowe wielkości makroekonomiczne i zmiany organizacyjno-prawne w sektorze bankowym w II i III kwartale 2003 roku – *Halina Polijaniuk, Marcin Tadeusiak, Marcin Zachaj, Anna Herer* – str. 99

G. Miscellanea – str. 127

Nowa edycja Konkursu na najlepszą pracę magisterską i doktorską – str. 132

Z działalności BFG

NOWA KADENCJA RADY BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

W czerwcu 2003 r. dobiegła końca kadencja Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Rozpoczęła działalność Rada III kadencji (2003 r.–2007 r.) w składzie:

Prof. dr hab. Władysław Baka – Przewodniczący Rady (zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o BFG powołany przez Prezesa Rady Ministrów na uzgodniony wniosek Ministra Finansów i Prezesa Narodowego Banku Polskiego, po zaopiniowaniu przez Komisję Finansów Publicznych Sejmu RP). Członkowie Rady Funduszu: Janusz Czarzasty, Krzysztof Pietraszkiewicz i prof. dr hab. Jan Szambelańczyk (powołani przez Związek Banków Polskich), Wojciech Kwaśniak, Jacek Osiński, Ewa Śleszyńska-Charewicz i prof. Andrzej Wiśniewski (powołani przez Prezesa NBP), Przemysław Morysiak, prof. dr hab. Stanisław Owsiak i Ryszard Pazura (powołani przez Ministra Finansów).

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO W 2002 ROKU

(skrót)

I. DZIAŁALNOŚĆ GWARANCYJNA BFG

1. Realizacja wypłat środków gwarantowanych

W 2002 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny realizował wypłaty środków gwarantowanych dla deponentów banków, których upadłość została ogłoszona w poprzednich latach. Wypłaty dokonywane były na podstawie przedkładanych przez syndyków uzupełnień pierwotnych list deponentów. Uzupełnienia te objęły osoby, które nie zostały wykazane na listach pierwotnych, a także spadkobierców i osoby, które poniosły koszty pogrzebu posiadaczy rachunków zmarłych przed ogłoszeniem upadłości banku.

Syndycy Banku Staropolskiego SA w Poznaniu w upadłości¹⁾ oraz Banku Spółdzielczego we Włodowicach w upadłości²⁾ przedłożyli uzupełnienia listy deponentów. Na wypłaty środków gwarantowanych na rzecz 46 deponentów obu banków przeznaczono łączną kwotę 117,1 tys. zł. Środki na realizację wypłat pochodziły wyłącznie ze środków płynnych upadłych banków.

W roku sprawozdawczym w Biurze Funduszu dokonano wypłat w łącznej kwocie 520,9 tys. zł dla 275 deponentów, którzy nie podjęli należnych kwot w trakcie wypłat prowadzonych przez syndyków.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2002 roku ogólna kwota zobowiązań Funduszu z tytułu niepodjętych kwot gwarantowanych przez 5.485 uprawnionych deponentów upadłych banków (w tym 3.527 deponentów Banku Staropolskiego SA) wyniosła 3.245,8 tys. zł. Średnia niepodjęta kwota wyniosła 591,76 zł.

2. Środki odzyskane z mas upadłości banków i ich rozliczenie

W 2002 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny odzyskał 12.112,8 tys. zł z tytułu wierzytelności zgłoszonych do mas upadłości banków – w związku

Z działalności BFG

z przekazaniem syndykom w ubiegłych latach środków pieniężnych na wypłaty dla deponentów – co z wcześniej odzyskanymi środkami stanowi kwotę 29.361,5 tys. zł na koniec roku.

Zgodnie z ustawą o BFG środki te mogą być przeznaczane wyłącznie na cele związane z realizacją zadań w zakresie wypłat środków gwarantowanych.

3. Przedawnienie roszczeń

Po upływie 5 lat od dnia ogłoszenia upadłości banku roszczenia deponentów wobec Funduszu ulegają przedawnieniu. W roku 2002 przedawniły się roszczenia 3.484 deponentów 8 upadłych banków na łączną kwotę 31,9 tys. zł. Średnia wysokość przedawnionego roszczenia wyniosła 9,16 zł.

4. Kwestie prawne związane z gwarantowaniem depozytów

Nowelizacja ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w roku 2002 wprowadziła zryczałtowany podatek od przychodów z kapitałów pieniężnych – w tym od odsetek od wkładów oszczędnościowych. W związku z brakiem regulacji dotyczącej obowiązku podatkowego w sytuacji postawienia banku w stan upadłości pojawiło się szereg wątpliwości interpretacyjnych, a nawet sprzeczności z obowiązującymi przepisami ustawy o BFG w zakresie ewentualnej konieczności naliczania i odprowadzania tego podatku w przypadku wypłat deponentom przez Fundusz świadczeń gwarancyjnych. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć wątpliwości co do obowiązku naliczania i odprowadzania tego podatku od świadczeń wypłacanych przez BFG, szczególnie wobec ustawowego ograniczenia możliwości wykorzystania środków Funduszu jedynie do wypłat kwot gwarantowanych (art. 31 ustawy o BFG), jak też braku w ustawie podatkowej procedury naliczania i odprowadzania podatku w tym szczególnym przypadku. Mając na uwadze interes deponentów oraz konieczność wyjaśnienia wszelkich wątpliwości, które mogłyby zakłócić proces sprawnej realizacji wypłaty środków gwarantowanych w przypadku upadłości banku, Fundusz wystąpił do Ministerstwa Finansów z wnioskiem dotyczącym ustalenia wykładni nowych przepisów. Zdaniem Funduszu uzasadnione byłoby dokonanie zmian legislacyjnych wyraźnie zwalniających z podatku dochodowego odsetki naliczone do dnia upadłości banku, a wchodzące do podstawy wyliczania kwoty gwarantowanej.

Jednocześnie w związku z zaistniałymi rozbieżnościami interpretacyjnymi pomiędzy organami celnymi co do sytuacji części klientów Banku Staro-

Bezpieczny Bank

polskiego SA, którzy uregulowali należności celne za pośrednictwem Banku tuż przed zawieszeniem jego działalności, a odmienną praktyką stosowaną przez sądy, Fundusz wystąpił do Ministerstwa Finansów oraz do Ministerstwa Sprawiedliwości z prośbą o zajęcie stanowiska w tej kwestii. Organy celne stanęły na stanowisku, że – wobec niezrealizowania przez Bank Staropolski SA przelewu kwot wpłaconych przez klientów tytułem należności celnych – nie doszło do uregulowania długu celnego i osoby te są w dalszym ciągu zobowiązane do jego uiszczenia. Tymczasem Sąd Okręgowy w Poznaniu, do którego klienci będący w wyżej opisanej sytuacji zwrócili się o wyłączenie z masy upadłości przedmiotowych kwot, uznał, że wpłata do Banku z poleceniem przelewu na rachunek urzędu celnego jest równoznaczna z uiszczeniem długu celnego, a zatem osoby, które dokonały takiej wpłaty, nie mają żadnych roszczeń do Banku. Roszczenia takie przeszły na urząd celny, który jednak jako jednostka organizacyjna Skarbu Państwa – zgodnie z przepisami ustawy o BFG – nie posiada statusu deponenta i w związku z tym jego środki nie są objęte gwarancjami.

Podkreślić należy, że urzędy celne wystawiały tytuły wykonawcze na powyższe wierzytelności, zmuszając osoby, które dokonały zapłaty zobowiązań celnych za pośrednictwem Banku Staropolskiego SA, do ponownego ich uiszczenia. Osoby te, nie posiadając wierzytelności do Banku, również nie uzyskały statusu deponenta i nie otrzymały zwrotu środków.

II. DZIAŁALNOŚĆ POMOCOWA BFG

1. Zmiany w przepisach regulujących działalność pomocową

W oparciu o zdobyte doświadczenia oraz wychodząc naprzeciw zmianom zachodzącym w sektorze bankowym, Bankowy Fundusz Gwarancyjny doskonalił procedury wewnętrzne dotyczące udzielania pomocy. I tak:

- ❖ w dniu 21 lutego 2002 roku Rada BFG podjęła uchwałę nr 5/2002 zmieniającą uchwałę nr 15/2001 z 8 maja 2001 roku w sprawie „Form, trybu oraz szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych”;
- ❖ w dniu 12 marca 2002 roku Zarząd BFG podjął uchwałę nr 41/12/P/2002 wprowadzającą nową instrukcję „Zasady i tryb rozpatrywania wniosków banków o udzielenie zwrotnej pomocy finansowej z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych”;
- ❖ w dniu 16 kwietnia 2002 roku Zarząd BFG podjął uchwałę nr 66/20/P/2002 wprowadzającą instrukcję „Zasady administrowania wierzytelno-

Z działalności BFG

- ściami w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym z tytułu udzielonej pomocy”;
- ❖ w dniu 26 czerwca 2002 roku Rada BFG podjęła uchwałę nr 11/2002 zmieniającą uchwałę nr 35/97 z 20 listopada 1997 roku w sprawie określenia „Zasad, form, warunków i trybu udzielania pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych”, a w dniu 23 października Zarząd BFG uchwałą nr 132/47/P/2002 wprowadził instrukcję „Udzielanie zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczki z funduszu pomocowego”;
 - ❖ w dniu 15 października 2002 roku Zarząd BFG podjął uchwałę nr 131/46/P/2002 zmieniającą uchwałę nr 40/13/P/98 z dnia 5 czerwca 1998 roku w sprawie powołania Komitetu do spraw oceny wniosków pomocowych; zadaniem Komitetu jest wyrażanie opinii w sprawie udzielenia albo zmiany warunków udzielonej pomocy finansowej.

2. Pożyczki z funduszu pomocowego

2.1. Cel i zasady działalności pomocowej

Podstawowym celem działalności pomocowej Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest szeroko rozumiana ochrona deponentów przed utratą środków ulokowanych w bankach zagrożonych niewypłacalnością w postaci zwrotnej pomocy finansowej udzielanej bankom o zagrożonej wypłacalności. Zgodnie z ustawą o BFG pomoc może być udzielana w formie pożyczek, gwarancji lub poręczeń, a także nabywania wierzytelności banków na warunkach korzystniejszych niż rynkowe.

Działalność pomocowa w 2002 roku prowadzona była, podobnie jak w latach poprzednich, w oparciu o następujące zasady:

- ❖ wspierania procesów konsolidacyjnych i restrukturyzacyjnych poprzez udzielanie pomocy na przejęcia banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności przez banki silne kapitałowo;
- ❖ mobilizowania banków składających wnioski o udzielenie pomocy do poszukiwania dodatkowych, poza pomocą ze środków BFG, źródeł wsparcia finansowego w celu realizacji programów postępowania naprawczego, w szczególności ze strony akcjonariuszy banku;
- ❖ zapewnienia ekonomicznie wysokiej efektywności pomocy, m.in. poprzez określanie w umowach o udzielenie pożyczki warunków, których spełnienie przez bank powinno przyczynić się do trwałego odzyskania wypłacalności, takich jak: racjonalizacja kosztów działania, reinwestowanie dochodów uzyskiwanych w związku z otrzymaniem i wykorzystywaniem

Bezpieczny Bank

- pomocy w bezpieczne, a zarazem rentowne instrumenty finansowe, przeznaczanie całości nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszy własnych;
- ❖ przestrzegania równości banków w dostępie do środków pomocowych poprzez stosowanie przejrzystych kryteriów i procedur przyznawania pomocy.

Z doświadczeń Funduszu wynika, że najskuteczniejszym sposobem ochrony interesów deponentów jest pomoc udzielana silnym kapitałowo bankom na przejęcie banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności. Fundusz udziela pomocy finansowej na samodzielną sanację bankom zagrożonym niewypłacalnością jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy ich dalsze funkcjonowanie, jako odrębnego podmiotu, jest ekonomicznie uzasadnione, a jednocześnie inne banki nie są zainteresowane ich przejęciem.

Udzielona w 2002 roku pomoc finansowa przeznaczona była w czterech przypadkach na przejęcie banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności oraz w jednym na samodzielną sanację.

2.2. Warunki udzielania pomocy

Zgodnie z art. 20 ustawy o BFG udzielenie pomocy finansowej możliwe jest po spełnieniu określonych w niej warunków, a w szczególności:

- ❖ uznaniu przez Zarząd BFG wyników badania sprawozdania finansowego przedstawionego przez bank ubiegający się o pomoc, a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy na przejęcie banku, połączenie się banków lub zakup akcji (udziałów) innego banku – wyników badania sprawozdań finansowych obu banków;
- ❖ przedstawieniu przez bank programu postępowania naprawczego pozytywnie zaopiniowanego przez Komisję Nadzoru Bankowego, a w przypadku przejęcia/połączenia się banków, zakupu akcji (udziałów) innego banku – pozytywnej opinii KNB o celowości tych działań;
- ❖ wykazaniu, że wysokość wnioskowanej pożyczki, gwarancji lub poręczenia nie jest wyższa niż łączna maksymalna kwota z tytułu gwarancji w tym banku, liczona jako suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów, a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy finansowej w celu przejęcia/połączenia się banków – nie jest wyższa niż suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów w banku przejmowanym;
- ❖ wykazaniu, że nastąpiło wykorzystanie dotychczasowych funduszy własnych banku na pokrycie strat banku ubiegającego się o pomoc lub banku przejmowanego.

Z działalności BFG

Rada Funduszu, zgodnie z delegacją wynikającą z art. 7 ust. 2 pkt 6 ustawy o BFG, w uchwale nr 35/97 z dnia 20 listopada 1997 roku, znowelizowanej uchwałą nr 10/99 z dnia 18 marca 1999 roku, uchwałą nr 21/99 z dnia 26 sierpnia 1999 roku i uchwałą nr 11/2002 z dnia 26 czerwca 2002 roku, określiła zasady, formy, warunki i tryb udzielania pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania środków pieniężnych oraz określiła kryteria oceny stopnia niebezpieczeństwa niewypłacalności.

Zgodnie z powyższą uchwałą pomoc finansowa udzielana była w 2002 roku na następujących warunkach:

- ❖ okres korzystania z pożyczki wynosił do 5 lat, przy czym wyłącznie w uzasadnionych przypadkach mógł być wydłużony do 10 lat;
- ❖ wypłata pożyczki następowała jednorazowo lub w transzach;
- ❖ oprocentowanie pożyczki w skali roku wynosiło od 0,1 do 0,4 stopy redyskontowej weksli uchwalanej przez Radę Polityki Pieniężnej;
- ❖ prowizja wynosiła:
 - dla banków komercyjnych 0,3% kwoty pożyczki,
 - dla banków spółdzielczych 0,1% kwoty pożyczki;
- ❖ naliczanie i pobieranie odsetek następowało w okresach kwartalnych, a spłaty pożyczki – w ratach kwartalnych lub półrocznych.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach możliwe było zastosowanie karencji w spłacie kapitału³⁾.

2.3. Decyzje w sprawie wniosków o udzielenie pożyczek

Zgodnie z zasadami określonymi w uchwale Rady BFG nr 35/97, banki ubiegające się o pożyczkę przedkładały program postępowania naprawczego, w przypadku przejęcia banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności – programy restrukturyzacji, a ponadto informacje o bieżącej sytuacji finansowej wraz z projekcją kształtowania się sytuacji ekonomiczno-finansowej w okresie korzystania z pomocy. W oparciu o te dokumenty Bankowy Fundusz Gwarancyjny dokonywał oceny możliwości usunięcia stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności banków, wpływu przejęcia banków zagrożonych niewypłacalnością na sytuację banków przejmujących, a także oceny zdolności do spłaty pożyczki wraz z odsetkami w ustalonych terminach.

W roku sprawozdawczym udzielono pięciu bankom pożyczek na łączną kwotę 132.837,0 tys. zł. Cztery z pięciu pożyczek zostały udzielone na wsparcie procesów łączeniowych, co stanowiło kontynuację polityki, jaką Fundusz przyjął od początku swej działalności. Celem tej polityki, realizowanej wspólnie

Bezpieczny Bank

nie z Komisją Nadzoru Bankowego, jest dążenie do stabilizacji sektora bankowego oraz tworzenia silnych kapitałowo i ekonomicznie banków.

Niezależnie od BFG przedłużanie się procedury uzgodnieniowej z kandydatami na inwestorów strategicznych trzech banków komercyjnych zagrożonych upadłością, w których Komisja Nadzoru Bankowego w 2002 roku wprowadziła zarządy komisaryczne, spowodowało przesunięcie terminu podjęcia decyzji o wsparciu procesów sanacyjnych na 2003 rok. Kwota pomocy przewidywana do zaangażowania w restrukturyzację tych banków wynosiła 751.000,0 tys. zł. Bankami tymi były: Wschodni Bank Cukrownictwa SA w Lublinie, Bank Wschodni SA w Białymstoku i Bank Spółem SA w Warszawie.

W związku z wystąpieniem we Wschodnim Banku Cukrownictwa SA stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności w pierwszej połowie 2002 roku podjęte zostały, z inicjatywy Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego, działania zmierzające do zapobieżenia jego upadłości. 12 banków komercyjnych, które poniosłyby największe koszty w przypadku konieczności wypłaty środków gwarantowanych klientom WBC SA, nawiązało współpracę zmierzającą do przeprowadzenia restrukturyzacji tego Banku⁴.

W dniu 22 czerwca 2002 roku banki te zawarły porozumienie przewidujące między innymi pomoc Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w postaci pożyczek dla stron porozumienia na objęcie akcji WBC SA, a następnie pożyczki dla WBC SA na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności. W dniu 24 czerwca 2002 roku Komisja Nadzoru Bankowego ustanowiła w WBC SA zarząd komisaryczny. Rada BFG zadeklarowała wsparcie procesu restrukturyzacji WBC SA poprzez udzielenie przez Fundusz pomocy finansowej.

W dniu 20 września 2002 roku PKO BP SA udzielił WBC SA wsparcia w formie linii kredytowej w celu zapewnienia jego płynności. Na zlecenie Komisji Nadzoru Bankowego firma audytorska PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. dokonała badania sprawozdania finansowego Banku według stanu na dzień ustanowienia zarządu komisarycznego. Na podstawie danych z audytu zarząd komisaryczny WBC SA przygotował program postępowania naprawczego, który był przedmiotem uzgodnień dokonanych z bankami – stronami porozumienia i BFG⁵.

BFG po zapoznaniu się z wynikami badania sprawozdania finansowego WBC SA oraz na podstawie analizy programu postępowania naprawczego uznał za celowe udzielenie pożyczek 12 bankom na nabycie akcji WBC SA oraz pożyczki dla WBC SA na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności⁶.

Ponadto, w związku z wystąpieniem w Banku Spółem SA w Warszawie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności Komisja Nadzoru Bankowego w lutym 2002 roku ustanowiła w nim zarząd komisaryczny, który podjął

Z działalności BFG

negocjacje z potencjalnym inwestorem strategicznym, mające na celu dokapitalizowanie Banku. Uzgodniono, że inwestor za zgodą KNB obejmie kontrolny pakiet akcji Banku Społem SA, a następnie Bank ten przejmie znajdujący się w stanie niewypłacalności Bank Wschodni SA w Białymstoku, w którym w czerwcu 2002 roku wprowadzony został również zarząd komisyjny.

Po zapoznaniu się z wynikami badań sprawozdań finansowych obu banków oraz w oparciu o analizę efektywności ewentualnej pomocy finansowej BFG uznał za celowe udzielenie pożyczki na samodzielną sanację Banku Społem SA po uprzednim przejęciu Banku Wschodniego SA.

W dniu 20 grudnia 2002 roku Komisja Nadzoru Bankowego zaakceptowała program postępowania naprawczego Banku Społem SA, a także podjęła uchwały w sprawie zawieszenia z dniem 21 grudnia 2002 roku działalności Banku Wschodniego SA oraz jego przejęcia z dniem 7 stycznia 2003 roku przez Bank Społem SA⁷⁾.

W okresie objętym sprawozdaniem 13 banków zakończyło spłacanie otrzymanych w latach poprzednich pożyczek na łączną kwotę 37.729,0 tys. zł⁸⁾. Udzielone przez BFG wsparcie finansowe skutecznie wspomogło realizację przez te banki programów postępowania naprawczego lub programów restrukturyzacji, wywierając decydujący wpływ na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności. Aktualną sytuację ekonomiczno-finansową tych banków należy uznać za zadowalającą.

2.4. Efektywność działalności pomocowej

Pomoc finansowa, jakiej Bankowy Fundusz Gwarancyjny udzielił w 2002 roku, stanowiła istotne wsparcie dla działań banków mających na celu usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności, a w efekcie zapobieżenie ich upadłości.

Szczególnie pozytywne efekty miała pomoc udzielona na przejęcia banków spółdzielczych znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności przez banki silne ekonomicznie. Poprawa sytuacji ekonomiczno-finansowej tych banków, dzięki pomocy uzyskanej z Funduszu, wzmocniła bezpieczeństwo środków lokowanych w nich przez miejscową ludność i samorządy terytorialne. Niedopuszczenie do upadłości zagwarantowało klientom dalsze korzystanie z usług bankowych, jak również zapobiegło utracie miejsc pracy przez osoby w tych bankach zatrudnione.

Efektywność działalności pomocowej ma także wymiar pozalokalny. Ograniczanie ryzyka upadłości banków zwiększa zaufanie społeczeństwa do instytucji bankowych i całego sektora oraz przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa środków lokowanych w bankach przez osoby fizyczne i podmioty

gospodarcze. Działalność ta stanowi znaczący wkład w stabilizację polskiego sektora bankowego.

3. Pożyczki z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych

3.1. Cele i zasady udzielania pomocy

Na podstawie ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających Bankowy Fundusz Gwarancyjny w 2002 roku kontynuował działania polegające na udzielaniu pomocy finansowej na wsparcie procesów łączeniowych banków spółdzielczych, której źródłem finansowania był utworzony w 2001 roku fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Zgodnie z ustawą, środki z tego funduszu mogą być przeznaczane na finansowanie kosztów łączenia się banków spółdzielczych oraz na związane z tym przedsięwzięcia inwestycyjne, a w szczególności na:

- ❖ unifikację programów i sprzętu informatycznego,
- ❖ ujednocianie technologii bankowej,
- ❖ ujednocianie procedur finansowo-księgowych,
- ❖ unifikację oferty produktów i usług bankowych.

Jednocześnie ze wspomnianego funduszu mogą skorzystać banki spółdzielcze, zaciągając pożyczki na nabycie akcji banku zrzeszającego.

Pomoc finansowa z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych była udzielana wyłącznie tym bankom spółdzielczym, które spełniały kryterium wypłacalności oraz posiadały zdolność do spłaty zaciągniętych pożyczek. Z pomocy mogły skorzystać banki, które dokonały połączenia z innymi bankami nie wcześniej niż na 3 lata przed dniem wejścia w życie ustawy (tj. po 28 stycznia 1998 roku).

3.2. Warunki udzielania pomocy

Rada Funduszu, zgodnie z delegacją wynikającą z art. 36 ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz § 16 statutu BFG, w uchwale nr 15/2001 z dnia 8 maja 2001 roku, zmienionej uchwałą nr 35/2001 z dnia 13 grudnia 2001 roku i uchwałą nr 5/2002 z dnia 21 lutego 2002 roku, określiła formy, tryb oraz szczegółowe warunki udzielania pomocy finansowej bankom z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Z działalności BFG

W 2002 roku pomoc ze wspomnianego funduszu udzielana była na następujących warunkach:

- ❖ okres korzystania z pożyczki – maksymalnie 3 lata,
- ❖ wypłata pożyczki – jednorazowa,
- ❖ oprocentowanie pożyczki w skali roku – 0,1 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej,
- ❖ prowizja – 0,1% kwoty pożyczki, potrącana z kwoty pożyczki,
- ❖ płatności odsetek – kwartalne, a spłaty pożyczek – w ratach półrocznych.

W 2002 roku wnioski banków spółdzielczych o udzielenie pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych dotyczyły wyłącznie sfinansowania procesów łączeniowych i realizacji związanych z nimi inwestycji. Nie wpłynął żaden wniosek o udzielenie pożyczki na zakup akcji banku zrzeszającego.

3.3. Decyzje w sprawie wniosków o udzielenie pożyczek

Zgodnie z uchwałą Rady BFG nr 15/2001 banki ubiegające się o pożyczkę z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych przedkładały projekcje kształtowania się sytuacji ekonomiczno-finansowej banku w okresie korzystania z pomocy oraz dokumenty świadczące o poniesionych lub planowanych do poniesienia kosztach/nakładach związanych z procesami łączeniowymi. Fundusz dokonywał oceny wypłacalności banku oraz zdolności do spłaty pożyczki wraz z odsetkami. Analizowano również zgodność poniesionych, jak też planowanych nakładów i kosztów z celami określonymi w ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

W 2002 roku zostały podjęte przez Zarząd Funduszu uchwały o:

- ❖ udzieleniu pomocy finansowej 18 bankom spółdzielczym na łączną kwotę 29.442,0 tys. zł, z tego 6 bankom na kwotę 4.283,0 tys. zł, które o pożyczkę wystąpiły pod koniec 2001 roku,
- ❖ zwiększeniu przyznanej w 2001 roku pomocy finansowej 9 bankom spółdzielczym o kwotę 2.620,0 tys. zł.

Ogółem w latach 2001–2002 Bankowy Fundusz Gwarancyjny udzielił 84 bankom pożyczek z tego funduszu w łącznej kwocie 103.762,0 tys. zł. Przyznana pomoc finansowa została przeznaczona na następujące cele:

- ❖ unifikację programów i sprzętu informatycznego w wysokości 43.338,5 tys. zł,
- ❖ ujednoczenie technologii bankowej w wysokości 2.308,5 tys. zł,
- ❖ ujednoczenie procedur finansowo-księgowych w wysokości 613,4 tys. zł,

Bezpieczny Bank

- ❖ unifikację oferty produktów i usług bankowych w wysokości 116,0 tys. zł,
- ❖ inwestycje związane z procesami łączeniowymi w wysokości 55.516,7 tys. zł,
- ❖ sfinansowanie innych kosztów związanych z procesami łączeniowymi w wysokości 1.868,9 tys. zł.

3.4. Kontrola Najwyższej Izby Kontroli

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w 2002 roku kontrolę działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w zakresie realizacji postanowień ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

W przekazanym w dniu 17 grudnia 2002 roku wystąpieniu pokontrolnym NIK pozytywnie oceniła realizację przez BFG zadań wynikających z tej ustawy. W ocenie NIK zasady udzielania pomocy zostały opracowane w terminie umożliwiającym sprawne rozpoczęcie udzielania pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych i w pełni uwzględniały warunki określone w ustawie o bankach spółdzielczych. Wnioski o udzielenie pomocy rozpatrywane były przez Fundusz zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami oraz regulacjami wewnętrznymi.

Pozytywnie oceniono przestrzeganie przez Fundusz przepisów ustawy stanowiących, że pomoc z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych udzielana może być bankom, w których nie występuje niebezpieczeństwo niewypłacalności oraz gdy sytuacja banku pozwala na uznanie braku zagrożenia spłaty pożyczki. Według NIK przyjęte przez Fundusz kryteria oceny sytuacji ekonomicznej banków pozwalały na dokonywanie pełnej analizy pod kątem wypełnienia ustawowych wymogów. W procesie rozpatrywania wniosków Fundusz przestrzegał wszystkich ustalonych kryteriów, dokonując kompleksowej i dogłębnej analizy finansowej banków. Sposób weryfikacji kosztów łączenia banków oraz analizy planowanych nakładów bezpośrednio związanych z procesami łączeniowymi oceniony został jako prawidłowy. Analiza tych kosztów była podstawą do określenia kwoty udzielonej pożyczki.

Ponadto NIK stwierdziła, że stosowane przez Fundusz formy zabezpieczenia udzielonych pożyczek zgodne były z obowiązującymi w tej mierze przepisami i w sposób właściwy zabezpieczały zwrot środków pomocowych. Zdaniem kontrolujących Fundusz w pełni wykorzystywał swoje uprawnienia do prowadzenia monitoringu sytuacji finansowej banków korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych oraz celowości wykorzystania środków pomocowych. Sposób wykorzystania pomocy i realizacji postanowień umów pożyczek były przedmiotem prowadzonych przez Fundusz kontroli bezpośrednich w bankach z nich korzystających.

Z działalności BFG

Nie budziła zastrzeżeń również prawidłowość utworzenia i funkcjonowania funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. W ocenie NIK fundusz ten został utworzony zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami, a środki zostały wykorzystane wyłącznie na cele wskazane w ustawie. Zagadnienia związane z funkcjonowaniem funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych były przedmiotem bieżącej analizy prowadzonej zarówno przez Zarząd, jak i Radę BFG.

Jedynym zaleceniem zgłoszonym przez NIK było rozważenie celowości przeprowadzenia dodatkowej akcji informacyjnej wśród banków spółdzielczych na temat korzyści płynących z korzystania z pomocy BFG udzielanej w formie pożyczki z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

III. MONITOROWANIE BANKÓW I KONTROLA WYKORZYSTANIA POMOCY FINANSOWEJ BFG

1. Monitorowanie banków

W 2002 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny monitorował sytuację ekonomiczno-finansową 129 banków, którym udzielił pomocy finansowej, w tym:

- ❖ 16 banków komercyjnych i 29 banków spółdzielczych korzystających ze środków z funduszu pomocowego,
- ❖ 79 banków spółdzielczych korzystających ze środków z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,
- ❖ 5 banków spółdzielczych korzystających zarówno ze środków z funduszu pomocowego, jak i ze środków z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

W omawianym roku objęto monitorowaniem 24 nowe banki, którym Fundusz udzielił pomocy, a także zakończono monitorowanie 10 banków, które dokonały całkowitej spłaty pomocy finansowej⁹⁾.

- Baza informacji o monitorowanych bankach była budowana w oparciu o:
- ❖ informacje finansowe w zakresie przewidzianym obowiązkową miesięczną sprawozdawczością dla Narodowego Banku Polskiego,
 - ❖ kwartalne sprawozdania z realizacji programów postępowania naprawczego, programów restrukturyzacji bądź połączenia – w przypadku banków korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego,
 - ❖ kwartalne sprawozdania z realizacji prognoz finansowych oraz sprawozdania z wykorzystania środków – w przypadku banków korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,
 - ❖ wyniki kontroli bezpośrednich w bankach,

Bezpieczny Bank

- ❖ wyniki inspekcji nadzoru bankowego,
- ❖ opinie i raporty biegłych rewidentów,
- ❖ informacje i wyjaśnienia przekazywane przez banki Funduszowi na podstawie zobowiązań wynikających z umów pożyczek,
- ❖ raporty analityków finansowych, prospekty emisyjne, informacje prasowe.

Wyniki monitorowania banków korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego obejmowały:

- ❖ ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- ❖ ocenę realizacji programów postępowania naprawczego,
- ❖ ocenę ryzyka związanego z udzielonymi bankom pożyczkami,
- ❖ natomiast wyniki monitorowania banków korzystających z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych:
 - ❖ ocenę realizacji prognoz finansowych,
 - ❖ ocenę wypłacalności,
 - ❖ ocenę zdolności do spłaty pożyczki.

W bankach korzystających z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, w ramach procedur monitorowania, dokonywano również oceny:

- ❖ celowości i prawidłowości wykorzystania pożyczek – w tych bankach, które otrzymały pomoc na sfinansowanie planowanych nakładów,
- ❖ zgodności uchwał zebrań przedstawicieli podejmowanych w sprawie podziału nadwyżek bilansowych z treścią art. 36 ust. 2 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ze zobowiązaniami wynikającymi z umów pożyczek¹⁰.

Wyniki monitorowania banków korzystających z pomocy BFG, opracowane w postaci kwartalnych raportów, były przedmiotem analizy na posiedzeniach Zarządu i Rady BFG. W przypadku zidentyfikowania zagrożeń lub stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji przez banki zobowiązań wynikających z zawartych umów pożyczek opracowywano rekomendacje dotyczące aktualizacji programów postępowania naprawczego, przeprowadzenia kontroli bezpośrednich lub zaleceń podjęcia określonych działań przez zarządy banków.

W przypadku banków, które dokonały całkowitej spłaty pożyczki, opracowywane były raporty zawierające podsumowanie efektywności udzielonej pomocy finansowej oraz ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej tych banków po zakończeniu okresu korzystania z pożyczek.

W trakcie realizacji programów postępowania naprawczego niektóre banki występowały z propozycjami aktualizacji tych programów. W 2002 roku doko-

Z działalności BFG

nano analizy i oceny 18 projektów zmian programów postępowania naprawczego. Opinie Funduszu na temat przedkładanych projektów były przekazywane bankom oraz Generalnemu Inspektorowi Nadzoru Bankowego.

W roku sprawozdawczym wprowadzono zaktualizowane procedury monitorowania banków, w tym wdrożono System Oceny Ryzyka, stosowany jako narzędzie wspomagające identyfikację ryzyka Funduszu wynikającego z udzielonych bankom pożyczek. Prace nad rozwojem tego systemu są ukierunkowane na pogłębienie oceny jakościowej działalności banków oraz analizę przyczyn generowania podwyższonego ryzyka w bankach realizujących programy postępowania naprawczego i korzystających z pomocy finansowej Funduszu.

2. Kontrole bezpośrednie w bankach

W 2002 roku przeprowadzono kontrole bezpośrednie w 43 bankach, w tym:

- ❖ w 11 bankach korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego (2 bankach komercyjnych i 9 bankach spółdzielczych),
- ❖ w 4 bankach korzystających jednocześnie z pożyczek z funduszu pomocowego oraz funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,
- ❖ w 28 bankach korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Kontrole bezpośrednie przeprowadzono w oparciu o roczne i kwartalne harmonogramy kontroli, uwzględniające kryteria częstotliwości przeprowadzania kontroli oraz rekomendacje wynikające z systemu monitorowania banków.

Ustalenia kontroli opracowywane są w formie protokołu podpisywanego przez przedstawicieli kontrolowanego banku i zespół kontrolny. W ramach postępowania pokontrolnego przygotowywane są sprawozdania z przeprowadzonej kontroli wraz z wystąpieniem pokontrolnym. W odniesieniu do banków korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych dla uproszczenia procedur sporządzane jest wyłącznie sprawozdanie z kontroli oraz wystąpienie pokontrolne.

W dniu 4 kwietnia 2002 roku Zarząd Funduszu podjął uchwałę nr 63/15/K/2002 w sprawie zasad wykonywania kontroli prawidłowości wykorzystania pomocy finansowej oraz realizacji programu postępowania naprawczego. Na podstawie tej uchwały została zaktualizowana instrukcja monitorowania banków oraz wprowadzona instrukcja przeprowadzania kontroli bezpośrednich.

2.1. Zakres przeprowadzonych kontroli

Podstawowy zakres kontroli w bankach korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego obejmował ocenę:

- ❖ prawidłowości wykorzystania i zabezpieczenia pożyczek,
- ❖ realizacji założeń programu postępowania naprawczego lub programu restrukturyzacji,
- ❖ sytuacji ekonomiczno-finansowej banku, ze wskazaniem ryzyka istotnego dla jego dalszej działalności i realizacji programu postępowania naprawczego oraz ocenę na tle sektora bankowego (odpowiednio dla banków spółdzielczych i komercyjnych),
- ❖ wykonania postanowień zawartych w umowach pożyczek,
- ❖ realizacji zaleceń wydanych w wyniku poprzednich kontroli.

W toku czynności kontrolnych przeprowadzano również analizę wybranych aspektów działalności banków w zakresie:

- ❖ przestrzegania norm koncentracji wierzytelności, określonych w ustawie Prawo bankowe,
- ❖ opracowania podstawowych regulacji wewnętrznych i ich zgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzoru bankowego,
- ❖ sposobu funkcjonowania kontroli wewnętrznej.

W bankach spółdzielczych korzystających z pożyczek ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych zakres przedmiotowy kontroli obejmował ocenę:

- ❖ zgodności wykorzystania pomocy finansowej z celami określonymi w ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, uchwałach Zarządu BFG oraz umowach pożyczek,
- ❖ funkcjonowania banku po przeprowadzonym procesie łączeniowym,
- ❖ wykonania zobowiązań określonych w umowach pożyczek,
- ❖ sytuacji ekonomiczno-finansowej banku wraz z oceną realizacji prognozy finansowej złożonej przez bank przy wniosku o udzielenie pomocy, wypłacalności banku oraz zdolności do spłaty pożyczki.

W trakcie przeprowadzonych czynności kontrolnych:

- ❖ wizytowano jednostki organizacyjne powstałe na bazie przyłączonych banków spółdzielczych, zapoznając się z zakresem przeprowadzonych prac remontowych i modernizacyjnych, funkcjonowaniem nowych systemów informatycznych oraz dokonanyymi zmianami w zabezpieczeniach obiektów bankowych,

Z działalności BFG

- ❖ sprawdzano stan faktyczny w odniesieniu do zadeklarowanych przez bank poniesionych i planowanych do poniesienia nakładów,
- ❖ badano stan faktyczny procesów integracyjnych po przeprowadzonych procesach łączeniowych,
- ❖ omawiano z przedstawicielami banków zagadnienia związane z przeprowadzonymi procesami łączeniowymi oraz poniesionymi i planowanymi nakładami na realizację inwestycji związanych z połączeniem się banków, badając ich celowość i zgodność z przepisami ustawy oraz postanowieniami umów pożyczek.

Ponadto w trakcie przeprowadzanych czynności kontrolnych w każdym przypadku sprawdzano:

- ❖ realizację zobowiązań wynikających z art. 26 ustawy o BFG w zakresie lokowania aktywów stanowiących pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych,
- ❖ realizację postanowień zawartych w art. 111 ustawy Prawo bankowe oraz art. 38^b ustawy o BFG, tj. zobowiązania dotyczące informowania klientów banku o jego sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz o uczestnictwie banku w systemie gwarantowania depozytów i zasadach jego funkcjonowania.

2.2. Wyniki kontroli

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że wszystkie kontrolowane banki korzystające z pożyczek z funduszu pomocowego wykorzystywały i zabezpieczały otrzymane środki zgodnie z postanowieniami zawartymi w umowach pożyczek.

W odniesieniu do oceny realizacji programów postępowania naprawczego banków stwierdzono, że największe problemy stanowią: wzrost poziomu należności zagrożonych i pogorszenie wskaźników jakości portfela kredytowego, a także wzrost poziomu ponoszonych kosztów działania. Spowodowało to:

- ❖ obniżenie generowanych zysków,
- ❖ pogorszenie rentowności działania.

Do banków, w których wystąpiły powyższe zjawiska, Fundusz skierował zalecenia pokontrolne, wskazując na konieczność wyeliminowania powstałych nieprawidłowości. Banki, uwzględniając uwagi Funduszu, opracowały plany działań mające na celu poprawę efektywności ich funkcjonowania.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w bankach, które korzystają z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, nie zgłoszono

Bezpieczny Bank

zastrzeżeń do celowości wykorzystania pożyczek oraz nie stwierdzono zagrożenia dla spłaty zobowiązań wobec Funduszu. Zaobserwowane negatywne zjawiska w działalności banków, wpływające na ich sytuację ekonomiczno-finansową, nie stanowiły zagrożenia dla ich wypłacalności.

Wnioski z kontroli bezpośrednich pozwoliły na stwierdzenie, iż przeprowadzone procesy łączeniowe umożliwiły bankom:

- ❖ spełnienie kryteriów określonych w art. 172 ustawy Prawo bankowe w zakresie wymogów kapitałowych,
- ❖ rozszerzenie skali działania,
- ❖ rozszerzenie oferty produktów bankowych,
- ❖ zwiększenie bezpieczeństwa funkcjonowania,
- ❖ poprawę warunków pracy i obsługi klientów.

W trakcie przeprowadzonych kontroli bezpośrednich stwierdzono, iż większość banków wypełnia obowiązki wynikające z postanowień art. 38^b ustawy o BFG oraz art. 111 ustawy Prawo bankowe w zakresie informowania i udostępniania klientom określonych informacji dotyczących banku. Jednak w czterech kontrolowanych bankach zwrócono uwagę zarządom na niedopełnienie obowiązku udostępniania klientom banku informacji o sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz informacji o uczestnictwie banku w systemie gwarantowania depozytów i zasadach jego funkcjonowania.

Zidentyfikowane w toku kontroli nieprawidłowości i uchybienia znalazły swoje odzwierciedlenie w formułowanych zaleceniach pokontrolnych. Dotyczyły one zwłaszcza konieczności ograniczania ryzyka kredytowego, zwiększenia dyscypliny ponoszonych kosztów oraz poprawy efektywności działania. Zwracano również uwagę na potrzebę dostosowania regulacji wewnętrznych do obowiązujących przepisów prawa oraz do stanu faktycznie istniejącego w banku po przeprowadzonym procesie łączeniowym, a także formułowano wnioski w zakresie poprawy jakości i skuteczności funkcjonowania kontroli wewnętrznej.

3. Wykonywanie funkcji kuratora

Komisja Nadzoru Bankowego ustanowiła Bankowy Fundusz Gwarancyjny, na jego wniosek, kuratorem nadzorującym wykonywanie programów postępowania naprawczego w trzech bankach spółdzielczych.

Bankom tym udzielona została pomoc finansowa w formie pożyczki, przy czym dwa z nich otrzymały ją na samodzielną sanację, natomiast trzeci na przejęcie innego banku spółdzielczego. W realizację programów naprawczych tych banków zaangażowany został także Narodowy Bank Polski, banki zrzeszające, a w jednym przypadku również władze miasta.

Z działalności BFG

Wykorzystując zakres uprawnień kuratora określony przepisami art. 144 ustawy Prawo bankowe oraz dotychczasowe doświadczenia w pełnieniu tej funkcji, w 2002 roku zmodyfikowano procedury określające zasady wykonywania przez Fundusz funkcji kuratora nadzorującego wykonanie programu postępowania naprawczego, w tym szczegółowe obowiązki pełnomocników kuratora.

Zadania Funduszu jako kuratora skoncentrowane były na dokonywaniu okresowych ocen postępów w realizacji programów naprawczych i ocen sytuacji ekonomiczno-finansowej banków, a także sprawowaniu doraźnej kontroli nad procesem zarządzania i bezpieczeństwem funkcjonowania banków poprzez uczestnictwo w posiedzeniach ich władz. Uwagi dotyczące funkcjonowania banków kurator przedstawiał w formie stanowiska na posiedzeniach zarządów lub rad nadzorczych.

W 2002 roku BFG, pełniąc funkcję kuratora, nie stwierdził, aby decyzje zarządów lub rad nadzorczych banków stanowiły zagrożenie dla wykonania założeń programów postępowania naprawczego, a także nie skorzystał z prawa zaskarżenia uchwał podjętych przez władze banków.

Wyniki pracy kuratora opracowywane były w postaci kwartalnych sprawozdań z działalności. Sprawozdania te zawierały ocenę realizacji przez banki założeń programów postępowania naprawczego, ocenę ich sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz informacje dotyczące podejmowanych przez kuratora działań. Były one przedmiotem analiz i ocen na posiedzeniach Rady Funduszu oraz były przekazywane Komisji Nadzoru Bankowego.

IV. SYSTEM GROMADZENIA I ANALIZY INFORMACJI O BANKACH

1. Źródła informacji o bankach

Podstawowym źródłem informacji o bankach są sporządzane przez nie sprawozdania, które Bankowy Fundusz Gwarancyjny otrzymuje od Narodowego Banku Polskiego na mocy ustawy o BFG oraz porozumienia z NBP zawartego w dniu 27 maja 1997 roku. Banki korzystające z pomocy finansowej Funduszu przesyłają – zgodnie z zawartymi umowami pożyczek – sprawozdania finansowe bezpośrednio do BFG (niezależnie od informacji przekazywanych przez NBP).

Odrębne źródło stanowiły informacje przekazywane Funduszowi bezpośrednio przez banki na podstawie zarządzenia Prezesa NBP z dnia 29 grudnia 1997 roku w sprawie sporządzania przez banki informacji dodatkowej dla potrzeb Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. W dniu 19 grudnia 2002

Bezpieczny Bank

roku zostało wydane zarządzenie nr 19/2002 Prezesa Narodowego Banku Polskiego w sprawie zakresu informacji przekazywanych przez banki do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, zastępujące zarządzenie nr 12/97. W nowym zarządzeniu zostały uwzględnione zmiany prawne oraz zmiany w sprawozdawczości banków, które miały miejsce od czasu wydania poprzedniego zarządzenia.

Ponadto Fundusz otrzymywał wyniki analiz Komisji Nadzoru Bankowego dotyczące sytuacji sektora bankowego oraz poszczególnych banków.

2. Założenia i funkcjonowanie systemu

Bankowy Fundusz Gwarancyjny dysponuje różnorodnymi systemami analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej sektora bankowego i poszczególnych banków.

Ze względu na istotne zmiany w sprawozdawczości bankowej, które dotyczyły sprawozdań przygotowywanych przez banki począwszy od marca 2002 roku, została dokonana modyfikacja systemów analizy sytuacji banków, w tym raportów sporządzanych w ramach istniejącego w Funduszu Systemu Informowania Kierownictwa. Szczególny problem stanowiło zachowanie porównalności danych dla okresów przed wprowadzeniem zmian oraz po nich, w tym zwłaszcza wskaźników efektywności działania banków.

Jednocześnie prowadzone były prace nad rozszerzeniem zakresu stosowania systemu oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banków, który powstał w 2001 roku i był dotychczas wykorzystywany do oceny banków komercyjnych. W IV kwartale 2002 roku system został dostosowany do specyfiki banków spółdzielczych. Pozwala on na szybką identyfikację banków, które mogą znaleźć się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności.

3. Działalność analityczna

System gromadzenia i analizy informacji o bankach stanowi podstawę kształtowania zarówno bieżącej, jak i długookresowej polityki Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, której celem jest – we współpracy z innymi instytucjami z sektora finansowego – zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa systemu bankowego z punktu widzenia ochrony środków finansowych depozytów. Na system ten składają się:

- ❖ analiza sytuacji gospodarczej kraju,
- ❖ analiza sytuacji sektora bankowego w celu zidentyfikowania banków mogących znaleźć się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności,
- ❖ określanie zapotrzebowania na środki finansowe na wypłaty depozytów gwarantowanych w przypadku upadłości banków oraz oszacowanie wiel-

Z działalności BFG

kości funduszu niezbędnego dla podjęcia interwencji pomocowej w bankach zagrożonych niewypłacalnością.

Fundusz dokonuje oceny sytuacji sektora bankowego w podziale na banki komercyjne i spółdzielcze. Celem nadrzędnym jest identyfikacja niebezpieczeństwa niewypłacalności poszczególnych banków.

Odębnie badane są te zjawiska występujące w sektorze bankowym, które mogą mieć wpływ na jego kondycję w długim okresie. Jednym z takich zjawisk jest wzajemne obejmowanie udziałów przez banki spółdzielcze. Okazało się, że dotyczy to 15% banków (w dwóch bankach wzajemne udziały stanowiły ponad 50% ich funduszy własnych, natomiast w 9 bankach od 25% do 50%). Praktyka ta – choć przez prawo nie jest zabroniona – prowadzi, zdaniem Funduszu, do nadmiernej koncentracji ryzyka.

Organy Funduszu otrzymują na bieżąco informacje o skali zagrożenia upadłością i ewentualnej konieczności dokonania wypłat środków gwarantowanych, jak też o zapotrzebowaniu banków na środki z funduszu pomocowego.

Pod koniec 2002 roku zostały sporządzone kompleksowe analizy sytuacji sektora bankowego, stanowiące podstawę do określenia przez Radę BFG stawek tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych i obowiązkowej opłaty rocznej w roku następnym.

W 2002 roku kontynuowano badanie zagranicznych instytucjonalnych rozwiązań w zakresie systemów gwarantowania depozytów. Efekt tych prac stanowiło opracowanie „Wytyczne *Financial Stability Forum* w sprawie tworzenia efektywnego systemu gwarantowania depozytów – wnioski do przebudowy polskiego systemu”. Wnioski z opracowania posłużą do zmodyfikowania zasad funkcjonowania i finansowania działalności BFG.

V. WSPÓŁPRACA BFG Z MINISTERSTWEM FINANSÓW, NARODOWYM BANKIEM POLSKIM, KOMISJĄ NADZORU BANKOWEGO, GENERALNYM INSPEKTORATEM NADZORU BANKOWEGO, ZWIĄZKIEM BANKÓW POLSKICH I BANKAMI

1. Współpraca dotycząca sanacji banków

Współpraca Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z instytucjami publicznymi – zwłaszcza parlamentem, rządem i Narodowym Bankiem Polskim – została częściowo zinstytucjonalizowana w ustawie o BFG, jak też w innych aktach normatywnych. I tak, na mocy ustawy o BFG w Radzie Funduszu zasiadają przedstawiciele Prezesa Narodowego Banku Polskiego (w tym

Bezpieczny Bank

Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego), Ministra Finansów i Związku Banków Polskich, którzy mają wpływ na kierunki działania i nadzorują funkcjonowanie Funduszu. Ponadto Prezes Zarządu Funduszu jest z mocy ustawy Prawo bankowe członkiem Komisji Nadzoru Bankowego.

Współpraca Funduszu z wymienionymi instytucjami, przede wszystkim z Komisją Nadzoru Bankowego, NBP i Ministrem Finansów, dotyczy niemal wszystkich kwestii związanych z polskim sektorem bankowym. Niejednokrotnie bierze w niej udział Związek Banków Polskich jako strona wyrażająca opinię sektora.

W 2002 roku szczególne pole współpracy stanowiła kwestia rozwiązania problemu Wschodniego Banku Cukrownictwa SA w Lublinie, który znalazł się w stanie zagrożenia upadłością.

Doszło do licznych spotkań z przedstawicielami banków, które były zainteresowane uzyskaniem bądź utrzymaniem pomocy finansowej z BFG.

Odbyły się spotkania z zarządem komisarycznym i inwestorem strategicznym Banku Społem SA w sprawie określenia sposobu jego restrukturyzacji po przejściu Banku Wschodniego SA¹¹⁾.

Fundusz pozostawał w stałych kontaktach z bankami zrzeszającymi banki spółdzielcze, informując je o złożonych wnioskach o pożyczkę przez banki należące do zrzeszenia oraz zasięgając opinii o planowanych przedsięwzięciach i kadrze zarządzającej tymi bankami.

Członkowie Zarządu BFG wzięli udział w Forum Banków Spółdzielczych zorganizowanym przez Krajowy Związek Banków Spółdzielczych oraz w obchodach 10-lecia Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych im. F. Stefczyka.

Przedstawiciele BFG uczestniczyli w posiedzeniu Sekcji Banków Spółdzielczych i Zrzeszających w ZBP. Na spotkaniu zaprezentowano system udzielania pomocy bankom spółdzielczym oraz zapoznano się z opinią na temat współpracy z BFG. Przedstawiono również rozmiary i efekty udzielonej bankom spółdzielczym pomocy finansowej.

Tak jak w latach poprzednich, pod koniec 2002 roku w siedzibie Funduszu zostało zorganizowane spotkanie konsultacyjne z przedstawicielami sektora bankowego w sprawie stawek tworzenia funduszy ochrony środków gwarantowanych i opłaty obowiązkowej na 2003 rok.

2. Współpraca w zakresie legislacji

Kolejne pole współpracy Funduszu z instytucjami publicznymi to działalność legislacyjna. Pracownicy Funduszu przygotowali uwagi oraz uczestniczyli w konferencjach uzgodnieniowych w sprawie nadesłanych projektów dotyczących:

Z działalności BFG

- ❖ ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze,
- ❖ ustawy o zmianie ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych,
- ❖ ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających,
- ❖ ustawy o funduszach inwestycyjnych,
- ❖ rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie określenia sposobów powiadamiania Narodowego Banku Polskiego i podmiotów prowadzących system płatności oraz system rozrachunków papierów wartościowych o ogłoszeniu upadłości, wydaniu orzeczenia, postanowienia albo decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności przez podmiot będący uczestnikiem bądź uczestnikiem pośrednim systemu płatności lub systemu rozrachunków papierów wartościowych,
- ❖ rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad tworzenia, utrwalania, przechowywania i zabezpieczania, w tym przy zastosowaniu podpisu elektronicznego, dokumentów bankowych sporządzanych na elektronicznych nośnikach informacji,
- ❖ rozporządzenia Ministra Finansów zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków,
- ❖ rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie maksymalnej wysokości opłaty pobieranej przez banki w okresie do dnia 31 grudnia 2002 roku z tytułu wymiany banknotów i monet nominowanych w walutach narodowych państw Unii Gospodarczej i Walutowej na banknoty i monety nominowane w euro,
- ❖ rozporządzenia Ministra Finansów zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości banków,
- ❖ rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie określenia systemów płatności.

Fundusz przygotował stanowisko do opinii doradcy Komisji Europejskiej p. Alexandra Spachisa na temat zgodności ustawy o BFG z przepisami dyrektywy 94/19/EC w sprawie systemów gwarantowania depozytów i przekazał je do wykorzystania Ministerstwu Finansów.

VI. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

1. Współpraca z organizacjami międzynarodowymi

W dniu 6 maja 2002 roku odbył się w Bazylei kongres założycielski Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów, w którym uczestniczył przedstawiciel Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Fundusz nie

przystąpił do Stowarzyszenia – podobnie jak większość instytucji gwarantujących depozyty w krajach Unii Europejskiej. Przyczyną takiej decyzji były przede wszystkim cele, jakie inicjatorzy IADI przed nim postawili, tj. wypracowywanie standardów w zakresie gwarantowania depozytów, podczas gdy Unia Europejska swoje standardy już posiada.

Z inicjatywy Komisji Europejskiej podjęto działania mające na celu skoordynowanie stanowiska europejskich instytucji gwarantowania depozytów. W tym celu odbyły się dwa spotkania (w Rzymie i Brukseli), w których uczestniczył przedstawiciel BFG.

W ramach współpracy europejskiej pojawiła się inicjatywa powołania do życia Europejskiego Forum Gwarantów Depozytów (*European Forum of Deposit Insurers, EFDI*). W dniu 11 października 2002 roku w Wiedniu odbyło się spotkanie założycielskie Forum. Wzięli w nim udział przedstawiciele europejskich instytucji gwarantujących depozyty z 24 krajów, w tym przedstawiciel BFG. W spotkaniu uczestniczyli w charakterze obserwatorów przedstawiciele Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Banku Światowego i Komisji Europejskiej.

Podczas spotkania omówiono projekt i przyjęto „Konstytucję” – dokument regulujący zasady działania Forum. Zgodnie z zasadami przyjętymi w „Konstytucji” dokonano wyboru władz Forum. Na przewodniczącego wybrano p. Suzanne McCarthy – zarządzającą brytyjskim *Financial Services Compensation Scheme*, a na wiceprzewodniczącego przedstawiciela BFG – dr. Tomasza Obala.

2. Współpraca z zagranicznymi instytucjami gwarantowania depozytów

W dniach 18–20 marca 2002 roku przedstawiciele Bankowego Funduszu Gwarancyjnego uczestniczyli w Budapeszcie w spotkaniach seminaryjnych w węgierskich instytucjach sektora bankowego. Spotkania te służyły wymianie doświadczeń z zakresu gwarantowania depozytów w obu krajach oraz działalności restrukturyzacyjnej w sektorze bankowym. Odbyły się one z inicjatywy węgierskiego Narodowego Funduszu Gwarantowania Depozytów i stanowiły kontynuację współpracy zapoczątkowanej wizytą strony węgierskiej w BFG w 2001 roku.

W dniach 25–27 listopada w siedzibie Funduszu odbyło się seminarium z udziałem przedstawicieli bułgarskiego Funduszu Gwarantowania Depozytów. Seminarium było poświęcone prezentacji systemów gwarantowania depozytów oraz wymianie doświadczeń w tym zakresie¹²⁾.

Do instytucji gwarantowania depozytów w 30 krajach został wysłany „Raport Roczny BFG za 2001 rok”.

VII. FUNDUSZE I GOSPODARKA FINANSOWA

1. Źródła finansowania

Zgodnie z ustawą źródłami finansowania działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są:

- 1) fundusz statutowy,
- 2) fundusz pomocowy,
- 3) środki przekazane Funduszowi przez banki – z utworzonych przez nie funduszy ochrony środków gwarantowanych – w celu realizacji gwarancji na rzecz deponentów,
- 4) fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych,
- 5) fundusz zapasowy,
- 6) fundusz z aktualizacji wyceny,
- 7) dochody z oprocentowania udzielonych bankom pożyczek,
- 8) dochody z oprocentowania papierów wartościowych oraz środków pieniężnych ulokowanych na rachunkach Funduszu prowadzonych przez Narodowy Bank Polski,
- 9) środki uzyskane w ramach bezzwrotnej pomocy zagranicznej,
- 10) środki z dotacji budżetu państwa,
- 11) środki z kredytu udzielonego Funduszowi przez Narodowy Bank Polski.

W 2002 roku Fundusz nie korzystał ze źródeł finansowania wymienionych w punktach 3, 5, 6, 9, 10 i 11.

Ze zgromadzonych środków Bankowy Fundusz Gwarancyjny finansuje:

- 1) zadania związane z gwarantowaniem depozytów,
- 2) zadania związane z udzielaniem pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania,
- 3) zadania związane z udzielaniem pożyczek bankom spółdzielczym na wsparcie procesów łączenia się tych banków,
- 4) koszty funkcjonowania Biura i organów Funduszu.

2. Fundusze

2.1. Fundusz statutowy

Fundusz statutowy – jako fundusz własny – został utworzony na podstawie statutu BFG w celu zabezpieczenia środków na nabycie rzeczowego majątku trwałego oraz wypłat środków gwarantowanych po wyczerpaniu innych źródeł finansowania tych wypłat przewidzianych w ustawie o BFG i statucie.

Bezpieczny Bank

W trzecim kwartale 2002 roku na fundusz statutowy – po przyjęciu przez Radę Ministrów „Sprawozdania z działalności BFG w 2001 roku” – została przeniesiona część wyniku finansowego za rok 2001.

Ze względu na systematyczne dochodzenie do poziomu gwarancji obowiązującego w Unii Europejskiej zachodzi potrzeba stałego wzmocnienia funduszy własnych BFG w celu tworzenia bezpiecznych podstaw finansowych dla prowadzenia działalności ustawowej.

2.2. Fundusz ochrony środków gwarantowanych

Fundusz ochrony środków gwarantowanych jest zobowiązany tworzyć każdy podmiot objęty systemem gwarantowania. Służy on zaspokojeniu roszczeń deponentów w przypadku spełnienia warunków gwarancji (upadłości) przez którykolwiek z banków objętych systemem.

Zgodnie z ustawą o BFG fundusz ochrony środków gwarantowanych w danym roku jest tworzony w wysokości równej iloczynowi stawki określonej przez Radę Funduszu i sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiącej podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej. Rada Funduszu w uchwale nr 32/2001 z 22 listopada 2001 roku określiła poziom stawki na 2002 rok w wysokości 0,4%.

Ustalenie przez Radę i Zarząd BFG zapotrzebowania na fundusz ochrony środków gwarantowanych w 2002 roku oparte zostało na prognozowanej liczbie upadłości banków. Poważne zagrożenie niewypłacalnością i upadłością występowało w dwóch bankach komercyjnych i dwóch bankach spółdzielczych. Utworzony przy stawce 0,4% fundusz pokryłby ewentualne zobowiązanie gwarancyjne w całości.

W 2002 roku nie było upadłości w sektorze bankowym. Utworzony przez banki fundusz ochrony środków gwarantowanych nie został wykorzystany.

Należy podkreślić, iż utworzenie przez banki funduszu ochrony środków gwarantowanych według stawki 0,4% nie było dla nich dotkliwe, jako że środki stanowiące jego pokrycie pozostają w aktywach banków w formie skarbowych papierów wartościowych lub bonów pieniężnych NBP, co przynosi im dochody odsetkowe. Do momentu „ciągnięcia” przez BFG środków na wypłaty kwot gwarantowanych fundusz nie stanowi zatem dla banków obciążenia finansowego, wpływając jedynie na ograniczenie zakresu dysponowania przez banki częścią środków finansowych.

2.3. Fundusz pomocowy

Fundusz pomocowy – przeznaczony na pomoc w formie pożyczek, gwarancji, poręczeń lub wykup wierzytelności – tworzony jest z obowiązkowych

Z działalności BFG

opłat rocznych wnoszonych przez wszystkie podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania. Wysokość obowiązującej bank opłaty wyliczana jest jako iloczyn stawki ustalonej przez Radę Funduszu i aktywów oraz określonych zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na określony dzień¹³⁾.

Uchwałą nr 33/2001 z dnia 22 listopada 2001 roku Rada BFG określiła stawki obowiązkowej opłaty rocznej w 2002 roku w wysokości:

- ❖ 0,08% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,04% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych dla podmiotów objętych systemem gwarantowania;
- ❖ 0,08% sumy aktywów bilansowych oraz gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem dla kas oszczędnościowo-budowlanych, działających na podstawie ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe,
- ❖ oraz ustaliła, że podstawę naliczenia stanowi stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na dzień 31 grudnia 2001 roku.

Stawki obowiązkowej opłaty rocznej zostały obliczone na podstawie przewidywanej skali wystąpienia stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności w bankach oraz ich zapotrzebowania na środki z funduszu pomocowego.

W roku sprawozdawczym z funduszu pomocowego udzielono bankom pięciu pożyczek na kwotę 132.837,0 tys. zł.

2.4. Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych

Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych został utworzony na podstawie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Służy on finansowaniu pożyczek bankom spółdzielczym na łączenie się oraz realizację inwestycji związanych z tymi procesami.

W roku sprawozdawczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych udzielono 27 bankom pożyczek na kwotę 32.062,0 tys. zł.

2.5. Fundusz zapasowy

Fundusz zapasowy służy zapewnieniu środków na pokrycie ewentualnych strat bilansowych BFG oraz finansowaniu działalności gwarancyjnej lub pomocowej w przypadku wyczerpania się funduszu ochrony środków gwarantowanych lub funduszu pomocowego.

Bezpieczny Bank

W trzecim kwartale 2002 roku na fundusz zapasowy została przeniesiona część wyniku finansowego za rok 2001. W 2002 roku nie zachodziła potrzeba jego wykorzystywania.

VIII. WŁADZE I ORGANIZACJA BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

1. Skład osobowy organów Funduszu

Ustawowymi organami Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są Rada (11-osobowa) i Zarząd (5-osobowy).

W 2002 roku Rada pracowała w składzie:

Przewodniczący Rady:	Marek Grzybowski
Członkowie Rady:	Tomasz Dybowski
	Stanisław Kasiewicz
	Barbara Kowalska
	Wojciech Kwaśniak
	Przemysław Morysiak
	Krzysztof Pietraszkiewicz (do 22 kwietnia)
	Jan Szambelańczyk
	Ewa Śleszyńska-Charewicz
	Andrzej Topiński (od 22 kwietnia)
	Andrzej Wiśniewski
	Tadeusz Żywczak

W 2002 roku Zarząd pracował w składzie:

Prezes Zarządu:	Ewa Kawecka-Włodarczak
Zastępca Prezesa Zarządu:	Hanna Krajewska
Członkowie Zarządu:	Andrzej Jankowski
	Maria Pawelska
	Marek Pyła

2. Działalność Rady Funduszu

W 2002 roku Rada Funduszu odbyła 16 posiedzeń i podjęła 30 uchwał, wypełniając w przepisanych terminach zadania określone w ustawie i statucie BFG.

W ramach uprawnień stanowiących Rada Funduszu podjęła uchwały dotyczące ustalenia stawek tworzenia funduszy ochrony środków gwaranto-

Z działalności BFG

wanych i opłaty rocznej na fundusz pomocowy na 2003 rok. Ustalenie stawek Rada poprzedziła pracami analityczno-studialnymi. Poznaniu opinii i poglądów środowiska bankowego służyło również spotkanie Rady i Zarządu BFG z Zarządem Związku Banków Polskich i reprezentatywnymi przedstawicielami sektora bankowego. W trakcie spotkania przedstawione zostały propozycje stawek na tle sytuacji sektora bankowego, prognozowanych potrzeb na środki i kierunków działalności BFG na rzecz umacniania bezpieczeństwa finansowego i stabilności sektora bankowego w Polsce. Ustalając stawki, Rada Funduszu kierowała się rozpoznanymi i weryfikowanymi we współpracy z nadzorem bankowym potrzebami banków na pomoc BFG oraz prognozą skali upadłości banków w 2003 roku. Rada ustaliła nieco wyższe od obowiązujących w 2002 roku stawki. Mając na uwadze aktualną sytuację finansową banków i prognozę jej rozwoju w 2003 roku, w tym zwłaszcza znane Funduszowi jednostkowe przypadki banków zagrożonych upadłością, ustaliła, podobnie jak na 2002 rok, maksymalną stawkę tworzenia funduszy ochrony środków gwarantowanych.

Zgodnie ze statutem Rada zaopiniowała cztery wnioski Zarządu BFG w sprawie udzielenia pomocy bankowi z funduszu pomocowego, w przypadku kiedy kwota pomocy przekraczała równowartość w złotych kwoty 6 mln euro, oraz zaopiniowała jeden wniosek Zarządu w sprawie udzielenia pożyczki z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, w wypadku kiedy kwota pomocy przekraczała równowartość w złotych kwoty 2 mln euro.

Przedmiotem szczególnego zainteresowania Rady było udzielanie zwrotnej pomocy finansowej bankom w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności. Uwaga Rady koncentrowała się na identyfikacji zagrożonych banków i rozwiązaniach zapobiegających ich upadłości. W szczególności przedmiotem zainteresowania Rady były projekty – bezprecedensowe co do złożoności i sposobu – restrukturyzacji Wschodniego Banku Cukrownictwa SA. Rada analizowała i oceniała sytuację tego banku i proponowane rozwiązania, określiła wstępne warunki udzielenia pomocy, a także poprzez swych przedstawicieli bezpośrednio włączyła się w proces wypracowania ostatecznych rozwiązań. W podobnym trybie Rada zajmowała się projektem przejęcia Banku Wschodniego SA przez Bank Spółem SA. Ponadto nadzorowała proces restrukturyzacji Polskiego Kredyt Banku SA.

Kierując się potrzebą utrzymania na możliwie wysokim poziomie efektywności udzielanej pomocy, dostosowania jej warunków do zmieniających się uwarunkowań działalności banków i Funduszu, a także usprawnienia procesu udzielania pomocy, Rada dokonała modyfikacji zasad, form, warunków i trybu udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności.

Rada nadzorowała wykonanie zadań związanych z udzielaniem zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji ban-

Bezpieczny Bank

ków spółdzielczych. Wykorzystując doświadczenia z pierwszego roku stosowania tej formy pomocy, na nowo określiła formy, tryb i szczegółowe warunki jej udzielania, a następnie systematycznie nadzorowała proces rozpatrywania wniosków banków ubiegających się o tę pomoc.

Rada co kwartał oceniała praktyczne efekty systemu monitorowania sytuacji finansowej banków, w tym banków korzystających z pomocy BFG. Jej uwaga koncentrowała się szczególnie na wynikach i sposobach realizacji statutowego zadania wykonywania kontroli w bankach korzystających z pomocy BFG oraz pełnieniu przez Fundusz funkcji kuratora nadzorującego realizację programów naprawczych przez trzy banki. Rada analizowała i oceniała efekty wdrożonego w 2002 roku nowego systemu wykonywania kontroli banków korzystających z pomocy Funduszu.

Również co kwartał Rada oceniała sytuację w sektorze bankowym, zwłaszcza w bankach o pogarszającym się standingu finansowym, oraz formułowała na podstawie tych ocen wnioski i zalecenia dla Zarządu dotyczące działalności Funduszu.

Sprawując nadzór nad działalnością Funduszu, Rada rozpatrywała kwartalne sprawozdania Zarządu z działalności. Oceniała także realizację planu działalności BFG na 2002 rok oraz zaleceń Rady, uściślających zadania ujęte w tym planie.

W celu naukowo-badawczego wsparcia działalności Funduszu zorganizowano cztery seminaria i wydano trzy numery, w tym jeden podwójny, czasopisma BFG pn. „Bezpieczny Bank”, poświęconego zagadnieniom bezpieczeństwa finansowego i stabilności sektora bankowego oraz budowie społecznego zaufania do polskich banków. Zorganizowane w 2002 roku seminaria – z udziałem m.in. przedstawicieli nauki i praktyków bankowych – dotyczyły systemów oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banków, wytycznych *Financial Stability Forum* w sprawie tworzenia efektywnego systemu gwarantowania depozytów, miejsca i roli banków hipotecznych w polskim systemie bankowym – szans i zagrożeń oraz przyczyn i metod przewycięzania kryzysów bankowych – doświadczeń światowych. Podstawą ostatniego seminarium była publikacja BFG pt. „Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania”.

W 2002 roku kontynuowane były – zainicjowane przez Radę – prace analityczno-badawcze nad przebudową polskiego systemu gwarantowania depozytów, w tym sposobu finansowania działalności BFG. Określeniu kierunków przebudowy służyły analizy instytucjonalnych rozwiązań zagranicznych instytucji gwarantowania depozytów, w tym zwłaszcza w zakresie wspierania procesów restrukturyzacji banków.

Po raz pierwszy został rozstrzygnięty – organizowany od 2001 roku z inicjatywy Rady – konkurs na najlepszą pracę magisterską i doktorską z zakresu systemów gwarantowania depozytów, problematyki działalności BFG oraz bezpieczeństwa finansowego banków. Jury konkursu, w składzie dwóch człon-

Z działalności BFG

ków Rady i jednego członka Zarządu Funduszu, przyznało nagrody dwóm autorom prac magisterskich.

W 2002 roku kontynuowały pracę zespoły problemowe Rady, które oprócz przygotowywania dla Rady projektów opinii i stanowisk kontrolowały działalność Funduszu i poszczególnych jednostek organizacyjnych Biura BFG. Zespół ds. gospodarki finansowej skontrolował wybrane elementy gospodarki finansowej Funduszu oraz opiniował założenia, a następnie projekt planu finansowego Funduszu na 2003 rok. Zespół ds. działalności pomocowej opiniował wnioski Zarządu BFG dotyczące udzielenia pomocy bankom, a zespół ds. prawnych wypowiadał się w sprawach dotyczących prawnych aspektów udzielania pomocy z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych i z funduszu pomocowego.

3. Działalność Zarządu Funduszu

W 2002 roku Zarząd BFG odbył łącznie 61 posiedzeń, które były poświęcone:

- ❖ udzielaniu pomocy finansowej bankom i kontroli jej wykorzystania,
- ❖ realizacji obowiązków wynikających z gwarantowania środków pieniężnych,
- ❖ gromadzeniu i analizowaniu informacji o bankach,
- ❖ unormowaniom prawnym dotyczącym zadań i działalności Funduszu,
- ❖ gospodarce finansowej Funduszu,
- ❖ zarządzaniu Funduszem.

W okresie sprawozdawczym Zarząd BFG podjął łącznie 160 uchwał, w tym:

- ❖ 59 dotyczących działalności pomocowej,
- ❖ 45 związanych z kontrolą wykorzystania pomocy,
- ❖ 11 związanych z realizacją gwarancji.

4. Organizacja Biura Funduszu

Bankowy Fundusz Gwarancyjny swoje ustawowe zadania realizuje poprzez Biuro, w którego strukturze wyodrębnionych jest siedem departamentów, stanowisko kontroli wewnętrznej i Sekretariat Rady Funduszu.

Poszczególne komórki organizacyjne wykonują następujące zadania:

- ❖ **Departament Realizacji Gwarancji** wykonuje zadania związane z gwarantowaniem depozytów bankowych;

Bezpieczny Bank

- ❖ **Departament Działalności Pomocowej** realizuje zadania związane z udzielaniem pomocy finansowej bankom w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności (z funduszu pomocowego) oraz pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych;
 - ❖ **Departament Analiz Sektora Bankowego** gromadzi i analizuje informacje dotyczące bieżącej sytuacji banków oraz sporządza oceny i prognozy rozwoju ich sytuacji w przyszłości;
 - ❖ **Departament Kontroli i Monitoringu** realizuje zadania związane z monitoringiem i kontrolą sytuacji banków, którym Fundusz udzielił pomocy, jak też z realizacją funkcji kuratora;
 - ❖ **Departament Finansowy** realizuje zadania związane z gospodarką finansową, prowadzeniem księgowości oraz rozliczeniami Funduszu;
 - ❖ **Departament Prawny** zapewnia obsługę prawną Funduszu, a także reprezentuje Fundusz w postępowaniu sądowym i administracyjnym oraz przed innymi organami orzekającymi;
 - ❖ **Departament Organizacyjny** zapewnia obsługę organizacyjną Zarządu i Biura Funduszu, prowadzi sprawy związane z zatrudnianiem pracowników, organizacją pracy, obsługą administracyjną oraz odpowiada za techniczną, informatyczną, lokalową i materialną infrastrukturę Biura;
 - ❖ **Stanowisko Kontroli Wewnętrznej** realizuje zadania związane z badaniem prawidłowości i zgodności działania komórek organizacyjnych Biura Funduszu z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi;
 - ❖ **Sekretariat Rady** prowadzi obsługę merytoryczną, organizacyjną i techniczną Rady Funduszu w wykonywaniu zadań statutowych.
- Ponadto istnieją dwa stałe, międzydepartamentalne komitety:
- ❖ **Komitet do spraw Zarządzania Aktywami**, który kreuje i nadzoruje politykę lokowania wolnych środków finansowych Funduszu;
 - ❖ **Komitet do spraw Oceny Wniosków Pomocowych**, którego zadaniem jest opiniowanie przygotowywanych przez Departament Działalności Pomocowej wniosków w sprawie udzielenia bankom pomocy finansowej z funduszu pomocowego oraz pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

5. Działalność informacyjno-promocyjna

W 2002 roku został opublikowany „Raport Roczny BFG za 2001 rok”. Został on rozesłany do wszystkich banków działających w Polsce oraz zagranicznych instytucji gwarantujących depozyty.

Fundusz wydał pięć numerów „Biuletynu BFG”, w tym numer specjalny, w którym zostały zebrane wywiady udzielone przez członków władz Fundu-

Z działalności BFG

szu dla dziennika „Prawo i Gospodarka” na temat roli i zasad funkcjonowania BFG.

Kontynuowana była szeroka kampania informacyjna na temat działalności Funduszu. Jej podstawowe elementy stanowiły:

- ❖ rozbudowa strony internetowej Funduszu (www.bfg.pl);
- ❖ druk i dystrybucja folderu informacyjnego o systemie gwarantowania depozytów;
- ❖ przekazanie wszystkim bankom i ich placówkom tablic zawierających informację o przynależności banku do systemu gwarantowania depozytów w celu ich zamieszczenia w miejscach widocznych dla klientów;
- ❖ uruchomienie tzw. linków w portalu onet.pl oraz na stronach internetowych banków, umożliwiających uzyskanie informacji o zasadach i wysokości gwarantowania depozytów.

Nakładem Funduszu została opublikowana książka „Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania”, wydana przez Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne SA. Książka jest poświęcona omówieniu kryzysów, jakie w ciągu ostatnich dwóch dekad dotknęły systemy bankowe w 22 krajach Europy, Ameryki i Azji. W celu umożliwienia przeprowadzenia porównań, wszystkie kryzysy zostały przedstawione według jednolitego schematu. Szczególny nacisk został położony na związki między kryzysami bankowymi a kryzysami, które obejmują całą gospodarkę. W opracowaniu zawarto rekomendacje dotyczące sposobów zapobiegania kryzysom bankowym oraz łagodzenia ich ogólnogospodarczych następstw.

Wspomniana publikacja nie trafiła do sprzedaży rynkowej. Jej dystrybucją zajęł się BFG. Egzemplarze książki zostały przesłane do wszystkich banków oraz do wybranych instytucji państwowych, bibliotek uczelnianych, instytutów badawczych oraz naukowców i dziennikarzy zajmujących się problematyką finansowo-bankową.

W siedzibie Funduszu zostały zorganizowane cztery seminaria, w których wzięli udział – oprócz pracowników Funduszu – przedstawiciele sektora bankowego i świata nauki:

- ❖ w dniu 28 lutego na temat „Systemy oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banków”;
- ❖ w dniu 28 marca na temat „Wytyczne *Financial Stability Forum* w sprawie tworzenia efektywnego systemu gwarantowania depozytów – wnioski do przebudowy polskiego systemu”;
- ❖ w dniu 25 kwietnia na temat „Miejsce i rola banków hipotecznych w polskim systemie bankowym – szanse i zagrożenia”;
- ❖ w dniu 14 listopada na temat „Przyczyny kryzysów bankowych i metody ich przewyciężania – doświadczenia światowe” w oparciu o książkę „Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania”.

IX. ZAKOŃCZENIE

Pogarszanie się ogólnej sytuacji gospodarczej Polski w 2002 roku znalazło odzwierciedlenie w sytuacji sektora bankowego. Realne jest niebezpieczeństwo niewypłacalności czterech banków komercyjnych. Z tego względu Rada Bankowego Funduszu Gwarancyjnego uchwałą nr 24/2002 z dnia 28 listopada 2002 roku ustaliła maksymalną stawkę (0,4% sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiących podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej) tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych w 2003 roku.

Uchwałą nr 23/2002 z dnia 28 listopada 2002 roku Rada BFG uchwaliła obowiązujące w 2003 roku stawki obowiązkowej opłaty rocznej w wysokości 0,10% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,05% sumy ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych oraz ustaliła, że podstawę naliczenia stanowi stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na dzień 31 grudnia 2002 roku. Termin wniesienia opłaty obowiązkowej został określony na dzień 15 marca 2003 roku.

Działalność pomocowa Funduszu w 2003 roku będzie skoncentrowana przede wszystkim na rozwiązaniu problemów czterech banków komercyjnych, których aktualna sytuacja ekonomiczno-finansowa wskazuje na występowanie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności. W dalszym ciągu udzielana będzie również pomoc z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych na wsparcie procesów łączeniowych.

Ponadto będą kontynuowane prace nad nową koncepcją funkcjonowania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Podstawowe kwestie stanowiąc będą:

- ❖ zakres działalności pomocowej i jej formy;
- ❖ sposób finansowania działalności zarówno gwarancyjnej, jak i pomocowej.

Pomoc udzielana przez BFG bankom w formie pożyczek staje się coraz mniej efektywna ze względu na bardzo silny spadek rentowności papierów wartościowych, w których banki są zobowiązane je lokować. W tej sytuacji konieczne jest rozszerzenie listy instrumentów, jakimi Fundusz może dysponować, prowadząc działalność pomocową, jak i sposobów ich wykorzystania. Oprócz pomocy na przywracanie wypłacalności warte rozważenia jest udzielanie pomocy na prowadzenie likwidacji banku, którego przejęciem nie jest zainteresowany żaden inny bank, a upadłość jest droższa od stopniowego „wygaszania” działalności.

W przypadku uzgodnienia nowej koncepcji funkcjonowania Funduszu zostaną podjęte działania mające na celu zmianę ustawy o BFG oraz innych regulacji prawnych dotyczących działalności Funduszu.

Z działalności BFG

Przypisy

- ¹⁾ Upadłość Banku Staropolskiego SA została ogłoszona w lutym 2000 roku.
- ²⁾ Upadłość BS we Włodowicach została ogłoszona w sierpniu 2001 roku.
- ³⁾ Przed zmianą wprowadzoną w czerwcu 2002 roku karencja mogła być zastosowana do połowy okresu korzystania z pożyczki.
- ⁴⁾ W dniu wprowadzenia zarządu komisarycznego w WBC SA (25 czerwca 2002 roku) depozyty sektora niefinansowego i instytucji samorządowych wynosiły 868.539,0 tys. zł.
- ⁵⁾ Przygotowany program uzyskał w dniu 10 stycznia 2003 roku pozytywną opinię Komisji Nadzoru Bankowego.
- ⁶⁾ Zarząd BFG, po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Funduszu, w dniu 17 stycznia 2003 roku podjął uchwałę w sprawie udzielenia pomocy finansowej 12 bankom na nabycie akcji WBC SA, natomiast w dniu 25 marca uchwałę o udzieleniu pomocy finansowej dla WBC SA na usunięcie niebezpieczeństwa niewypłacalności.
- ⁷⁾ W dniu 24 stycznia 2003 roku Zarząd Funduszu, po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Funduszu, podjął uchwałę w sprawie udzielenia Bankowi Społem SA pożyczki na usunięcie niebezpieczeństwa niewypłacalności.
- ⁸⁾ Są to trzy banki komercyjne oraz 10 banków spółdzielczych.
- ⁹⁾ Trzy banki, pomimo spłaty jednych pożyczek z funduszu pomocowego, korzystają nadal z innych pożyczek z tego funduszu i podlegają monitorowaniu.
- ¹⁰⁾ Zgodnie z przytoczonym ustępem: „Bank spółdzielczy w okresie korzystania z pomocy, o której mowa w art. 35 ust. 3, nie wypłaca dywidendy, przeznaczając nadwyżki bilansowe na zwiększenie funduszy własnych”.
- ¹¹⁾ Oba przypadki zostały opisane w rozdziale poświęconym działalności pomocowej.
- ¹²⁾ W połowie 2003 roku planowane jest zorganizowanie seminarium w Sofii.
- ¹³⁾ W 2002 roku 50% opłaty wpłacił Narodowy Bank Polski.

Uchwała nr 19/2003

**Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego
z dnia 20 listopada 2003 r.**

**w sprawie ustalenia wysokości stawki procentowej na 2004 rok
określającej wysokość funduszu ochrony środków
gwarantowanych tworzonego przez podmioty objęte
obowiązkowym systemem gwarantowania**

Na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 5 i art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz.U. z 2000 r. Nr 9, poz. 131, Nr 86, poz. 958, Nr 119, poz. 1252 i Nr 122, poz. 1316, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802 oraz z 2003 r. Nr 60, poz. 535) oraz § 15 ust. 2 i 3 statutu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1995 r. w sprawie nadania statutu Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu (Dz.U. Nr 21, poz. 113, z 1997 r. Nr 126, poz. 808, z 2000 r. Nr 12, poz. 137 oraz z 2001 r. Nr 16, poz. 174), Rada Funduszu uchwała, co następuje:

§ 1.

Ustala się na 2004 rok stawkę procentową określającą wysokość funduszu ochrony środków gwarantowanych, tworzonego przez podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania, w wysokości 0,25% sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiących podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

§ 2.

Podmioty, o których mowa w § 1, obowiązane są utworzyć – na zasadach określonych w art. 25 i art. 26 ustawy o BFG – fundusz ochrony środków gwarantowanych na rok 2004 w dniu 2 stycznia 2004 r. według stanu środków, o których mowa w § 1, za październik 2003 r.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

R a d a
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Uchwała nr 20/2003

**Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego
z dnia 20 listopada 2003 r.**

**w sprawie ustalenia wysokości stawki procentowej obowiązkowej
opłaty rocznej na 2004 rok wnoszonej na rzecz
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przez podmioty
objęte obowiązkowym systemem gwarantowania
oraz terminu jej wniesienia**

Na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz.U. z 2000 r. Nr 9, poz. 131, Nr 86, poz. 958, Nr 119, poz. 1252 i Nr 122, poz. 1316, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802 oraz z 2003 r. Nr 60, poz. 535) oraz § 15 statutu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1995 r. w sprawie nadania statutu Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu (Dz.U. Nr 21, poz. 113, z 1997 r. Nr 126, poz. 808, z 2000 r. Nr 12, poz. 137 oraz z 2001 r. Nr 16, poz. 174), Rada Funduszu uchwała, co następuje:

§ 1.

Ustala się stawki obowiązkowej opłaty na 2004 rok w wysokości: 0,075% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,0375% sumy zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych ważonych ryzykiem – dla podmiotów objętych obowiązkowym systemem gwarantowania.

§ 2.

Podstawą wyliczenia kwoty obowiązkowej opłaty rocznej jest stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem, o których mowa w § 1, w dniu 31 grudnia 2003 r.

§ 3.

Kwota obowiązkowej opłaty wnoszona przez podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania, ustalona zgodnie z § 1 i 2 uchwały, ulega – na podstawie art. 13 ust. 3b ustawy o BFG – pomniejszeniu o 50%.

Bezpieczny Bank

§ 4.

Podmioty objęte systemem gwarantowania, o których mowa w § 1, wnoszą obowiązkową opłatę roczną, z uwzględnieniem § 3, w terminie do dnia 15 marca 2004 r.

§ 5.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Rada
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Problemy i poglądy

Andrzej Jankowski

KIERUNKI NOWELIZACJI USTAWY O BANKOWYM FUNDUSZU GWARANCYJNYM W LATACH 1995–2003

Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym z 14 grudnia 1994 roku weszła w życie 17 lutego 1995 roku. Utworzyła system gwarantowania depozytów i Bankowy Fundusz Gwarancyjny – jako instytucję zapewniającą funkcjonowanie tego systemu.

Polska ustawa o systemie gwarantowania depozytów¹⁾ została uchwalona przez Sejm RP około pół roku po przyjęciu przez Komisję i Parlament Europejski dyrektywy²⁾ zawierającej zalecenia i warunki, jakim powinny odpowiadać systemy gwarantowania depozytów w państwach Unii.

W generalnych zarysach polskie rozwiązania w zakresie gwarantowania depozytów były zbliżone do wymagań unijnych.

Przepisy ustawy były zwięzłe i ograniczały się do rozwiązań prawnych najistotniejszych kwestii dotyczących przede wszystkim systemu gwarantowania depozytów oraz działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Niestety, niemal z chwilą podjęcia działalności przez Fundusz okazało się, że przepisy ustawy są zbyt zwięzłe jak na poziom świadomości prawnej głównych adresatów – przede wszystkim syndyków ale także banków i beneficjentów ustawy, tj. deponentów.

Przy wykonywaniu ustawy dochodziło do sporów na tle interpretacji poszczególnych przepisów pomiędzy Funduszem a syndykami, bankami i deponentami, przy czym zdarzały się niemal anegdotyczne sytuacje, jak choćby w przypadku upadłości jednego z banków komercyjnych posiadającego kilka oddziałów, kiedy to syndyk nie dość, że nadesłał zamiast jednej dla całego banku listy deponentów – odrębne listy dla każdego oddziału – to jedna z tych list była sporządzona ręcznie, ołówkiem kopiającym. W odpowiedzi na zastrzeżenia Funduszu co do takiej formy listy, syndyk powołał się na fakt, iż przepis art. 27 ustawy o BFG (w ówczesnym brzmieniu),

Bezpieczny Bank

stanowiąc, iż lista deponentów ma być sporządzona w formie pisemnej, nie zawiera żadnych innych wymagań w tym zakresie.

Trzeba przypomnieć, że w pierwszych trzech kwartałach działalności BFG sądy ogłosiły upadłość 50 banków i były to niemal pierwsze upadłości banków³⁾. Ani syndycy, ani sędziowie nie mieli jeszcze dostatecznego doświadczenia w zakresie takich upadłości.

Tak więc w krótkim czasie okazało się, że ustawa określająca system gwarantowania depozytów i podstawy prawne działalności Funduszu wymagają istotnych zmian.

W związku z tym już w październiku 1995 roku, a więc w pół roku od rozpoczęcia działalności, w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym rozpoczęto prace nad przygotowaniem projektu pierwszej nowelizacji ustawy.

Ogółem ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym w okresie lat 1995–2003 nowelizowana była 14 razy, z tego trzy nowelizacje miały charakter kompleksowy. Dotyczyły głównych dziedzin działalności Funduszu i przepisów określających podstawy prawne tej działalności. Pozostałe dotyczyły przeważnie jednego lub co najwyżej kilku przepisów. Te ostatnie związane były z wprowadzaniem w życie lub zmianami innych ustaw regulujących kwestie pozostające w związku z zakresem działalności Funduszu.

Historycznie pierwsza zmiana ustawy o BFG została dokonana ustawą z 26 października 1995 roku o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego⁴⁾. Przepisy tej ustawy, wprowadzając możliwość prowadzenia przez banki tzw. kas mieszkaniowych, stanowiących jedną z „form popierania budownictwa mieszkaniowego”, przez zmianę treści art. 14 ustawy o BFG zwolniły te banki od naliczania opłaty rocznej na rzecz Funduszu – od aktywów związanych z prowadzeniem tych kas.

Podobne zmiany wprowadzono do ustawy o BFG, m.in. w związku z wejściem w życie takich ustaw, jak: o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne⁵⁾, kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe⁶⁾, o listach zastawnych i bankach hipotecznych⁷⁾, o pożyczkach i kredytach studenckich⁸⁾, o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych⁹⁾, o zmianie ustawy o autostradach płatnych¹⁰⁾, o zmianie ustaw ... oraz o utracie mocy ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe¹¹⁾. Nieco więcej zmian wprowadziły ustawy: z 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających¹²⁾ oraz ustawa – Prawo upadłościowe i naprawcze¹³⁾.

Przemodelowanie organizacji sektora banków spółdzielczych, w tym formalna likwidacja banków i zrzeszeń regionalnych, wymogło dostosowanie przepisów ustawy o BFG do nowej struktury sektora spółdzielczego.

Natomiast rozszerzenie zakresu działalności BFG o udzielanie bankom spółdzielczym pomocy finansowej ze środków utworzonego tą ustawą (o funkcjonowaniu banków spółdzielczych...) funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych nie spowodowało konieczności zmiany ustawy o BFG, bowiem przepisy ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych bezpośrednio i kompleksowo określiły ramy prawne i zasady wykonywania przez Fundusz nowych zadań w tym zakresie.

Problemy i poglądy

Podobnie było z ustawą Prawo upadłościowe i naprawcze. Mimo, że ta ustawa zmienia diametralnie dotychczasowy model postępowania upadłościowego, to zmiany w ustawie o BFG sprowadziły się jedynie do uwzględnienia, iż wg nowych regulacji w pierwszym etapie postępowania po ogłoszeniu upadłości dotychczasowe funkcje syndyka wykonywać będzie zarządca – i to on głównie będzie współpracował z Funduszem przy wypłatach środków gwarantowanych. W związku z tym zmiany treści przepisów ustawy o BFG sprowadziły się głównie do rozszerzenia tych przepisów, w których była mowa o syndyku, w ten sposób, aby dotyczyły one także zarządcy.

Jak już wspomniano, potrzeba nowelizacji ustawy o BFG pojawiła się niemal z chwilą podjęcia działalności przez Fundusz i pogłębiała się w toku praktyki. Prace nad zmianami ustawy zapoczątkowane w Funduszu już w październiku 1995 roku zaowocowały gruntowną nowelizacją – już (?) – w dniu 20 lutego 1997 roku. Ustawa nowelizacyjna uchwalona tego dnia przez Sejm została opublikowana w Dzienniku Ustaw w dniu 14 marca 1997 roku¹⁴⁾ i po krótkim (30-dniowym) *vacatio legis* weszła w życie 14 kwietnia. Na długość prac legislacyjnych miał wpływ fakt, iż BFG nie posiada inicjatywy legislacyjnej. Projekt ustawy wprowadzający zmiany do ustawy o BFG musiał zyskać nie tylko akceptację, ale i być przejęty przez Ministra Finansów i dopiero wtedy mogła się rozpocząć właściwa procedura legislacyjna co do tego projektu – już jako rządowego.

Nowelizacja z 1997 roku dokonała gruntownych zmian dotychczasowej treści ustawy.

Dotyczyły one zarówno podstawowej działalności BFG – a więc systemu gwarantowania depozytów i działalności pomocowej, jak również zasad funkcjonowania i organizacji Funduszu.

Niektóre zmiany w zakresie systemu gwarantowania przybliżyły polski system do wymogów Unii Europejskiej. Do tych zmian należało m.in.:

- ❖ nawiązanie w definicji środków gwarantowanych (art. 2 pkt 2) – przy ustalaniu ich wysokości – do stanu z dnia zawieszenia działalności banku, a więc „dnia niedostępności wkładu” wg powoływanej już dyrektywy 94/19;
- ❖ skrócenie terminu wypłat środków gwarantowanych poprzez zdyscyplinowanie syndyków do ich dokonywania w terminie do 30 dni od otrzymania przekazanej przez Fundusz kwoty na wypłaty tych środków;
- ❖ podwyższenie – z chwilą wejścia w życie ustawy nowelizującej – górnej granicy wypłacanych kwot z tytułu gwarantowania – do równowartości w złotych 4000 ECU, a od 1 stycznia 1998 roku do równowartości 5000 ECU¹⁵⁾;
- ❖ wprowadzenie zgodnego z zaleceniami dyrektywy 94/19 w przypadkach prowadzenia przez bank rachunków wspólnych (dla kilku osób) zróżnicowania w sposobie wypłat środków gwarantowanych w zależności, czy rachunek wspólny pozostawał w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą czy też nie.

Pozostałe przepisy dotyczące tej części działalności Funduszu w sposób szczegółowy określiły zasady współpracy Funduszu z syndykami, obowiązki syndyków, a także obowiązki banków w zakresie systemu gwarantowania. Przede wszystkim nakazano syndykowi sporządzanie listy deponentów wg wzoru ustalonego przez Fundusz.

Bezpieczny Bank

Sformalizowane zostało uprawnienie Funduszu do przeprowadzania bieżącej kontroli wypłat przez syndyka środków gwarantowanych, a także uprawnienie Funduszu odwołania się do sędziego – komisarza w przypadkach nieprawidłowości w działaniach syndyka – w tym w razie stwierdzenia przez Zarząd Funduszu nieprawidłowości przy sporządzaniu listy deponentów bądź przy powzięciu przez Fundusz wątpliwości co do prawidłowości rozliczenia kwot przekazanych na wypłaty środków gwarantowanych.

Ponadto została uporządkowana treść przepisów określających obowiązki informacyjne banków wobec Funduszu w zakresie systemu gwarantowania.

Można stwierdzić, że dopiero w wyniku tej nowelizacji powstał w Polsce zwarty i w miarę pełny system gwarantowania depozytów.

Mimo że z punktu widzenia Funduszu nowelizacja była spóźniona – bowiem fala największej liczby upadłości banków już przeszła (od powstania Funduszu w lutym 1995 roku do wejścia w życie nowelizacji sądy ogłosiły upadłość 81 banków, a w roku 1997 zaledwie sześciu) to jednak „znowelizowany” system zdał praktyczny egzamin, sprawdzając się przy kolejnych trzynastu upadłościach banków, jakie nastąpiły po nowelizacji, w tym przy upadłości Banku Staropolskiego (luty 2000 r.), która pod względem liczby deponentów i sumy wypłaconych kwot z funduszu ochrony środków gwarantowanych okazała się mniej więcej równoważna wszystkim pozostałym upadłościom.

Miarą tego „sprawdzenia się” systemu gwarantowania po jego zmianach może być m.in. fakt, iż w związku z upadłościami ogłoszonymi przed nowelizacją ustawy, Bankowy Fundusz Gwarancyjny został uwikłany w ponad 400 postępowań sądowych wszczętych przez niezadowolonych deponentów, natomiast w związku z upadłością Banku Staropolskiego nie wytoczono przeciwko Funduszowi żadnego powództwa.

W części dotyczącej działalności pomocowej nowelizacja przyniosła przede wszystkim:

- ❖ rozszerzenie form udzielania pomocy, tj. możliwość wykupu przez Fundusz wierzycelności banków znajdujących się w sytuacji – wg ówczesnej terminologii ustawy – zagrożenia wypłacalności (art. 4 ust. 2 pkt 1a);
- ❖ zmniejszenie obciążeń finansowych banków na rzecz BFG przez wprowadzenie udziału Narodowego Banku Polskiego w opłacie rocznej wnoszonej przez banki na sfinansowanie działalności pomocowej Funduszu (art. 13 ust. 3a). Banki uzyskały uprawnienie – od 1 stycznia 1998 roku – pomniejszania o 30% należnych od nich Funduszowi kwot opłat rocznych, bowiem z tą datą Narodowy Bank Polski został zobowiązany do wnoszenia zamiast nich tej części opłaty;
- ❖ wobec nieprecyzyjności dotychczasowych przepisów określających podstawę naliczania przez banki opłaty rocznej – w szczególności definicji określenia „aktywa ważne ryzykiem” – treść tych przepisów została doprecyzowana tak, że obecnie nie budzi żadnych wątpliwości.

Pozostałe zmiany wprowadzone ustawą nowelizującą dotyczyły przepisów regulujących kwestie związane z funkcjonowaniem i organizacją Funduszu. M.in. dopuszczono uczestnictwo BFG w obrocie skarbowymi papierami wartościowymi za pośrednictwem biur maklerskich, szczegółowo uregulowano zasady uzyskiwania przez

Problemy i poglądy

Fundusz informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania, posiadanych przez Narodowy Bank Polski, Ministra Finansów, Najwyższą Izbę Kontroli oraz same banki. Określono, że od NBP, NIK i Ministra Finansów Fundusz będzie otrzymywał informacje na podstawie zawartych z tymi podmiotami odrębnych porozumień, określających zakres, tryb, i terminy ich przekazywania. Natomiast banki zostały zobowiązane do udzielania Funduszowi informacji w zakresie określonym – na wniosek BFG – przez Prezesa NBP.

Podsumowując, można stwierdzić, że pierwsza zasadnicza nowelizacja ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym ukształtowała pełny system gwarantowania depozytów, przybliżając go równocześnie do wymogów unijnych, rozszerzyła możliwości udzielania pomocy bankom o nową formę – tj. wykup wierzytelności, zmniejszyła w znacznym stopniu obciążenia finansowe banków związane z działalnością pomocową Funduszu przez wprowadzenie udziału Narodowego Banku Polskiego we wpłatach opłat rocznych finansujących tę działalność. Poza tym uporządkowano i doprecyzowano treść przepisów regulujących funkcjonowanie i organizację BFG.

Druga ze znaczących nowelizacji – z dnia 9 kwietnia 1999 roku, bezpośrednio spowodowana została pilną koniecznością dostosowania przepisów ustawy o BFG do „nowej” ustawy Prawo bankowe z 29 sierpnia 1997 roku¹⁶⁾. Nowe Prawo bankowe weszło w życie 1 stycznia 1998 roku.

W wyniku tej nowelizacji przede wszystkim dostosowano treść licznych przepisów ustawy o BFG do nowej struktury nadzoru bankowego oraz do zmienionych nową ustawą Prawo bankowe określeń występujących również w ustawie o BFG. Dotyczyły to głównie zmiany określenia trudnej sytuacji, w jakiej znalazł się bank, stosowanego w poprzedniej ustawie Prawo bankowe w brzmieniu „zagrożenie wypłacalności” na „niebezpieczeństwo niewypłacalności”, a także zmiany określenia „postępowanie mające na celu uzdrowienie gospodarki banku” na „program naprawczy”.

Wobec utworzenia Komisji Nadzoru Bankowego, którą powołano do wykonywania – w miejsce Prezesa Narodowego Banku Polskiego – nadzoru nad działalnością banków, należało dokonać zmiany tych wszystkich przepisów, które dotyczyły kompetencji Prezesa NBP obecnie przejętych przez Komisję.

Do istotnych zmian ustawy o BFG wprowadzonych tą nowelą należało rozszerzenie zakresu działalności BFG przez podniesienie zadania gromadzenia i wykorzystywania przez Fundusz informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania do rangi jednej z – obecnie – trzech podstawowych dziedzin działalności Funduszu, obok działalności w zakresie systemu gwarantowania depozytów i działalności pomocowej.

Nowela z 1999 roku zawierała także kolejne przybliżenia polskiego systemu gwarantowania depozytów do wymagań Unii Europejskiej. Polegały one na rozszerzeniu gwarancji Funduszu na wierzytelności deponentów wynikające z innych niż prowadzenie rachunków czynności bankowych, a co istotniejsze – na określeniu tzw. ścieżki dojścia do poziomu gwarancji określonego dyrektywą 94/19. Ustalono stopniowe, coroczne podwyższanie górnej granicy środków gwarantowanych – od 1 stycznia 1999 roku – tak aby w dniu 1 stycznia 2003 roku kwota środków gwarantowanych osiągnęła wymagany poziom unijny, tj. kwotę o równowartości w złotych 20 000 euro.

Bezpieczny Bank

W zakresie działalności pomocowej nastąpiło dalsze zmniejszenie obciążeń banków z tytułu opłaty rocznej. Udział Narodowego Banku Polskiego we wpłatach tej opłaty został podwyższony – od 1 stycznia 1999 roku do poziomu 40% kwoty należnej Funduszowi od banków, a od 1 stycznia 2001 roku do 50%.

W związku z tak znacznym wzrostem udziału NBP w finansowaniu działalności pomocowej BFG, została zwiększona liczba członków Rady Funduszu powoływanych przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Od 1 stycznia 1999 roku Prezes NBP uzyskał uprawnienie mianowania czterech członków Rady Funduszu, a nie trzech jak dotychczas. W ten sposób zwiększyła się liczba członków Rady z dziewięciu do dziesięciu.

Do pozostałych zmian ustawy należało określenie terminu składania Radzie Ministrów przez Fundusz rocznych sprawozdań z działalności i sprawozdań finansowych, wyłączenie skuteczności przepisu art. 17 ust. 4 stanowiącego o wygaśnięciu mandatów członków organów Funduszu w przypadku odrzucenia przez Sejm rocznego sprawozdania z działalności BFG w stosunku do tych członków organów Funduszu, których kadencji nie obejmuje odrzucone sprawozdanie. Wprowadzenie tego przepisu okazało się konieczne ze względu na fakt, iż Sejm bardzo nieregularnie rozpatrywał roczne sprawozdania BFG. Doszło do takiej sytuacji, że w Sejmie „zalegały” nie rozpatrzone sprawozdania Funduszu za cztery kolejne lata.

Podsumowując nowelizację ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym dokonaną w 1999 roku generalnie można stwierdzić, że kolejna nowelizacja przyniosła kolejne przybliżenie polskiego systemu gwarantowania do modelu unijnego i kolejne poważne obniżenie obciążeń finansowych związanych z działalnością Funduszu ponoszonych przez banki.

Ostatnia, jak dotąd, znacząca nowelizacja ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym została dokonana ustawą z dnia 15 grudnia 2000 roku, która weszła w życie 1 stycznia 2001 roku¹⁷⁾.

Ta nowelizacja, wobec spodziewanego rychłego wejścia Polski do Unii Europejskiej, miała głównie na celu pełne dostosowanie polskiego systemu gwarantowania depozytów do norm unijnych. Zmiany tylko dwóch spośród nowelizowanych przepisów nie były związane z tym celem. Dotyczyły one określenia sposobu wykorzystywania gromadzonych przez Fundusz informacji o bankach (art. 38a) i formalnego potwierdzenia przez ustawodawcę, że Bankowy Fundusz Gwarancyjny nie jest państwową osobą prawną (art. 44). Do czasu tej nowelizacji przepis art. 44 ustawy o BFG stanowił jedynie, że „Bankowy Fundusz Gwarancyjny nie jest państwowym funduszem celowym”. BFG był zainteresowany określeniem charakteru swej osobowości prawnej właśnie w sposób jak w noweli, ze względu na konieczność rozstrzygnięcia obowiązku stosowania lub nie licznie pojawiających się w owym czasie przepisów dotyczących państwowych osób prawnych. Generalnie rzecz ujmując, stosowanie tych przepisów znacząco utrudniałoby funkcjonowanie Funduszu. Mimo iż w toku procesu legislacyjnego z różnych stron podnoszono wątpliwości co do prawidłowości takiego rozstrzygnięcia (nawet z legislacyjnego punktu widzenia co do prawidłowości zamieszczenia w ustawie definicji negatywnej), to jednak Sejm podzielił stanowisko Funduszu w tym względzie – poparte zresztą przez Ministra Finansów.

W ramach dostosowania polskiego systemu gwarantowania depozytów do norm unijnych dokonano następujących zmian:

Problemy i poglądy

- ❖ rozszerzono krąg podmiotów, których środki nie są objęte gwarancjami Funduszu, o podmioty działające na podstawie ustaw: o funduszach inwestycyjnych, narodowych funduszach inwestycyjnych, funduszach emerytalnych, a także o jednostki, które ze względu na rozmiar prowadzonej działalności nie są uprawnione do sporządzania uproszczonych bilansów;
- ❖ wyłączono z zakresu środków gwarantowanych środki co do których orzeczono prawomocnym wyrokiem, że pochodzą z tzw. prania brudnych pieniędzy, określając także sposób postępowania w przypadku gdy w okresie sporządzania przez syndyka listy deponentów toczy się postępowanie karne obejmujące środki gwarantowane;
- ❖ wyodrębniono definicję pojęcia „niedostępności środków”, z jednoczesnym określeniem „dnia niedostępności” jako dnia, w którym Komisja Nadzoru Bankowego zawiesiła działalność banku. Formalne określenie dnia niedostępności środków jest o tyle istotne, że od tego dnia biegnie określony w dyrektywie 94/19 pożądaný termin dla dokonania wypłat deponentom;
- ❖ przez wprowadzenie recypowanego z dyrektywy określenia „saldo dodatnie” zmieniono formalne zasady wyliczania przez syndyka kwoty wypłaty należnej deponentowi. W tym miejscu ustawodawca (w ślad za dyrektywą) nałożył na syndyka – przy obliczaniu należności deponenta – obowiązek potrącania wierzytelności przysługujących wzajemnie temuż deponentowi i bankowi. Wynik takiego potrącenia, czyli właśnie „saldo dodatnie”, stanowi o wysokości wypłaty na rzecz deponenta;
- ❖ uregulowano szczegółowo zasady przynależności do polskiego systemu gwarantowania działających w Polsce oddziałów banków zagranicznych ze zróżnicowaniem banków mających siedzibę w państwach należących do Unii Europejskiej i spoza Unii;
- ❖ formalnie związano termin wypłat deponentom środków gwarantowanych z dniem niedostępności tych środków, ustalając go zgodnie z dyrektywą 94/19 na trzy miesiące z jednoczesnym dopuszczeniem – także zgodnie z tą dyrektywą – jego przedłużenia przez sąd upadłościowy – na umotywowany wniosek Zarządu Funduszu. Jednocześnie dla zachowania terminów wypłat określonych w dyrektywie na sąd został nałożony obowiązek rozpatrzenia wniosku Zarządu Funduszu w terminie 14 dni od dnia jego wniesienia;
- ❖ z uwagi na fakt, iż w polskim systemie gwarantowania tylko należności w wysokości do równowartości w złotych 1000 euro gwarantowane są przez Fundusz w stu procentach, a pozostałe w dziewięćdziesięciu, podniesiono górną granicę środków gwarantowanych do równowartości 22 500 euro, tak aby zgodnie z dyrektywą deponent mógł otrzymać do rąk równowartość w złotych pełnych 20 000 euro;
- ❖ banki uczestnicy systemu gwarantowania zostały zobowiązane do informowania klientów zarówno o swojej sytuacji ekonomiczno-finansowej, jak i o przynależności do systemu gwarantowania.

Dla uzyskania pełnej zgodności z wymaganiami Unii dokonano nowelizacji ustawy Prawo bankowe, wykluczając co do zasady odpowiedzialność Skarbu Państwa za zobowiązania banków.

Bezpieczny Bank

W ten sposób nastąpiło pełne dostosowanie polskiego systemu gwarantowania depozytów do systemu określonego przepisami unijnymi.

Zostało to pośrednio potwierdzone przez Unię. W połowie 2002 roku Ministerstwo Finansów otrzymało z Brukseli pismo, w którym przedstawiono wiele uwag i wątpliwości co do polskiego systemu gwarantowania depozytów, w tym co do zgodności z dyrektywą 94/19. Opracowana w Funduszu i przekazana odpowiedź wyjaśniająca wszystkie zgłoszone zastrzeżenia okazała się skuteczna, bowiem więcej na temat systemu gwarantowania pytań ani zastrzeżeń ze strony Unii nie było.

Jak się okazuje na przykładzie omówionych trzech „zasadniczych” nowelizacji – prace w Funduszu nad nimi praktycznie stanowiły proces ciągły. Tak też jest i obecnie – opracowywany jest projekt kolejnej nowelizacji ustawy o BFG. Wymagają tego zmieniające się warunki ekonomiczne oraz stałe dążenie do obniżania obciążeń banków z tytułu finansowania działalności Funduszu i doskonalenia przepisów regulujących jego funkcjonowanie i organizację.

Pomoc finansowa bankom, które znalazły się w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności, udzielana przez Fundusz w formie pożyczek staje się coraz mniej efektywna, mimo że udzielana jest na warunkach znacznie korzystniejszych niż warunki rynkowe. Wynika to przede wszystkim ze stałego obniżania się dochodowości skarbowych papierów wartościowych i bonów pieniężnych NBP, w których co do zasady lokowane są przez banki środki z udzielanych przez Fundusz pożyczek. Sytuacja ta rodzi konieczność poszukiwania i wdrożenia nowych form pomocy, które zapewnią porównywalne, a nawet lepsze efekty ekonomiczne przy zdecydowanie niższych nakładach finansowych. Jak się wydaje znacząco obniżyłaby się wysokość koniecznej pomocy konkretnemu bankowi w konkretnej sytuacji, gdyby Fundusz przez oznaczony czas mógł zarządzać bankiem, pełniąc funkcję inwestora strategicznego, jak również w innych przypadkach – także wchodząc kapitałowo do banku – mógł prowadzić wygaszanie jego działalności.

Projekt nowelizacji ustawy o BFG zawierający takie rozwiązania został opracowany w Funduszu wiosną bieżącego roku i przyjęty przez Ministra Finansów, który skierował go na drogę legislacyjną. Niestety, już po przejściu przez uzgodnienia międzyresortowe, z przyczyn niezależnych od Funduszu, projekt ten został wycofany z dalszego postępowania legislacyjnego.

W tej sytuacji rzeczy Rada Funduszu, uwzględniając sugestie Ministerstwa Finansów, Narodowego Banku Polskiego i Związku Banków Polskich, powołała zespół do opracowania nowego, rozszerzonego projektu nowelizacji ustawy o BFG. W skład zespołu wchodzi m.in. przedstawiciele Ministerstwa Finansów, Narodowego Banku Polskiego i Związku Banków Polskich. Prace zespołu koncentrują się głównie na określeniu nowych efektywniejszych ekonomicznie form pomocy finansowej udzielanej bankom przez Fundusz.

Prace nad projektem zakończą się prawdopodobnie w pierwszym kwartale przyszłego roku.

Problemy i poglądy

Przypisy

- ¹⁾ Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym z dnia 14 grudnia 1994 r. – Dz.U. z 1995 r. Nr 4, poz. 18.
- ²⁾ Dyrektywa EEC 94/19 z 30 maja 1994 r.
- ³⁾ Pierwszą upadłość banku ogłoszono w 1992 r.
- ⁴⁾ Dz.U. Nr 133, poz. 654 – art. 41; w art. 14 ustawy o BFG dodano ust 2,
- ⁵⁾ Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. Dz.U. Nr 79 poz. 484 – art. 54; w art. 14 dodano ust 3.
- ⁶⁾ Ustawa z dnia 5 czerwca 1997 r. Dz.U. Nr 85, poz. 538 – art. 18; w art. 14 dodano ust 1a.
- ⁷⁾ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Dz.U. Nr 140, poz. 940 – art. 41; w art. 14 dodano ust. 4.
- ⁸⁾ Ustawa z dnia 17 lipca 1998 r. Dz.U. Nr 108 poz. 685 - art.19; w art. 14 dodano ust. 3a.
- ⁹⁾ Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. Dz.U. Nr 162, poz.1121 – art. 16; w art. 14 zmieniono ust. 3.
- ¹⁰⁾ Ustawa z dnia 8 września 2000 r. Dz.U. Nr 86, poz. 958 – art. 5; ponownie w art. 14 zmieniono ust. 3.
- ¹¹⁾ Ustawa z dnia 21 grudnia 2001 r. Dz.U. Nr 154, poz. 1802 – art. 1; skreślono w art. 14 ust. 3a.
- ¹²⁾ Dz.U. Nr 119, poz. 1252 – art. 25.
- ¹³⁾ Dz.U. Nr 60, poz. 535 – art. 528.
- ¹⁴⁾ Dz.U. Nr 24, poz. 119.
- ¹⁵⁾ W 1997 r. nie było jeszcze euro.
- ¹⁶⁾ Dz.U. z 21 listopada 1997 r. Nr 140, poz. 939.
- ¹⁷⁾ Dz.U. Nr 122 z dnia 31 grudnia 2000 r. poz. 1316.

Z doświadczeń zagranicznych

*dr Tomasz Obal**

DRUGA MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA IADI (INTERNATIONAL ASSOCIATION OF DEPOSIT INSURERS)

W maju ubiegłego roku w Bazylei powstało stowarzyszenie zrzeszające instytucje gwarantowania depozytów z całego świata – International Association of Deposit Insurers (IADI). Misją IADI jest podnoszenie efektywności działania systemów gwarantowania depozytów poprzez promocję wytycznych działania sformułowanych w ramach Financial Stability Forum oraz umacnianie współpracy międzynarodowej w tej dziedzinie.

Celem stowarzyszenia jest współdziałanie w umacnianiu stabilności systemów finansowych. Cel ten realizowany jest m.in. poprzez wymianę doświadczeń między instytucjami gwarantującymi depozyty z różnych krajów oraz innymi instytucjami „sieci bezpieczeństwa” sektora bankowego.

Siedziba IADI znajduje się w Bazylei w budynku Banku Rozliczeń Międzynarodowych. Jedną z form działalności Stowarzyszenia jest organizacja corocznych konferencji, które odbywają się wspólnie ze statutowym zgromadzeniem członków stowarzyszenia.

W październiku 2003 r. w Seulu odbyła się druga doroczna konferencja IADI. Miejsce konferencji nie zostało wybrane przypadkowo. Korea, tak jak inne kraje regionu Azji Południowo-Wschodniej, musiała uporać się z kryzysem finansowym 1997 r. Przy czym stabilizacja sytuacji w sektorze finansowym okazała się kluczowa dla wyjścia kraju z kryzysu. Ważną rolę w tym procesie odegrał współgospodarz konferencji – Koreańska Korporacja Gwarantowania Depozytów (Korea Deposit Insurance Corporation – KDIC).

Głównym tematem konferencji była dyskusja nad miejscem systemu gwarantowania depozytów w „sieci bezpieczeństwa” sektora bankowego. Dyskutowano nad

*) Autor jest wiceprzewodniczącym European Forum of Deposit Insurers.

Bezpieczny Bank

relacjami, jakie łączą poszczególnych uczestników „sieci bezpieczeństwa”, nad modelem różnicowania opłat na system ochrony depozytów oraz nad doświadczeniami wynikającymi z upadłości bankowych.

Na konferencji przedstawiono prezentacje tematyczne, które obejmowały analizy teoretyczne oraz doświadczenia praktyczne.

Winston Carr (Jamaica Deposit Insurance Corporation) podkreślił, że celami działania zespołu instytucji nazywanych „siecią bezpieczeństwa” są:

- ❖ ochrona klientów,
- ❖ zapewnienie stabilności systemu finansowego,
- ❖ podejmowanie działań w czasie radzenia sobie z sytuacją kryzysową.

Sama „sieć bezpieczeństwa” składa się zaś zarówno z instytucji, jak i norm prawnych oraz relacji łączących wszystkie te elementy. Najważniejszymi elementami tego systemu są regulacje określające zasady działania banków oraz system nadzoru nad bankami. Nie można także zapominać o instytucji pożyczkodawcy ostatej instancji oraz gwaranta depozytów, które to instytucje zaczynają działać wtedy, gdy okazuje się, że normy ostrożnościowe i nadzór nie uchroniły przed sytuacją kryzysową.

Ponadto niezmiernie istotnym jest określenie przejrzystych zasad postępowania w przypadku pojawienia się sytuacji kryzysowej. Aby „sieć bezpieczeństwa” efektywnie wypełniała swoją funkcję zakres odpowiedzialności poszczególnych instytucji powinien być dobrze określony. Wśród zdefiniowania uprawnień i obowiązków ważną rolę odgrywają zasady wymiany informacji między podmiotami „sieci”. Co więcej, im bardziej precyzyjna i tym samym bardziej skomplikowana jest sama „sieć”, tym wzajemne relacje poszczególnych elementów są ważniejsze.

W szczególności aby instytucja gwarantująca depozyty mogła prawidłowo wypełniać swoją funkcję, musi mieć dostęp do informacji dotyczących sektora bankowego w taki sposób, aby móc prawidłowo ocenić ryzyko związane z ubezpieczeniem depozytów oraz aby móc przewidywać przyszłe problemy i im przeciwdziałać i wreszcie po to, aby efektywnie zarządzać środkami, jakimi dysponuje.

Nie można jednakże mówić o jednym modelu „sieci bezpieczeństwa”. Modele funkcjonowania „sieci” różnią się i w różnych krajach mają różny kształt, co wynika z różnic gospodarczych, społecznych oraz prawnych, jakie występują między krajami na całym świecie.

Wiceprezes banku centralnego Nigerii Shamsuddeen Usman w swojej prezentacji podkreślał znaczenie, jakie dla systemu bankowego ma zaufanie klientów. Zaufanie to dodatkowo zyskuje na wadze w krajach rozwijających się, w których stabilność i wiarygodność, jako dobra rzadsze niż w gospodarkach rozwiniętych, cennie są szczególnie. Wśród elementów wzmacniających zaufanie do sektora bankowego podkreślał on:

- ❖ wzmacnianie dyscypliny rynkowej w sektorze bankowym,
- ❖ dobre zdefiniowanie prawa korporacyjnego, na podstawie którego działają podmioty gospodarcze,
- ❖ w szczególności zaś istotne jest wyraziste określenie zakresu odpowiedzialności kadry zarządzającej oraz właścicieli, a także
- ❖ określenie wymagań co do audytu podmiotów gospodarczych oraz
- ❖ określenie zasad ujawniania informacji dotyczących kondycji finansowej tychże podmiotów.

Z doświadczeń zagranicznych

Równie ważne jak zdefiniowanie samych reguł jest określenie procedur wymuszających przestrzeganie tychże reguł. W przypadku sektora bankowego bardzo istotne jest ustanowienie skutecznego nadzoru bankowego, który szczególną wagę przykładają do systemów oceny ryzyka stosowanych przez banki. Cennym osiągnięciem dla sektora bankowego jest również wypracowanie kodeksu postępowania zarówno w odniesieniu do kadry zarządzającej bankiem, jak i nadzorców bankowych kontrolujących banki.

Prezes Filipińskiej Korporacji Gwarantowania Depozytów Ricardo Tan przedstawił analizę celowości pozyskiwania informacji przez system gwarantowania depozytów. Powołując się na doświadczenia filipińskie, wskazał cztery filary, na których opiera się monitoring systemu bankowego prowadzony przez Korporację:

- 1) porozumienie dotyczące wymiany informacji zawarte z bankiem centralnym zapewnia kompleksową wiedzę na temat sytuacji w sektorze bankowym,
- 2) przeglądy sytuacji w bankach dokonywane na zasadzie off-site (na podstawie informacji sprawozdawczych) pozwalają ocenić ryzyko działalności poszczególnych banków,
- 3) spotkania z zarządami banków oraz dialog prowadzony ze stowarzyszeniem banków komercyjnych jest źródłem informacji o zjawiskach występujących w sektorze bankowym i dostrzeganym przez samo środowisko,
- 4) koordynacja działań nadzorczych prowadzonych przez bank centralny, co pomaga zwiększyć efektywność nadzoru widzianego z perspektywy całej „sieci bezpieczeństwa”.

Pongsak Hoontrakul, profesor Uniwersytetu SASIN of Chulalongkorn w Tajlandii, omawiał przyczyny i skutki kryzysu azjatyckiego. Początek kryzysowi dała dewaluacja bahta, którego kurs w 1997 r. spadł z 25 do 57 bahtów za dolara amerykańskiego, co spowodowało efekt domina i „zarażenie” sąsiadujących rynków. Kryzys finansowy zagrażał stabilności całej gospodarki i aby ustrzec się paniki rząd wprowadził całkowite gwarancje depozytów. Decyzja ta była częścią całego pakietu stabilizacyjnego, który zakończył się powodzeniem, a obecnie Tajlandia zamierza wprowadzić limity gwarancyjne dla depozytów zgromadzonych w bankach.

Współgospodarz konferencji, Prezes Koreańskiego Funduszu Gwarantowania Depozytów (Korea Deposit Insurance Corporation – KDIC), przedstawił doświadczenia KDIC w zakresie zarządzania sytuacją kryzysową. Doświadczenia KDIC należy postrzegać jako szczególnie cenne w świetle rozległości problemów, z jakimi system finansowy musiał się uporać. W procesie skutecznego przeciwdziałania sytuacji kryzysowej podkreślano znaczenie mobilizacji funduszy przeznaczanych na stabilizację sytuacji w sektorze finansowym, w tym także konieczność udziału środków publicznych. Sytuacja podczas kryzysu azjatyckiego była na tyle poważna, że dla uspokojenia nastrojów konsumentów konieczne było ogłoszenie całkowitych gwarancji dla depozytów zgromadzonych w bankach. Decyzja o wprowadzeniu powszechnych i całkowitych gwarancji miała charakter przejściowy do czasu ustabilizowania sytuacji. Ponadto zdecydowano się na przeprowadzenie dokapitalizowania banków lub wypłaty depozytów gwarantowanych. Oprócz KDIC w przeciwdziałaniu sytuacji kryzysowej brały także udział inne agencje rządowe, np. KAMCO (Korea Asset Management Corporation). Koszty sanacji całego sektora bankowego wyniosły

Bezpieczny Bank

69 bln wonów (57,5 mld USD), z czego instytucje finansowe pokryły koszty w wysokości 20 mld wonów (16,7 mld USD), rząd zaś 49 mld wonów (40,8 mld USD).

Prezes KDIC poinformował na konferencji o zmianie polityki gromadzenia środków i przyjęciu przez KDIC polityki „miękkiej” docelowej wielkości funduszu gwarancyjnego. Polityka ta przewiduje możliwość wahań wielkości funduszu w pewnym przedziale i jest różna od praktyki innych gwarantów (np. Federal Deposit Insurance Corporation FDIC) przyjmujących stały docelowy poziom (najczęściej określony jako stała część gwarantowanych depozytów).

Bardzo bogate doświadczenia w radzeniu sobie z sytuacją kryzysową ma Deposit Insurance Corporation of Japan (DIC) reprezentowana na konferencji przez Hajime Shinohara wiceprezesa DIC. Przedstawił on historię gwarancji depozytów w Japonii w kontekście problemów jakie wystąpiły w bankowości japońskiej w latach 90. W ocenie regulatorów bankowych problemy sektora w połowie lat 90. były tak poważne, że nie można było sobie pozwolić na powszechne upadłości bankowe i wypłatę depozytów gwarantowanych.

Stąd też podjęto specjalne akcje sanacyjne (na które wydano już ok. 200 mld USD) oraz w 1996 r. wprowadzono całkowite gwarancje dla deponentów. Obecnie następuje stopniowe odchodzenie od całkowitych gwarancji. Całkowitymi gwarancjami objęte są na razie jedynie niektóre typy depozytów. Od kwietnia 2005 r. nastąpi odejście od gwarancji całkowitych i przejście na gwarancje limitowane (Payment & Settlement Deposits: full guarantee) ograniczone do wysokości 10 mln jenów (plus należne odsetki).

Przedmiotem wystąpienia V.I. Ogiyenki – prezesa funduszu ukraińskiego – były problemy, jakie są udziałem systemów gwarantowania depozytów w krajach, gdzie znaczący jest udział banków państwowych. Jedną z zasad efektywnego systemu gwarantowania depozytów, która została podkreślona w wystąpieniu, jest konieczność równego traktowania wszystkich uczestników systemu, w tym także banków państwowych.

Specyficznym rozwiązaniem, na które warto zwrócić uwagę, jest przyznawanie uczestnikom systemu ukraińskiego kategorii uczestnika tymczasowego. Status tymczasowego uczestnika jest nakładany na bank, który nie spełnia ściśle określonych norm nadzorczych. Po nałożeniu takiego statusu nowo składane depozyty w takim banku nie są objęte gwarancjami. Wszyscy dotychczasowi deponenci, aby nie wywoływać paniki bankowej, są nadal objęci gwarancjami. Jednocześnie bank musi się liczyć z poważnymi trudnościami w pozyskiwaniu dalszych depozytów.

Szef funduszu brazylijskiego Antonio Carlos Bueno de Camargo Silva przedstawił wnioski wynikające z 8-letniego doświadczenia tejże instytucji, skupiając się na niedawnych zmianach wprowadzających zróżnicowany system opłat. System brazylijski powstał w 1995 r., w okresie kryzysu finansowego. Okoliczności, w jakich rozpoczął działalność, sprawiły, że wtedy nie zdecydowano się na zastosowanie modelu, w którym składki są uzależnione od ryzyka.

Wśród najważniejszych przyczyn wprowadzenia na początku liniowej stawki opłat zostały wymienione:

- ❖ konieczność szybkiego zbudowania podstawy kapitałowej funduszu,
- ❖ systemowe ryzyko związane z trwającym kryzysem oraz
- ❖ problemy z klasyfikacją banków.

Z doświadczeń zagranicznych

Obecnie sytuacja w systemie bankowym znacznie się poprawiła. Sam funduszu zgromadził odpowiednie środki zapewniające stabilność systemu gwarancyjnego. Stąd też powstały warunki do wprowadzenia systemu uzależnienia składki od ryzyka. Zdecydowano się, aby stopniowo obniżyć składkę z 0,3% depozytów gwarantowanych, która obowiązywała w 2003 r. do 0,01% w roku 2006 r. Po tym roku nastąpi podzielenie składki na dwie części. Część stałą będą płacić wszystkie banki. Będzie ona wynosić 0,005%. Oprócz niej będzie istnieć dodatkowa opłata uzależniona od ryzyka, w wysokości od 0% do 0,005%. Ostatecznie więc składka zostanie zróżnicowana: banki o niskim poziomie ryzyka będą płacić 0,005%, a banki o najwyższym poziomie ryzyka – 0,010% depozytów gwarantowanych.

Podstawą oceny banków będą zarówno elementy ilościowe, jak i jakościowe. Wśród najważniejszych elementów oceny znajdują się: ocena adekwatności kapitałowej zgodna z umową bazylejską, system oceny CAMEL, jakość portfela kredytowego, ocena jakościowa wystawiana na podstawie oceny nadzoru bankowego, ratingi wydawane przez bank centralny oraz niezależne agencje ratingowe.

Podsumowując tematy omawiane na konferencji: przedyskutowano perspektywę i kierunki rozwoju instytucji „sieci bezpieczeństwa”. Zwrócono uwagę, że najpoważniejszy wpływ będą miały zmiany zachodzące na rynkach finansowych. Do najważniejszych zmian zaliczono:

- ❖ globalizację i wzajemne powiązania rynków finansowych,
- ❖ znaczne przepływy kapitałowe,
- ❖ przyspieszanie procesów deregulacji,
- ❖ rewolucję technologiczną.

Procesy te stymulują przekształcenia rynków finansowych.. Wśród procesów kształtujących systemy finansowe najlepiej dostrzegalne są obecnie:

- ❖ tendencje konsolidacyjne w systemie bankowym,
- ❖ dynamiczny rozwój e-bankingu,
- ❖ rozwój inżynierii finansowej przejawiający się m.in. w powstawaniu nowych instrumentów finansowych.

W zakresie regulacyjnym zmieniające się środowisko bankowe wymusza dostosowania po stronie nadzoru bankowego i coraz ściślejszą współpracę regulatorów na arenie międzynarodowej. Same instytucje gwarantujące depozyty muszą zaś aktywnie uczestniczyć w krajowych systemach bezpieczeństwa bankowego i dostosowywać model własnego działania do zmieniającego się otoczenia.

JAPOŃSKI SYSTEM GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW

Japońska Korporacja ds. Ubezpieczeń Depozytów DICJ (Deposit Insurance Corporation of Japan) powstała w lipcu 1971 roku na mocy Deposit Insurance Law (z kwietnia 1971 r.). Utworzenie jej rekomendował komitet Financial System Research Committee, będący wówczas ciałem doradczym Ministerstwa Finansów, a zajmujący się badaniami sektora prywatnych instytucji finansowych. Korporacja DICJ została utworzona przez rząd japoński, bank centralny (Bank of Japan) oraz prywatne instytucje finansowe, które wyposażyły DISJ w 450 mln ¥ kapitału początkowego (po 150 mln ¥ odpowiednio od rządu, banku centralnego oraz instytucji finansowych). W lipcu 1986 roku, kiedy to do systemu ubezpieczeń dołączyły Labour Banks, kapitały Korporacji wzrosły o dalsze 5 mln ¥.

Nadzór nad Korporacją DICJ sprawuje Ministerstwo Finansów oraz agencja nadzorcza Financial Services Agency.

Działalność DICJ jako głównego elementu systemu gwarantowania depozytów w Japonii koncentruje się na czterech obszarach:

- 1) Gwarantowanie depozytów w przypadku upadłości ubezpieczonej instytucji finansowej.
- 2) Rekonstrukcja finansowa słabych instytucji głównie poprzez zarządzanie nimi jako finansowy administrator.
- 3) Współpraca, doradztwo i pomoc dla Resolution and Collection Corporation (RCC) w przejmowaniu nieregularnych należności od upadłych instytucji, w tym dochodzenia o fałszerstwa i odzyskiwanie należności od byłych właścicieli banków.
- 4) Pomoc finansowa dla słabych instytucji sektora finansowego w postaci wzmocnienia kapitałowego.

Konieczność utworzenia instytucji gwarancyjnej potwierdziła się już po 1990 roku, kiedy to rozpoczął się długotrwały kryzys japońskiego sektora bankowego. Związane z nim nowe wyzwania doprowadziły z kolei do zmian w funkcjonowaniu Korporacji DICJ i do znacznego rozszerzenia jej funkcji.

Zmiany w działalności DICJ w latach kryzysu bankowego

Japoński kryzys sektora bankowego rozpoczął się w 1990 roku, ale w najgłębszej fazie znalazł się w latach 1997–1999. Wtedy to doszło do największej fali upadło-

Z doświadczeń zagranicznych

Tabela 1.

Lata	Liczba upadłych instytucji finansowych
1991–1994	8
1995	6
1996	4
1997	17
1998	30
1999	44
2000	14
2001	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Materiałów konferencji IAID*, Seul 2003.

wości trwał, a jednocześnie nie było widać żadnego ożywienia w gospodarce Japonii. Odkładane kompleksowe reformy należało w końcu opracować.

Można powiedzieć, że do wybuchu kryzysu system gwarantowania depozytów trwał w uspieniu. Korporacja DICJ istniała formalnie, ale w praktyce nie realizowała swoich funkcji. Władze nie dopuszczały początkowo do upadłości instytucji finansowych, jedynie wymuszały przejęcia słabych banków. Procesy te wspierane były kredytami przez bank centralny Japonii, a inicjowane przez Ministra Finansów. Od 1992 roku do tych celów zaczęto wykorzystywać także środki zgromadzone w DICJ. Był to tak zwany system konwoju (convoy system). Zapewniał on w praktyce pełne gwarancje depozytów, dzięki przejmowaniu wszystkich instytucji w sytuacji kryzysowej przez instytucje silniejsze. System ten nie był w stanie jednak funkcjonować na dłuższą metę. Po 1990 roku sytuacja najlepszych banków również pogorszyła się i chętnych do łączenia się ubywało. Pojawiły się pierwsze upadłości w sektorze instytucji finansowych. Następnie okazało się, że nie można uniknąć upadłości także największych banków (czasowo znacjonalizowano np. dwa duże banki kredytu hipotecznego: Long-Term Credit Bank of Japan i Nippon Credit Bank). System konwoju upadł po 1997 roku.

Na ważne zmiany prawne władze Japonii zdecydowały się dopiero po 1996 roku. Wpłynęły one na zakres uprawnień Korporacji DICJ. Rozszerzono wówczas zakres podejmowanej przez nią działalności pomocowej oraz z drugiej strony wprowadzono pełne gwarancje depozytów.

Szczególną troską musiano otoczyć wówczas sektor budownictwa mieszkaniowego. Utworzono Housing Loan Administration Corporation, której jedynym właścicielem była Korporacja DICJ. Instytucja ta miała zarządzać nieregularnymi kredytami firm tego sektora (Jusen). Zbieraniem i zarządzaniem nieregularnymi należnościami upadłych instytucji sektora spółdzielczego miał się natomiast zająć utworzony (we wrześniu 1996 roku) Resolution and Collection Bank (z kapitałem 120 mld ¥).

ści banków oraz kryzysu najważniejszych instytucji sektora. Drugą falę upadłości zanotowano w 2001 roku. Liczbę upadłych instytucji finansowych przedstawia tabela 1.

W początkowej fazie kryzysu władze Japonii stosowały jedynie krótkookresowe rozwiązania bieżących problemów. Nie istniał niezależny nadzór bankowy – dopiero w 1998 roku powołano Financial Supervisory Agency (FSA). Zalecenia odgórne kierowane do banków nie były czytelne, a postawa nadzoru zbyt pobłażliwa. Złe sytuacje były najczęściej maskowane. Dlatego też nie można w tych latach mówić o próbach zdecydowanej restrukturyzacji banków słabych. Kryzys banko-

Bezpieczny Bank

W czerwcu tegoż roku znowelizowano Deposit Insurance Law rozszerzając możliwość udziału Korporacji DICJ w procesach upadłościowych. Kolejne nowelizacje Deposit Insurance Law w marcu 1998 oraz w czerwcu 2000 roku pozwoliły na rozbudowę struktury organizacyjnej Korporacji DICJ tak, by mogła sprawnie realizować powierzone jej zadania. Wzrosło także finansowe znaczenie Korporacji w procesach stabilizowania sytuacji w sektorze finansowym. Podwyższone zostały opłaty roczne instytucji ubezpieczonych, a oprócz tego Korporacja DICJ stała się administratorem specjalnych rządowych funduszy przeznaczonych na stabilizowanie sytuacji w sektorze. Dodatkowe 5 mld ¥ od rządu wpłynęło w lipcu 1996 roku. Kwota ta zasilila jeden z rachunków specjalnych, mianowicie rachunek instytucji Jusen (instytucje finansowe obsługujące sektor budownictwa mieszkaniowego wyspecjalizowane w udzielaniu kredytów hipotecznych). W 1998 roku przekazano 60 bln ¥ w postaci obligacji i gwarancji rządowych, które umożliwiły pozyskanie środków od banku centralnego i prywatnych instytucji finansowych. Kwota ta trafiła na rachunki specjalne Korporacji: 17 bln ¥ na rachunek operacji specjalnych służący realizowaniu pomocy przekraczającej kwotę ewentualnych wypłat gwarancyjnych, 18 bln ¥ na rachunek rekonstrukcji finansowej służący likwidacji banków, ich nacjonalizacji lub przekształcania w banki pomostowe oraz 25 bln ¥ na rachunek szybkiego wzmocnienia finansowego obsługujący wczesne akcje dokapitalizowywania banków. Ponadto w Korporacji DICJ istniał rachunek główny zasilany corocznie składkami banków. Również na ten rachunek wpłynęły specjalne fundusze w wysokości 4 bln ¥ w postaci gwarancji rządowych. W 2000 roku rachunek operacji specjalnych otrzymał 6 bln ¥ w rządowych papierach wartościowych.

W 1998 roku przyjęto Prawo dotyczące rekonstrukcji finansowej (Financial Reconstruction Law) oraz Prawo o szybkim wzmocnieniu finansowym (Early Strengthening Law). Pierwsze Prawo ujednoliciło zasady postępowania z niewypłacalnymi instytucjami. Od tej pory mogły one zostać postawione w stan upadłości i czasowo znacjonalizowane lub oddane w administrowanie przez Korporację ds. Ubezpieczeń Depozytów DICJ. W tym czasie Korporacja zobligowana została do poszukiwania prywatnego inwestora lub przy jego braku do przekształcenia słabego banku w publiczny bank pomostowy. Funkcjonować może on w tym kształcie maksymalnie przez 3 lata. Na mocy drugiego Prawa Korporacja DICJ może bezpośrednio dokapitalizować banki, udzielając pożyczek lub zakupując akcje uprzywilejowane.

W kwietniu 1999 roku utworzono Resolution and Collection Corporation RCC podporządkowaną DICJ. Powstała ona z połączenia Housing Loan Administration Corporation i Resolution and Collection Bank. Przejęła funkcje obydwu tych instytucji. Jej zadaniem, w którego realizacji wspiera ją DICJ, jest definitywne oczyszczenie sektora instytucji finansowych z nieregularnych kredytów poprzez zakup ich zarówno od wypłacalnych, jak i upadłych banków. Jej pole działania rozszerzyło się zatem na cały sektor finansowy.

Zasady gwarantowania depozytów przez DICJ

Przynależność do japońskiego systemu gwarantowania jest dla instytucji finansowych obowiązkowa. Należą do niego:

Z doświadczeń zagranicznych

Tabela 2.

Lata	Liczba instytucji ubezpieczonych	Depozyty instytucji ubezpieczonych ogółem w mld ¥	Depozyty ubezpieczone w mld ¥	Udział depozytów ubezpieczonych w depozytach ogółem w %	Stosunek utworzonego funduszu wypłat gwarantowanych do depozytów ubez.
1971	1.163	81.195	72.253	89,0	0,004
1972	1.151	102.833	90.864	88,4	0,009
1973	1.140	116.313	104.187	89,6	0,014
1974	1.126	129.839	116.632	89,8	0,019
1975	1.181	150.630	136.198	90,4	0,023
1976	1.114	169.410	153.636	90,7	0,027
1977	1.115	189.873	172.002	90,6	0,031
1978	1.109	213.417	192.942	90,4	0,035
1979	1.103	235.571	209.822	89,1	0,040
1980	1.094	255.141	227.185	89,0	0,045
1981	1.087	285.301	251.346	88,1	0,049
1982	1.082	305.115	270.301	88,6	0,056
1983	1.082	331.491	290.403	87,6	0,062
1984	1.074	362.385	315.928	87,2	0,068
1985	1.065	407.760	339.109	83,2	0,075
1986	1.113	453.846	366.709	80,8	0,084
1987	1.106	515.952	404.749	78,4	0,092
1988	1.085	594.627	446.397	75,1	0,098
1989	1.080	685.242	501.598	73,2	0,102
1990	1.069	703.459	526.686	74,9	0,114
1991	1.047	694.901	526.243	75,7	0,132
1992	1.036	695.014	531.607	76,5	0,145
1993	1.023	704.975	541.445	76,8	0,152
1994	1.009	710.350	555.711	78,2	0,158
1995	1.007	717.604	550.601	76,7	0,070
1996	997	713.480	551.271	77,3	–
1997	976	705.772	556.394	78,8	–
1998	933	703.260	572.730	81,4	–
1999	890	698.382	575.717	82,4	–
2000	863	728.864	611.513	83,9	–
2001	784	718.543	609.375	84,8	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych *Raportu rocznego DICJ 2001 r.*

Bezpieczny Bank

- 1) banki zdefiniowane prawem bankowym,
- 2) banki kredytu długoterminowego (Long-Term Credit Banks),
- 3) banki pracy (Labour Banks),
- 4) banki spółdzielcze typu Shinkin,
- 5) instytucje kredytowe sektora spółdzielczego,
- 6) bank centralny banków typu Shinkin – The Shinkin Central Bank,
- 7) bank centralny instytucji kredytu spółdzielczego – The Shinkumi Federation Bank,
- 8) bank centralny Labour Banks – The Rokinren Bank.

Liczba ubezpieczonych instytucji wahała się od 1163 w 1971 roku do 784 w roku 2002. Największą grupę stanowią w Japonii kredytowe instytucje spółdzielcze credit cooperatives (było ich 524 w 1971 r. i 247 w 2001 r.) oraz banki spółdzielcze typu shinkin (w 1971 r. 483, w 2001 r. 349). Wartości zgromadzonych przez nie depozytów w poszczególnych latach przedstawia tabela 2.

W latach największego zapotrzebowania na środki gwarantowane tworzony fundusz nie pokrywał koniecznych wypłat. Od 1995 roku wypłaty z funduszu gwarancyjnego przewyższały wpłaty. Korporacja może jednak kończyć rok finansowy ze stratą na rachunkach, w tym na rachunku głównym.

DICJ zbiera składki od ubezpieczonych instytucji, których wielkość jest corocznie ustalana przez Radę Programową Korporacji, a zatwierdzana przez Komisarza Agencji Nadzoru (FSA) i Ministra Finansów. Jej wielkość odnosi się do średniego stanu depozytów na koniec poprzedniego roku. W poszczególnych latach wynosiła ona od 0,006% w latach 1971–1981 do 0,094% w 2002 roku. Od 2002 roku składka naliczana jest według średnich dziennych stanów depozytów w całym poprzednim roku. Zmiany wielkości składek ujęte zostały w tabeli 3.

Warto zwrócić uwagę na wprowadzoną w latach 1996–2001 dodatkową specjalną stawkę. Posunięcie to związane było z obowiązującą wówczas pełną ochroną depozytów, a także z realizowaną pomocą finansową przekraczającą wartość ubezpieczo-

Tabela 3.

Lata	Stawka podstawowa w %	Stawka specjalna w %
1971–1981	0,006	
1982–1985	0,008	
1986–1995	0,012	
1996–2000	0,048	0,036
2001 – depozyty specjalne	0,048	0,036
2001 – inne depozyty	0,048	0,036
2002 – depozyty specjalne	0,094	
2002 – inne depozyty	0,080	
2003 – depozyty do celów rozliczeniowych	0,090	
2003 – inne depozyty	0,080	

Źródło: *Raport roczny DICJ 2001 r.*

Z doświadczeń zagranicznych

nych wkładów. Z tych dwóch powodów Korporacja DICJ wykazywała w tych latach zwiększone zapotrzebowanie na środki finansowe.

Od 2001 roku składki na fundusz ubezpieczeń naliczane są dla dwóch grup depozytów oddzielnie. Dla depozytów specjalnych, czyli bieżących i typu rozliczeniowego, oraz dla innych depozytów (głównie terminowych). Dla tych pierwszych stawka procentowa opłaty rocznej w 2002 i 2003 roku jest wyższa – depozyty te nadal podlegają pełnej ochronie.

Ubezpieczone instytucje zobligowane są do wpłaty składek przez 3 miesiące od rozpoczęcia roku finansowego. Mogą tego ewentualnie dokonać w dwóch półrocznych ratach.

Zakres gwarancji oferowanej deponentom również różnił się w kolejnych latach. Przedstawia to tabela 4.

Tabela 4.

Lata	Zakres ubezpieczenia
1971–1974	Do 1 mln ¥
1975–1985	Do 3 mln ¥
1986–1995	Do 10 mln ¥
1996–2001	Pełne
Po 202	Do 10 mln ¥

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych *Raportu rocznego DICJ 2001 r.*

Ciekawym rozwiązaniem jest umożliwienie dokonywania tylko częściowych wypłat ubezpieczonych depozytów. Jeśli z różnych przyczyn w określonym czasie niemożliwe są całkowite wypłaty, Korporacja DICJ wypłaca deponentom jedynie 600 000 ¥ – początkowo w okresie lipiec 1986 – kwiecień 2001 roku było to 200 000 ¥.

Realizacja gwarancji depozytów w przypadku zawieszenia wypłat wkładów ludności przez instytucję finansową uwarunkowana jest decyzją Rady Programowej DICJ, podejmowaną w ciągu miesiąca od zaistnienia takiej niewypłacalności. Jeśli natomiast niemożność wypłaty depozytów jest wynikiem deklaracji bankructwa lub unieważnienia licencji bankowej, wypłaty środków przez Korporację nie wymagają już specjalnych decyzji Rady.

Działalność pomocowa DICJ

W czasie trwania japońskiego kryzysu bankowego zasady działania Korporacji Ubezpieczeniowej DICJ bardzo zmieniły się nie tylko w zakresie gwarantowania depozytów. Kryzys dotknął bardzo dużą liczbę instytucji finansowych w Japonii. Coraz ważniejsza stawała się więc działalność pomocowa i restrukturyzacyjna.

Bezpieczny Bank

Jak wspomniano w pierwszych latach pomoc dla sektora finansowego skupiała się na wsparciu procesów przejmowania upadłych lub zagrożonych banków przez silniejsze. Wówczas bank przejmujący brał na siebie odpowiedzialność za przejmowane składki bilansowe banku, w tym depozyty ludności. Od 2001 roku Korporacja DICJ może wesprzeć także proces przejęcia jedynie części upadającej instytucji lub tylko depozytów ubezpieczonych.

W przypadku braku chętnych do nabycia banku upadającego Korporacja DICJ może stać się na rok jego administratorem. Prowadzi wówczas operacje i faktycznie zarządza instytucją. Może także tworzyć banki pomostowe, które przejmują upadłe instytucje i kontynuują ich działalność do czasu przejęcia przez inny bank.

Korporacja dysponuje dziś pełnym wachlarzem bezpośredniej pomocy finansowej dla banków. Są to:

- ❖ dotacje finansowe,
- ❖ pożyczki i depozyty składane w banku,
- ❖ nabycie aktywów,
- ❖ gwarancje i przejęcia zobowiązań,
- ❖ nabycie akcji uprzywilejowanych,
- ❖ pokrycie strat instytucji finansowych.

W latach 1990–2002 Korporacja DICJ udzieliła pomocy w 173 przypadkach. Wydano wówczas aż ponad 24 bln ¥. Szczegółowe informacje o udzielonej pomocy zawiera tabela 5.

Tabela 5.

Rok	Liczba przypadków udzielonej pomocy	Wartość udzielonej pomocy w mld ¥
1992	2	28,0
1993	2	45,9
1994	2	42,5
1995	3	600,8
1996	6	1406,0
1997	7	394,9
1998	30	5366,2
1999	20	5941,1
2000	20	6042,0
2001	37	2073,5
2002	43	2111,0
Łącznie 1992–2003	172	25 051,9

Źródło: *Raport roczny DICJ 2001 r.*

Z doświadczeń zagranicznych

W ostatnich latach, wobec ciągle trwającego kryzysu, szczególny nacisk położono na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych. Przede wszystkim Korporacja podejmuje niezwłocznie akcje restrukturyzacji banków. Udział różnych form pomocy w całkowicie udzielonej przedstawia tabela 6.

Tabela 6.

Lata	Wyplacone dotacje w mld ¥	Zakup akcji w mld ¥	Inne w mld ¥
1992	20,0	–	8,0
1993	45,9	–	–
1994	42,5	–	–
1995	600,8	–	–
1996	1316,0	90,0	–
1997	151,8	239,1	4,0
1998	2684,7	2681,5	–
1999	4636,7	1304,4	–
2000	5191,9	850,1	–
2001	1667,1	406,4	–
2002	1576,5	534,5	–
Łącznie	17 939,9	6106,0	12,0

Źródło: Raport roczny DICJ 2001 r.

Dodatkowo w latach 1999–2001 Korporacja nabywała aktywa od 140 słabych instytucji finansowych (spośród city-banków, banków powierniczych, regionalnych, członków dwóch zrzeszeń banków regionalnych, banków i innych instytucji spółdzielczych).

O udzieleniu pomocy decyduje Rada DICJ, która określa jej charakter i wielkość, biorąc pod uwagę koszty ewentualnych wypłat gwarancyjnych, efektywność wykorzystania aktywów Korporacji oraz jej sytuację finansową. Co ciekawe w latach najgłębszego kryzysu (od 1996 do końca 2001 r.), kiedy obowiązywały pełne gwarancje wielkość udzielonej pomocy, nie była ograniczona sumą ewentualnych wypłat środków gwarantowanych w danej instytucji. Kierując się zasadą ochrony stabilności całego sektora banków, wydatkowano ogromne sumy na działania wspierające sektor.

W działalności pomocowej Korporacja DICJ opiera się na dwóch przynależnych jej instytucjach. Pierwszą jest wspomniana Resolution and Collection Corporation (RCC). Została ona początkowo wyposażona w 212 mld ¥. W szczególności do jej zadań należy:

- ❖ odzyskiwanie kredytów przeniesionych do RCC z byłych instytucji obsługujących rynki budownictwa mieszkaniowego (Jusen),

Bezpieczny Bank

- ❖ nabywanie i gromadzenie nieregularnych należności od upadłych instytucji finansowych,
- ❖ nabywanie i gromadzenie nieregularnych należności od zagrożonych instytucji finansowych,
- ❖ emisja akcji dla wzmocnienia kapitałowego instytucji finansowych,
- ❖ odzyskiwanie długów od byłych właścicieli oraz członków zarządów upadłych instytucji finansowych.

Ponadto w czerwcu 1999 roku RCC uzyskała licencję nadzorczą. W marcu 2001 roku działalność jej objęła także finansowe instytucje spółdzielcze sektora rolniczego i rybołówstwa. Oszczędności tych instytucji ubezpiecza oddzielna Korporacja: Agricultural and Fishery Cooperative Savings Insurance Corporation.

Przedstawiciele Korporacji DICJ podkreślają, że działalność RCC w zakresie oczyszczania sektora z nieregularnych należności powinna być zintensyfikowana. Dlatego dziś może ona brać udział w przetargach, a także skupować złe kredyty na wolnym rynku. Ważna jest także przejrzystość jej działań oraz zasada minimalizacji kosztów publicznych. W RCC pracuje (stan na 2002 r.) 2369 pracowników etatowych oraz 25 dyrektorów i 3 audytorów. Struktura organizacyjna składa się z biura głównego, 30 oddziałów i 20 biur.

Drugą instytucją, również podległą Korporacji DICJ, jest Bank Pomostowy – Bridge Bank of Japan powstały w marcu 2001 roku i wyposażony w 2,05 mld ¥. Jego zadaniem jest przejście upadłych wcześniej instytucji, dla których nie udało się znaleźć nabywcy do końca marca 2002 roku, a także tych, które upadną po kwietniu 2002 r. To publiczne zarządzanie przez Bank Pomostowy nie może trwać dłużej niż 3 lata. W tym czasie zobligowany jest on do znalezienia banku chętnego do przejęcia, a następnie przekazania mu kolejnych składników bilansowych i prowadzonych operacji. W dniu 1 maja 2002 roku w Bridge Bank pracowało 3 dyrektorów, 3 audytorów oraz 9 pracowników etatowych.

Niezwykle istotne dla pracy Korporacji okazało się wprowadzenie w 2002 roku możliwości dokonywania przez jej pracowników inspekcji na miejscu w ubezpieczonych instytucjach. W czasie takich inspekcji sprawdzają oni, czy prawidłowo naliczane są opłaty na rzecz Korporacji oraz czy sprawnie działa system sumowania depozytów przypadających na jednego deponenta w danym banku. Ponadto inspekcje te pozwalają zorientować się w skali ewentualnych wypłat środków gwarantowanych.

Fundusze pochodzące z opłaty rocznej wnoszonej przez ubezpieczone instytucje nie są jedynymi środkami DICJ. Ogromna skala działalności pomocowej podejmowanej przez Korporację DICJ świadczy o tym, że regularnie na jej rachunki musiały wpływać środki od rządu czy banku centralnego. Jak wspomniano, DICJ dysponuje od 1998 roku specjalnymi funduszami przeznaczanymi przez rząd na cele stabilizacyjne. Są to przede wszystkim pożyczki, papiery skarbowe oraz gwarancje skarbu państwa. Zasilają one kilka oddzielnych rachunków utworzonych w ramach Korporacji. Dla każdego z nich określono pułap finansowy oraz zakres wydatków. Są to:

- 1) Rachunek Główny – zasilany do kwoty 13 bln ¥, wydatkowany na: wypłatę depozytów ubezpieczonych, pomoc finansową dla słabych instytucji, zakup ich depozytów, emisję akcji dla tworzonych banków pomostowych, pożyczki dla banków pomostowych, pożyczki dla upadłych instytucji finansowych.

Z doświadczeń zagranicznych

- 2) Rachunek Zarządzania Kryzysowego – zasilany do kwoty 15 bln ¥, wydatkowany na: emisję akcji, pomoc finansową dla instytucji pod zarządem publicznym oraz pod zarządem kryzysowym.
- 3) Rachunek Operacji Specjalnych – zasilany do kwoty 19,5 bln ¥, wydatkowany na: specjalną pomoc finansową, czyli przekraczającą kwoty wypłat środków gwarantowanych, specjalny zakup depozytów od instytucji finansowych, pokrywanie strat banków (miał on istnieć do końca 2002 roku, potem połączony z Rachunkiem Głównym Korporacji).
- 4) Rachunek Rekonstrukcji Finansowej – zasilany do kwoty 12 bln ¥, wydatkowany na: zakup aktywów instytucji finansowych, pożyczki dla ubezpieczonych banków na emisję akcji.
- 5) Rachunek Szybkiego Wzmacniania – zasilany do kwoty 10,5 bln ¥, wydatkowany na: pożyczki dla instytucji na emisję akcji, pokrywanie strat banków.

Ponadto cały czas funkcjonuje oddzielny rachunek instytucji Jusen.

Docelowo ma zostać utworzony jeden Rachunek Zarządzania Kryzysowego o limicie 15 bln ¥, który przejmie funkcje Rachunku Operacji Specjalnych, Rachunku Rekonstrukcji Finansowej oraz Rachunku Szybkiego Reagowania.

Organizacja DICJ

Organem zarządzającym Korporacją DICJ jest Rada Programowa (Policy Board), w której skład wchodzi członkowie zarządu DICJ z Prezesem na czele oraz eksperci zewnętrzni powołani przez Prezesa zarządu za zgodą Komisarza agencji nadzorczej FSA (który reprezentuje tu Premiera Rządu Japonii) oraz Ministra Finansów (łącznie nie więcej niż 13 osób). Muszą one wyróżniać się odpowiednią wiedzą i doświadczeniem z zakresu zagadnień finansowych. Obecnie w Radzie zasiada pięciu reprezentantów środowiska finansowego (przewodniczący Związku Banków Japońskich, Związku Banków Regionalnych, Związku Instytucji Powierniczych, Związku Banków Spółdzielczych typu Shinkin oraz Związku Banków Pracy). Dodatkowo członkami Rady zostali trzej eksperci spoza kręgów finansowych (profesor Ekonomii Uniwersytetu w Keio, audytorzy z firm Japan Tobacco i Nippon Steel). Rada Korporacji podejmuje uchwały w najważniejszych kwestiach związanych z funkcjonowaniem DICJ. Są to:

- ❖ opracowywanie zmian prawnych dotyczących funkcjonowania Korporacji,
- ❖ zatwierdzanie budżetu i planów finansowych,
- ❖ zatwierdzanie rachunków,
- ❖ zmiany stawek obowiązkowych opłat rocznych,
- ❖ zmiany zasad gwarantowania depozytów,
- ❖ dobór form i warunków pomocy dla instytucji finansowych,
- ❖ decyzje o zakupie przez Korporację depozytów instytucji finansowych.

Zarząd Korporacji DICJ, z Prezesem na czele, kieruje pracą departamentów:

- 1) Planowania i Koordynacji (koordynuje pracę administracyjną DICJ, organizuje posiedzenia Rady oraz inne spotkania, kieruje kwestiami z zakresu public relations, prowadzi sprawy kadrowe, księgowość, jest odpowiedzialny za kontakty zagraniczne, a także za doradztwo dla RCC).

Bezpieczny Bank

- 2) Ubezpieczeń Depozytów (gromadzi składki od instytucji ubezpieczonych, dokonuje inspekcji na miejscu, przeprowadza operacje zakupu depozytów od instytucji finansowych, kieruje pomocą finansową dla odbudowy upadłych instytucji).
- 3) Rekonstrukcji Finansowej (organizuje transfery części lub całości przedsiębiorstwa bankowego do instytucji przejmujących, kieruje pracą DICJ jako finansowego administratora, sprawuje publiczny zarząd nad przejmowanymi bankami, kieruje operacjami zakupu aktywów oraz dekapitalizowaniem banków).
- 4) Specjalnego Departamentu Dochodzeniowego (prowadzi dochodzenia w sprawach o wierzytelności).

Dodatkowo od 2002 roku działają Biura korporacji DICJ w Osace – Osaka Office – z Departamentem Ubezpieczenia Depozytów oraz Specjalnym Departamentem Dochodzeniowym.

Spore wysiłki wkłada Korporacja właśnie w intensyfikację działalności dochodzeniowej. W dobie kryzysu właściciele lub zarządzający instytucjami finansowymi dopuszczali się fałszerstw, nadużyć i innych niezgodnych z prawem działań. W latach 1996–2002 Korporacja DICJ – we współpracy z Bankiem Pomostowym oraz Korporacją RCC – doprowadziła do aresztowania 420 osób w zakończonych 207 sprawach. Tabela 7 prezentuje najczęstsze oskarżenia.

Tabela 7.

	Liczba przypadków	Liczba aresztowanych osób
Ingerencja w aukcje i licytacje	55	106
Fałszerstwa	40	84
Nieprzestrzeganie prawa	40	80
Naruszenie zaufania	23	70
Falszywe zapisy w dokumentach	12	26
Oszukańcze bankructwa	5	8
Pogróżki i wymuszenia	4	4
Inne	28	42
Łącznie	207	420

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Raportu rocznego DICJ 2001 r.*

W strukturze organizacyjnej Korporacji DICJ odnajdujemy także dwie komórki podległe bezpośrednio Prezesowi Zarządu. Pierwszą z nich jest Liability Investigation Committee utworzony w lutym 1998 roku. Kieruje nim Prezes DICJ, a członkami są dyrektorzy Korporacji oraz 4 doradców. Zajmują się oni kwestiami związanymi z poszukiwaniem wierzytelności, wyjaśniają zobowiązania finansowe byłych wierzycieli oraz zarządów upadłych banków oraz byłych Jusen – instytucji sektora mieszkaniowego.

Z doświadczeń zagranicznych

Od czerwca 1994 roku Korporacja DICJ odnalazła ukryte aktywa o wartości 461,3 mld ¥. 120 mld ¥ zostało pobrane w gotówce tuż przed upadłością banku i przetransferowane do nowych przedsiębiorstw, 1 mld ¥ w gotówce ukryto w sejfach depozytowych, 2 mld ¥ w aktywach przekazano fikcyjnym spółkom, 15 mld ¥ odnaleziono w aktywach i nieruchomościach za granicą, 700 mln ¥ w depozytach przekazane zostało do innych banków zamiast do Resolution and Collection Corporation RCC, 800 mln ¥ zaś stanowiły aktywa zamienione na чеки depozytowe.

Tabela 8.

Rok	Liczba zatrudnionych osób
1995	15
1996	119
1997	187
1998	288
1999	333
2000	353
2001	381
2002	409

Źródło: *Raport roczny DICJ 2001 r.*

Drugim ciałem doradczym Prezesa DICJ jest Purchase Price Examination Board. Powstała ona w czerwcu 1999 roku, a składała się z 3 zewnętrznych ekspertów (prawnika, dyplomowanego księgowego oraz specjalisty ds. wycen na rynku nieruchomości). Zapewniają oni prawidłowość operacji systemu kupna aktywów od słabych instytucji finansowych. Po wprowadzeniu w 2001 roku możliwości kupna aktywów również po cenach rynkowych oraz udziału w licytacjach zwiększono tę komórkę o kolejnych dwóch ekspertów – praktyka finansowego oraz eksperta akademickiego – aby jeszcze bardziej gwarantowali oni racjonalność cen zakupu.

Wielkość regularnego personelu w DICJ przedstawia tabela 8.

Wyraźnie widać zwiększenie zatrudnienia wraz z podejmowaniem przez Korporację DICJ nowych zadań.

Przyszłość DICJ

Działalność Korporacji ds. Ubezpieczeń Depozytów DICJ wydaje się ściśle harmonizować z japońską zasadą dużej ingerencji państwa w procesy rynkowe. Państwo było w tym kraju zawsze bezpośrednio zaangażowane w alokację zasobów gospodarczych. Publiczne instytucje finansowe stale zasilane są w środki, aby efektywnie mogły wpływać na stan japońskiego sektora bankowego. Działalność Korporacji DICJ związana jest zatem z dużym zaangażowaniem wielu organizacji, przede wszystkim niezależnej Agencji Nadzoru (FSA). Wraz z Ministerstwem Finansów oraz bankiem centralnym instytucje te tworzą ściśle współdziałającą siatkę bezpieczeństwa finansowego. Ich funkcje zmieniają się w ostatnich latach bardzo dynamicznie, co związane jest z ciągłym poszukiwaniem najlepszego instytucjonalnego rozwiązania. Wynika to oczywiście z wieloletniego kryzysu japońskiego systemu bankowego. Nadal wydatkowane są nowe środki dla odbudowy stabilności w sektorze. W latach 1995–2001 na realizację pełnych gwarancji depozytów oraz wspieranie procesów konsolidacyjnych, pomoc znacjonalizowanym instytucjom i instytucjom pod publicznym zarządem wydano aż 24,4 bln ¥ dla wszystkich instytucji finansowych.

Bezpieczny Bank

Japońska Korporacja ds. Ubezpieczeń Depozytów jest instytucją współdziałającą na arenie międzynarodowej. Jej przedstawiciele wzięli udział w tworzeniu w 2000 roku Working Group od Deposit Insurers, a następnie w 2001 międzynarodowej organizacji International Association of Deposit Insurers (IADI). Ponadto Korporacja DICJ stale współpracuje i wymienia informacje z innymi azjatyckimi instytucjami ubezpieczeniowymi.

Logo Japońskiej Korporacji ds. Ubezpieczeń Depozytów DICJ przedstawiające 4 wiosła odzwierciedla cztery główne obszary jej działania:

- 1) odbudowę upadłych instytucji finansowych,
- 2) gromadzenie złych należności z sektora,
- 3) odzyskiwanie wierzytelności od byłych zarządów i właścicieli upadłych instytucji,
- 4) rekonstrukcję i wzmocnienie sektora finansowego Japonii.

Przedstawiciele Korporacji DICJ traktują swoje logo jako podkreślenie grupowego, wspólnego działania na rzecz stabilizacji sektora finansowego. Szczególny nacisk kładą także w swej pracy na jej jasność i czytelność reguł. Koresponduje to w pełni ze zmianami w całej gospodarce Japonii, z dążeniem do jak największej przejrzystości działań instytucji publicznych. Z drugiej strony po 2001 roku, kiedy zniesiono pełne gwarancje depozytów, znaczenia nabrały działania z zakresu public relation, a przede wszystkim dotarcie z odpowiednimi informacjami do deponentów.

Zmiany w funkcjonowaniu Korporacji DICJ odzwierciedlają procesy, które dokonują się w Japonii. Można powiedzieć, że nie wypracowano jeszcze ostatecznego kształtu ochrony depozytów, że kolejne zmiany w zasadach udzielania pomocy czy zakresie gwarantowania wkładów są jeszcze możliwe. Wszystko zależy od tego, czy udało się definitywnie przezwyciężyć długotrwały finansowy kryzys.

Bibliografia

1. Raport roczny DICJ 2001 rok
2. *Kryzysy bankowe*, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, Warszawa 2002
3. *Materiały konferencji IADI*, Seul 2003
4. Artykuły prasy zagranicznej

KOREAŃSKI SYSTEM GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW

System gwarantowania depozytów w Korei funkcjonuje od 8 lat. Na mocy Ustawy o Ochronie Deponentów (z dnia 29 grudnia 1995 r.) w czerwcu 1996 r. powstała Koreańska Korporacja Gwarantowania Depozytów (Korea Deposit Insurance Corporation – KDIC). Zadaniem powołanej do życia instytucji jest ochrona deponentów ubezpieczonych instytucji finansowych i podnoszenie zaufania do systemu finansowego.

Organem decydującym o polityce KDIC jest Rada Korporacji składająca się z przewodniczącego oraz 8 członków. Przewodniczącym Rady jest prezes zarządu. W skład zarządu KDIC oprócz prezesa, wiceprezesa, 4 dyrektorów wchodzi również audytor. Może on wyrażać swoje stanowisko na zebraniach zarządu, ale nie ma on prawa głosu.

Ustawa z 1995 r. i rozporządzenia wykonawcze były kilkakrotnie poprawiane, aby instytucja KDIC mogła szybciej i bardziej efektywnie funkcjonować.

Początkowo KDIC miała za zadanie gwarantowanie depozytów jedynie w bankach, a dla każdego sektora instytucji finansowych istniały odrębne systemy gwarancyjne. Pod koniec 1997 r. Ustawa o Ochronie Deponentów została poprawiona i odrębne fundusze gwarancyjne połączono oraz przekazano pod kontrolę i zarząd KDIC. Zgodnie z poprawkami KDIC gwarantuje obecnie depozyty w 6 sektorach rynku finansowego:

- ❖ bankach,
- ❖ instytucjach ubezpieczeniowych,
- ❖ biurach maklerskich,
- ❖ bankach akceptacyjnych (kupieckich) (merchant banks)¹⁾,
- ❖ kasach oszczędnościowych (mutual savings banks)²⁾ oraz
- ❖ spółdzielczych instytucjach kredytowych (credit unions)³⁾.

Przynależność do systemu gwarantowania depozytów jest obowiązkowa dla wszystkich bankowych i finansowych instytucji działających w Korei. W przypadku banków system obejmuje ogólnokrajowe banki komercyjne, banki regionalne, krajowe oddziały banków zagranicznych, wyspecjalizowane banki, jak np. Koreański Bank Rozwoju (z wyłączeniem Koreańskiego Banku Import-Export), Federację Rolniczych Banków Spółdzielczych, Narodową Federację Rybackich Banków Spółdzielczych.

Wszystkie krajowe oraz zagraniczne oddziały zagranicznych biur maklerskich jak również firmy ubezpieczeniowe z wyłączeniem firm reasekuracyjnych poddane są kontroli i objęte gwarancjami KDIC.

Bezpieczny Bank

Pozostałe instytucje – merchant banks, kasy oszczędnościowe oraz spółdzielcze kasy kredytowe – mogą uzyskać gwarancje depozytów z KDIC, jeśli spełniają kryteria ustaw regulujących ich funkcjonowanie.

Na koniec 2002 r. liczba instytucji finansowych objętych systemem gwarantowania depozytów wynosiła 1.555. Tabela 1 pokazuje ich liczbę w poszczególnych sektorach.

Tabela 1. Liczba instytucji objętych systemem gwarantowania depozytów (stan na 31/12/2002)

	Banki	Biura maklerskie	Firmy ubezpieczeniowe	Banki akceptacyjne (Merchant Banks)	Kasy oszczędnościowe (MSB)	Spółdzielcze instytucje kredytowe (CU)	Ogółem
Krajowe	60	43	25	3	116	1.233	1.438
Zagraniczne	40	17	18	–	–	–	75
Ogółem	100	60	43	3	116	1.233	1.555

Depozyty gwarantowane

Przyjęto ogólną zasadę, że depozyty to środki pieniężne powierzone instytucji finansowej dla bezpieczeństwa oraz dochodów w postaci nominalnej stopy procentowej. Nie są to produkty, których dochód zależy od innych wyników ekonomicznych (np. wartości indeksów giełdowych). System gwarantowania depozytów ma chronić drobnych deponentów, którzy zaufali bankom jako bezpiecznym instytucjom. Papiery wartościowe takie jak akcje czy obligacje w obrocie rynkowym są wyłączone z gwarancji.

Niektóre produkty finansowe i depozyty lokalnych władz otrzymały tymczasowe nielimitowane gwarancje do końca 2000 r. w obliczu kryzysu finansowego i były stopniowo wyłączane z zakresu gwarancji od stycznia 2001 r.

Suma środków objętych gwarancjami KDIC wyniosła na koniec 2002 r. 619 bln wonów (516 mld USD⁴⁾). Z tego 465 bln wonów (387,5 mld USD) zgromadziły banki, 101 bln (84,2 mld USD) firmy ubezpieczeniowe i 22 bln (18,7 mld USD) kasy oszczędnościowe (MSB). W tych trzech sektorach odnotowano wzrost sumy gwarantowanych depozytów w porównaniu z końcem roku 2001. Natomiast w pozostałych sektorach nastąpił spadek sumy środków gwarantowanych, co ilustruje tabela 2. W sumie depozyty gwarantowane we wszystkich sektorach wzrosły w porównaniu z rokiem 2001 o 8,2%.

Bankowe instrumenty finansowe gwarantowane przez KDIC to depozyty, rachunki oszczędnościowe i ratalne jak również depozyty funduszy powierniczych, których kapitał jest chroniony zgodnie z Ustawą o Działalności Powierniczej.

Depozyty denominowane w walucie obcej, certyfikaty wkładu bankowego (certificate of deposit – CD), fundusze powiernicze rozwoju, obligacje wystawiane przez

Z doświadczeń zagranicznych

Tabela 2. Zmiany sum depozytów gwarantowanych w latach 2001–2002 z podziałem na sektory (dane w mld wonów)

Sektor	grudzień 2001 (a)	grudzień 2002 (b)	zmiana % (b – a)
Banki	422.267	465.043	10,1
Biura maklerskie	11.230	10.881	-3,1
Firmy ubezpieczeniowe	94.747	100.501	6,1
Merchant Banks	2.223	1.920	-13,6
Kasy oszczędnościowe (MSB)	19.764	22.336	13,0
Spółdzielcze instytucje kredytowe (CU)	21.563	18.134	-15,9
Ogółem	571.794	618.815	8,2

banki i umowy odkupu papierów wartościowych (securities repurchase agreement – RP) wystawione przed 1998 r., które były tymczasowo chronione do końca roku 2000, od stycznia 2001 r. nie są objęte gwarancjami.

Depozyty otrzymane przez biura maklerskie od inwestorów w celu zakupu papierów wartościowych są objęte gwarancjami. Ale środki wydzielone na rachunkach, np. w celu zapłaty zobowiązań podatkowych wynikających z zysków uzyskanych z obrotu papierami wartościowymi, nie wchodzą do zakresu gwarancji.

Składki ubezpieczeniowe zapłacone przez indywidualnego posiadacza polisy otrzymują gwarancje. Różnego rodzaju umowy reasekuracyjne nie są objęte gwarancjami. Instytucjonalne umowy ubezpieczenia (gdym posiadaczem polisy jest instytucja i ona płaci składkę ubezpieczeniową) zostały wyłączone z zakresu gwarancji z dniem 1 stycznia 2001 r.

Depozyty gromadzone przez banki kupieckie poprzez wydawanie weksli (obligacji) oraz instrumenty finansowe powierzone przez inwestorów indywidualnych są gwarantowane.

Fundusze i inne depozyty klientów kas oszczędnościowych są objęte gwarancjami.

Udziały członkowskie, depozyty i oszczędności w spółdzielczych kasach kredytowych są obecnie gwarantowane przez KDIC. Zgodnie z poprawką do Ustawy z grudnia 2002 r. spółdzielcze kasy kredytowe będą wyłączone z instytucji objętych gwarancjami KDIC z dniem 1 stycznia 2004 r.

Limity gwarancyjne

Zgodnie z Ustawą o Gwarancji Depozytów limity gwarancyjne ustala Prezydent Korei w drodze rozporządzenia. Na początku funkcjonowania KDIC, w 1996 r. suma gwarantowana została ustalona na poziomie 20 mln wonów (16,7 tys. USD) na każ-

Bezpieczny Bank

dego deponenta. W wyniku kryzysu finansowego w 1997 r. nastąpił wzrost niepewności na rynku finansowym i władze Korei zdecydowały się znieść limity gwarancyjne. Aby uspokoić i ustabilizować rynek, w grudniu 1997 r. wprowadzono nieograniczone gwarancje. Gdy sytuacja na rynku finansowym zaczęła się stopniowo stabilizować, procesy restrukturyzacyjne przynosiły efekty, a pojawił się problem hazardu moralnego, powrócono do limitów gwarancyjnych. Od lipca 1998 r. dla depozytów (lub wpłaconych składek ubezpieczeniowych), których kapitał (należności główne) nie przekraczał 20 mln wonów – kapitał i odsetki były gwarantowane do 20 mln wonów, a dla depozytów, których kapitał przekraczał 20 mln wonów, tylko należności główne będą objęte gwarancjami.

Wraz z coraz lepszą sytuacją gospodarczą oraz rynku usług finansowych w październiku 2000 r. podniesiono limity gwarancyjne do 50 mln wonów (41,7 tys. USD).

Od 1 stycznia 2001 r. depozyty w bankach, biurach maklerskich, kasach oszczędnościowych i spółdzielczych kasach kredytowych są gwarantowane do wysokości 50 mln wonów. W przypadku depozytów w instytucjach ubezpieczeniowych – mniejsza z sum jest gwarantowana do 50 mln wonów: suma wpłaconych składek plus przysługujące odsetki lub suma otrzymywana przy rozwiązaniu umowy (lub suma wypłacana na koniec okresu ubezpieczeniowego). Jednakże wypłaty ubezpieczeń w przypadku zaistnienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem (przed dniem zawieszenia wypłat depozytów lub przed dniem upadłości ubezpieczyciela) są gwarantowane do 50 mln wonów niezależnie od wielkości wpłaconych składek.

Finansowanie wypłat środków gwarantowanych

Fundusz Gwarantowania Depozytów został ustanowiony przez KDIC na wypłaty środków gwarantowanych jak również po to, aby wspomagać restrukturyzację sektora finansowego. Ustanowiono 6 odrębnych rachunków odnoszących się do każdej z 6 kategorii instytucji objętych gwarancjami KDIC.

Fundusz jest finansowany z czterech źródeł:

- 1) Obowiązkowe składki płacone przez instytucje objęte gwarancjami

Instytucje ubezpieczone są zobowiązane do płacenia składki zależnej od wielkości zgromadzonych depozytów.

$$\text{Składka ubezpieczeniowa} = \text{średnia wielkość} \times \text{stawka ubezpieczeniowa} \\ \text{ubezpieczonych depozytów}$$

Minimalna roczna składka ubezpieczeniowa wynosi 100.000 wonów (83,3 USD). Stawkę składek dla każdego sektora pokazuje tabela 3.

Roczna składka ustalana jest osobno dla każdego sektora, zależy od jego sytuacji finansowej i nie może przekraczać 0,5%. Wysokość składki jest taka sama dla wszystkich instytucji w danym sektorze, ale KDIC planuje wprowadzić system oparty na ocenie ryzyka każdej instytucji.

Z doświadczeń zagranicznych

Tabela 3. Stawki składek ubezpieczeniowych na KDIC

	Banki	Biura maklerskie	Firmy ubezpieczeniowe	Merchant Banks	Kasy oszczędnościowe (MSB)	Spółdzielcze instytucje kredytowe (CU)
Stawka składki	0,1%	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%

Banki muszą przekazać składkę w ciągu miesiąca po zakończeniu każdego kwartału. Ubezpieczone niebankowe instytucje finansowe w ciągu 3 miesięcy od końca roku podatkowego.

W 2002 r. 6 sektorów instytucji finansowych będących pod nadzorem KDIC wpłaciło w sumie 877,8 mld wonów (731,5 mln USD) w postaci składek na system gwarantowania depozytów. Wielkość wpłat od początku funkcjonowania KDIC z podziałem na sektory przedstawia tabela.

Tabela 4. Suma wpłat składek ubezpieczeniowych na rzecz KDIC od początku funkcjonowania systemu gwarantowania depozytów (dane w mld wonów)

	Banki	Biura maklerskie	Firmy ubezpieczeniowe	Merchant Banks	Kasy oszczędnościowe (MSB)	Spółdzielcze instytucje kredytowe (CU)	Suma
Suma	1.471,8	68,7	1.055,9	181,8	424,0	189,3	3.391,5

2) Wpłaty wstępne

Każda nowa instytucja przystępująca do systemu jest zobowiązana wpłacić jednorazową opłatę. Podstawą do jej obliczania jest wysokość kapitału własnego. Tabela 5 pokazuje stawki opłat wstępnych. Wpłaty muszą być dokonane w ciągu miesiąca od rozpoczęcia działalności.

Tabela 5. Stawki opłaty wstępnej dla nowych instytucji przystępujących do systemu gwarantowania depozytów (jako procent kapitałów własnych)

	Banki	Biura maklerskie	Firmy ubezpieczeniowe	Merchant Banks	Kasy oszczędnościowe (MSB)	Spółdzielcze instytucje kredytowe (CU)
Stawka opłaty wstępnej	1%	1%	1%	5%	5%	1%

Bezpieczny Bank

W postaci opłaty wstępnej KDIC otrzymał do końca 2002 r. 84 mld wonów (70 mln USD), w tym 1,345 mld wonów (1,1 mln USD) w roku 2002 od nowo utworzonych instytucji finansowych.

3) Emisja obligacji

KDIC ma prawo emitowania Obligacji Funduszu Gwarantowania Depozytów w celu zgromadzenia środków potrzebnych na wypłaty środków gwarancyjnych. W latach 1998–2002 zostały wyemitowane obligacje na sumę 87,2 bln wonów (72,7 mld USD).

4) Pożyczki

KDIC ma prawo zaciągać pożyczki, jeśli jest to konieczne dla przeprowadzenia wypłat środków gwarantowanych, od podmiotów takich, jak rząd, Bank Korei, ubezpieczone instytucje finansowe, lub instytucje wyznaczonych przez rozporządzenie Prezydenta. Status pożyczek pokazuje tabela 6.

Tabela 6. Pożyczki zaciągnięte przez KDIC w latach 1998–2002 (w mld wonów)

	Pożyczone sumy i ich źródła			Suma	Spłacone pożyczki	Pozostałe do spłacenia
	Instytucje finansowe	IBRD i ADB	Rząd			
Suma	18.320,4	1.445,3	18.559,4	38.325,1	16.320,8	22.004,8

W latach 2001–2002 KDIC nie zaciągał nowych pożyczek od krajowych instytucji finansowych.

Wypłaty środków gwarantowanych

W koreańskim systemie gwarantowania depozytów deponent występuje z indywidualnym wnioskiem o wypłatę środków gwarantowanych. Jeśli w ciągu 5 lat od daty rozpoczęcia wypłat deponent nie skorzysta z przysługującego mu prawa jego prawa wygasają (poprawka ze stycznia 2000 r. do Ustawy o Gwarancjach Depozytów).

Rozróżnia się 2 kategorie sytuacji, w których KDIC przystępuje do wypłaty środków gwarantowanych:

- 1) Komisja Nadzoru Finansowego nakazuje instytucji ubezpieczonej zawieszenie wypłat depozytów i innych zobowiązań z powodu niewypłacalności tej instytucji,
- 2) następuje ogłoszenie upadłości przez sąd, odebranie przez władze licencji na prowadzenie działalności lub zgromadzenie akcjonariuszy decyduje o dobrowolnym rozwiązaniu instytucji finansowej.

Z doświadczeń zagranicznych

W przypadku I scenariusza Rada KDIC musi podjąć decyzję o rozpoczęciu wypłat i ogłosić porządek wypłat w ciągu 2 miesięcy po otrzymaniu zawiadomienia o zawieszeniu wypłat. Okres ten może być przedłużony o dodatkowy miesiąc za zgodą Ministra Finansów i Gospodarki. KDIC może zawiesić wypłaty środków gwarantowanych do 6 miesięcy od daty rozpoczęcia wypłat deponentowi, który przyczynił się lub spowodował niewypłacalność instytucji.

KDIC może również wraz z nadzorem bankowym podjąć decyzję o przejęciu niewypłacalnej instytucji finansowej przez inny podmiot. Jest to preferowana metoda rozwiązywania problemów płynnościowych w kasach oszczędnościowych (mutual savings banks). Po ich zawieszeniu przez nadzór bankowy aranżowane są procesy przejęcia. W takim przypadku, gdy depozyty są zawieszane na dłuższy okres 5–6 miesięcy, istnieje możliwość tymczasowych wypłat środków gwarantowanych (decyzję podejmuje każdorazowo Rada KDIC).

Również tymczasowe wypłaty mogą być dokonywane na rzecz drobnych deponentów spółdzielczych instytucji kredytowych (credit unions) z depozytami nie przekraczającymi 5 mln wonów. Jeśli suma tymczasowych wypłat jest mniejsza od roszczeń deponenta, KDIC dopłaca różnicę. Podobnie w przypadku, gdy deponent pobrał za wysokie środki, musi je zwrócić.

Po wypłaceniu środków gwarantowanych KDIC wstępuje w prawa deponenta względem upadłej instytucji.

Ogłoszenie daty rozpoczęcia wypłat, okresu wypłat i innych niezbędnych szczegółów powinno zostać opublikowane w gazecie codziennej.

Przy konstruowaniu koreańskiego systemu przyjęto zasadę kompensacji. Suma wypłat jest obliczana przez odjęcie sumy zobowiązań deponenta względem instytucji finansowej od sumy depozytów i innych należności deponenta na dzień ogłoszenia wypłat środków gwarantowanych.

Od początku działalności do końca 2002 r. KDIC przeznaczył w sumie 28,1 bln wonów (23 mld USD) na wypłaty środków gwarantowanych. Z tego w 2002 r. wypłacono 2,4 bln wonów (2 mld USD). [0,8 bln (0,7 mld USD) stanowiły wypłaty gwarancyjne deponentom kas oszczędnościowych i 1,6 bln wonów (1,3 mld USD) deponentom upadłych spółdzielczych kas kredytowych].

Postępowanie z zagrożonymi instytucjami ubezpieczonymi w KDIC

KDIC lub Komisja Nadzoru Bankowego może ogłosić niewypłacalność lub potencjalną niewypłacalność instytucji finansowej, jeśli:

- a) inspekcja w instytucji wykáže, że jej zobowiązania przewyższają aktywa lub normalna działalność instytucji będzie trudna ze względu na wysokość zobowiązań przekraczających aktywa,
- b) wypłaty depozytów, innych zobowiązań lub spłaty pożyczek zostały wstrzymane,
- c) instytucja może mieć problemy z wypłatami depozytów lub innych zobowiązań bez wsparcia finansowego i dodatkowych pożyczek z innych instytucji.

W celu utrzymania stabilności sektora finansowego KDIC może zaplanować połączenie zagrożonej instytucji ze zdrowym podmiotem lub zaaranżować przejęcie

Bezpieczny Bank

upadłej lub zagrożonej upadłością instytucji. W takim przypadku instytucja przejmująca może występować o pomoc finansową z KDIC. KDIC udziela wsparcia w postaci udziałów kapitałowych, przejęcia złych długów lub pożyczki.

Rada KDIC może podjąć decyzję o pomocy finansowej dla instytucji ubezpieczonej lub holdingu finansowego, w skład którego wchodzi zagrożona instytucja, jeśli taka pomoc jest:

- a) konieczna dla sprawnego połączenia niewypłacalnej instytucji lub występującej o nią strona przejmująca,
- b) potrzebna dla poprawy sytuacji finansowej niewypłacalnej instytucji w interesie deponentów i utrzymania stabilności w systemie finansowym,
- c) zalecana przez Komisję Nadzoru Finansowego zgodnie z ustawą o restrukturyzacji sektora finansowego.

Tabela 7. Pomoc finansowa udzielona przez KDIC podmiotom objętym systemem gwarantowania depozytów (stan na 31 grudnia 2002 r., w mld won)

Pomoc KDIC w formie	Banki	Biura maklerskie	Firmy ubezpieczeniowe	Merchant Banks	Kasy oszczędnościowe (MSB)	Spółdzielcze instytucje kredytowe (CU)	Ogółem
Wsparcie kapitałowe	35.817,6	4.900,0	18.595,4	2.822,5	144,1	–	62.280,1
Wypłaty środków gwarantowanych	–	14,4	–	17.194,9	7.273,1	3.655,2	28.137,6
Zakup aktywów	9.550,3	–	344,7	–	–	–	9.895,0
Pożyczki	–	–	–	1.291,7	853,3	36,7	2.181,7
Ogółem	45.368,4	4.914,4	18.940,1	21.309,1	8.270,5	3.691,9	102.494,4

Od kryzysu finansowego w 1997 r. KDIC wydał 102,5 bln wonów (85 mld USD) na restrukturyzację instytucji finansowych, podczas gdy suma wszystkich środków publicznych przekazanych do końca 2002 r. na restrukturyzację wyniosła 159 bln wonów (132 mld USD).

Decydując się na taką pomoc, KDIC dokłada starań, aby wybrać metodę, która minimalizuje koszty i maksymalizuje efekty takiej pomocy. KDIC jest zobowiązana przechowywać dokumenty dowodzące, że postępowała z zasadą najmniejszych kosztów. Stosując tę zasadę, musi jednak brać pod uwagę możliwe straty ekonomiczne na poziomie ogólnonarodowym, jakie może spowodować upadek danej instytucji finansowej.

Specjalna Ustawa o Kontroli Funduszy Publicznych z grudnia 2000 r. pozwalała na powołanie pracownika KDIC na zarządcę masy upadłości instytucji. Miało być to prawo tymczasowe działające przez okres 5 lat, jednakże kolejna poprawka z 2002 r. do Ustawy o Gwarancji Depozytów ograniczenie czasowe zniosła.

Z doświadczeń zagranicznych

W 2002 r. KDIC sprawowała kontrolę nad 148 niewypłacalnymi instytucjami (1 firmą ubezpieczeniową, 7 kasami oszczędnościowymi i 140 spółdzielczymi kasami kredytowymi). KDIC przejęła kontrolę nad zarządzaniem tak wieloma ubezpieczonymi spółdzielczymi kasami kredytowymi, aby zapobiec dalszym niewypłacalnościom, rozpocząć restrukturyzację, poprawić jakość zarządzania, a tym samym zminimalizować straty publicznych pieniędzy. Instytucja gwarancyjna wzmocniła nadzór ostrożnościowy, wprowadzono standardy procedur kontrolnych, zaostorzono kryteria wprowadzania natychmiastowych kroków naprawczych.

Odzyskiwanie publicznych funduszy

KDIC wypracowała metody odzyskiwania funduszy zależne od formy wsparcia finansowego udzielonego ubezpieczonej instytucji, a mianowicie:

- w przypadku pomocy w formie udziałów kapitałowych instytucja gwarancyjna odzyskuje fundusze, sprzedając udziały kapitałowe po restrukturyzacji,
- jeśli fundusze zostały przeznaczone na wypłatę środków gwarantowanych, odzyskiwane są z masy upadłości,
- jeśli pomoc została udzielona w postaci pożyczki lub przejęcia złych kredytów, środki odzyskuje się w wyniku spłat pożyczek, sprzedaży aktywów.

Do końca roku 2002 KDIC odzyskała 19 bln wonów (15,8 mld USD)) publicznych środków przekazanych na wsparcie instytucji finansowych od początku działalności.

Tabela 8. Fundusze publiczne odzyskane przez KDIC (stan na koniec 2002 r., w mld won)

Środki odzyskane z:	Banki	Biura maklerskie	Firmy ubezpieczeniowe	Merchant Banks	Kasy oszczędnościowe (MSB)	Spółdzielcze instytucje kredytowe (CU)	Ogółem
Udziały kapitałowe	4.582,2	–	439,3	33,5	19,3	–	5.074,3
Dywidendy upadłościowe	1.414,1	6,1	183,9	4.866,5	588,7	1.078,0	8.138,0
Pożyczki	–	–	–	1.044,5	37,4	35,4	1.117,3
Sprzedaż aktywów	4.309,1	–	117,8	–	–	–	4.426,9
Ogółem	10.305,4	6,8	640,9	5.944,5	645,4	1.113,4	18.756,4

Restrukturyzacja finansowa prowadzona przez rząd po kryzysie pod koniec 1997 r. była przeprowadzana w 2 fazach. Pierwszym ruchem była restrukturyzacja finansowa przedsiębiorstw, a główny nacisk kładziono na rozwiązanie problemów kredytowych przedsiębiorstw oraz naprawę całego systemu finansowego. Aby zmniejsz-

Bezpieczny Bank

szyć ryzyko kryzysu systemowego, likwidowano instytucje finansowe nie mające szans na poprawę oraz wspomagano funduszami publicznymi firmy, które przy wsparciu z zewnątrz miały szanse wyjścia z kryzysu. W konsekwencji zmniejszono niepewność na rynku usług finansowych, odbudowano system pośrednictwa finansowego i stworzono fundamenty pod odbudowę realnej gospodarki. Jednakże międzynarodowe spowolnienie gospodarcze od 2000 r., wzrost cen ropy naftowej spowodowały konieczność dalszych restrukturyzacji, w szczególności po upadku grupy DAEWOO. Rząd wygospodarował kolejne środki pomocowe. W II fazie restrukturyzacji skoncentrowano się na likwidacji „nowych” niewypłacalnych firm oraz poprawie standardów nadzoru i zarządzania firmami.

W rezultacie restrukturyzacji 655 instytucji finansowych zostało rozwiązanych. Było to 31,2% wszystkich instytucji finansowych.

Na początku istnienia KDIC, podczas kryzysu z 1997 r., działalność korporacja koncentrowała się wspomaganie finansowym procesów restrukturyzacyjnych kraju. Wymagało to „wpompowania” do systemu ogromnych środków. Instytucjonalne usytuowanie KDIC, która początkowo w procesach restrukturyzacyjnych prowadzonych przez rząd pełniła głównie funkcję „kasjera”, a decyzje o rozwiązywaniu problemów niewypłacalnej instytucji podejmowała Komisja Nadzoru Finansowego, powodowało strukturalne trudności w utrzymaniu stabilności finansowej.

W ciągu kilku lat funkcjonowania KDIC wprowadzono wiele poprawek do Ustawy o Gwarancjach Depozytów, znacznie rozszerzając uprawnienia funduszu w kształcie przedstawionym powyżej.

KDIC prowadzi studia nad dalszą poprawą systemu gwarantowania depozytów w Korei koncentrując się na ocenie procesów restrukturyzacyjnych, efektywnym zarządzaniu i odzyskiwaniu funduszy oraz analizie systemów nadzoru finansowego funkcjonujących w innych krajach.

Opracowano na podstawie:
Raportu Roczno KDIC za rok 2002
Strony internetowej www.kdic.or.kr

Przypisy

- ¹⁾ Banki kupieckie – w tradycji angielskiej instytucje świadczące różnorodne usługi finansowe, jak akceptowanie weksli, emisję oraz lokowanie kredytów i papierów wartościowych, zarządzanie pakietem akcji.
- ²⁾ Kasy oszczędnościowe wzajemnej pomocy – banki przyjmujące wkłady przynoszące odsetki i będące własnością depozytariuszy.
- ³⁾ Niedochodowe organizacje przyjmujące depozyty i udzielające pożyczek zorganizowane jako spółdzielnia.
- ⁴⁾ 1 USD ≈ 1200 wonów (kurs z 28 listopada 2003 r.).

Konsultacje dla banków

dr Marek Prengel, LMU (München))*

MIĘDZYNARODOWE PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY W SEKTORZE FINANSOWYM)**

Postępująca internacjonalizacja i liberalizacja, m.in. rynku finansowego o ogólnosięwiatowym zasięgu, prowadzi do wolnego przepływu kapitału, towarów i usług oraz do likwidacji barier hamujących rozwój życia gospodarczego, ale również rodzi problemy, które nie mogą zostać przezwyciężone tylko i wyłącznie za pomocą środków o charakterze wewnątrz krajowym. Szybki rozwój i nowe techniczne możliwości ułatwiają organizacjom przestępczym działanie o zasięgu międzynarodowym. Błyskawicznie rozpoznają one korzyści płynące ze wspólnego rynku i odpowiednio je wykorzystują.

Walka z przestępstwem prania pieniędzy nie jest celem samym w sobie. Polega ona na udaremnieniu lub przynajmniej utrudnieniu korzystania z mienia przestępczego pochodzenia przez przestępczość zorganizowaną. Swoisty „przymus” do prowadzenia tej walki pochodzi ze Stanów Zjednoczonych, które jako pierwsze państwo zauważyły nieskuteczność swych obostrzonych wewnątrz krajowych mechanizmów bez jednoczesnego wsparcia przez odpowiednie działania o charakterze międzynarodowym.

Starania mające na celu harmonizację walki z praniem pieniędzy na płaszczyźnie międzynarodowej są względnie niedawne. Wynika to ze stosunkowo późnego rozpoznania przeciwdziałania procederowi prania pieniędzy jako skutecznego środka w walce z przestępczością: z jednej strony ten proceder jest interesem o charakterze międzynarodowym, z drugiej zaś jego penalizacja jest nową formą walki z przestępczością międzynarodową.

*) Autor jest związany naukowo z Katedrą Prawa Karnego i Kryminologii UMK w Toruniu i Instytutem Filozofii Prawa i Informatyki Prawniczej LMU w Monachium.

**) Autor pragnie serdecznie podziękować Pani P. Jung, Panu Doktorowi J. Kleinowi, Panu Doktorowi D. Schademu oraz Panu Profesorowi G. Freiherr zu Putlitzowi, którzy reprezentują Fundację Gottlieba Daimlera- i Karla Benza z Ladenburga za dwuletnie wsparcie podczas pobytu w Instytucie Filozofii Prawa i Informatyki Prawniczej LMU w Monachium.

Polityką „błędnego koła” byłaby penalizacja prania pieniędzy w jednym państwie, gdyby w sąsiednim państwie działania tego samego rodzaju były zgodne z literą prawa. Ostatnie kilkanaście lat wyróżnia się licznymi inicjatywami walki z owym przestępstwem nie tylko na polu wewnątrz krajowym, lecz przede wszystkim na polu międzynarodowym. W istocie, jedynie wzmożona międzynarodowa współpraca, nie tyle o charakterze represyjnym, ile bardziej o charakterze prewencyjnym, może przyczynić się do zwalczania tego procederu.

Zasadniczo strategia wszystkich metod walki z przestępczością prania pieniędzy o charakterze międzynarodowym powinna mieć jeden cel: zapobieżenie temu przestępstwu, a gdy jest to już niemożliwe – jego wykrycie oraz ukaranie sprawców i odebranie im mienia przestępczego pochodzenia, zwłaszcza przy pierwszej styczności tego mienia z legalnym obiegiem gospodarczym. Zakładając, iż przeciwdziałanie przestępczości prania pieniędzy nie przyniosłoby zamierzonego skutku w momencie pierwszego kontaktu mienia przestępczego pochodzenia z legalnym obiegiem gospodarczym, to dalsze działania powinny mieć za zadanie rejestrację *paper trail* po to, by umożliwić, choćby późniejsze, urzeczywistnienie tego celu.

Z powyżej wymienionych powodów międzynarodowe przeciwdziałanie procederowi prania pieniędzy powinno opierać się na dwóch filarach: z jednej strony postuluje się penalizację czynności mających na celu pranie pieniędzy, w szczególności pochodzących z przestępczości zorganizowanej, z drugiej strony, będącej niejako uzupełnieniem tej pierwszej, postuluje się rejestrację transakcji dokonywanych w sektorze gospodarczym oraz meldowanie właściwym organom transakcji szczególnie podejrzanych, które mają na celu pranie pieniędzy. Dlatego też konieczna jest międzynarodowa aktywność w zakresie prawa karnego wspomagana regulacjami z innych płaszczyzn prawnych, zwłaszcza prawa finansowego i prawa administracyjnego.

Inicjatywy społeczności międzynarodowej charakteryzują się zróżnicowaniem nacisku położonego na poszczególne punkty ciężkości walki z procederem prania pieniędzy, różnorodne formy i charakter prawny. W dużej części regulują one zbliżone materie, będące jednak niezbędnym uzupełnieniem owego przeciwdziałania. Z tego powodu żadnej z inicjatyw nie należałoby rozpatrywać bez uwzględniania pozostałych¹⁾.

I. DEKLARACJA BAZYLEJSKA

1. Geneza i motywy przewodnie

Założony w 1974 r. Komitet ds. Nadzorowania Regulacji Bankowych i Kontroli Bankowej (*Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices*) przy Banku Rozrachunków Międzynarodowych (*Bank for International Settlements*) w Bazylei zrzesza przedstawicieli banków centralnych oraz przedstawicieli organów nadzoru bankowego z 12 wiodących państw przemysłowych²⁾. Ze względu na jego długoletniego przewodniczącego gremium to znane było przez dłuższy okres pod nazwą *Basler Cooke-Komitee*.

Podczas jednej z comiesięcznych sesji Komitet ogłosił (12 XII 1988 r.) deklarację zasad w sprawie zapobiegania przestępczemu wykorzystywaniu systemu banko-

Konsultacje dla banków

wego do celów prania pieniędzy (Deklaracja Bazylejska), którą dnia 6 I 1989 r. opublikował Szwajcarski Bank Narodowy³⁾. Deklaracja – ogłoszona pod wpływem silnej presji ze strony USA – wzoruje się na starszych aktach prawnych, m.in. na porozumieniach między Szwajcarskim Związkiem Bankowców (*Schweizerische Bankiervereinigung*), a praktycznie wszystkimi bankami szwajcarskimi w sprawie reguł zawodowych dotyczących obowiązku staranności banków przy przyjmowaniu pieniędzy i stosowaniu tajemnicy bankowej (*Vereinbarungen über die Standesregeln zur Sorgfaltspflicht der Banken*) z dnia 1 VII 1987 r.⁴⁾

Motywym przewodnim uchwalenia Deklaracji była troska o zaufanie publiczne do systemu bankowego i jego stabilność, które mogłoby ulec zachwianiu w wyniku podejrzeń o (jeżeli nawet niezamierzoną) współpracę banków i innych instytucji finansowych z przestępczością. Ponadto zamierzano uniknąć niebezpieczeństwa ponoszenia bezpośrednich strat przez owe instytucje, mogących powstać w wyniku oszustw ze strony zarówno „niepożądanych” klientów, jak i nieuczciwych własnych pracowników. Poza tym Deklaracja nawołuje do czujności, która ma być reakcją na wzrastającą tendencję nadużywania systemu finansowego, oraz do wprowadzania skutecznych mechanizmów przeciwdziałania tym nadużyciom, a ostatecznie – do międzynarodowej współpracy instytucji finansowych z organami ścigania karnego⁵⁾.

2. Deklaracja Bazylejska a zwalczanie prania pieniędzy

Z formalnego punktu widzenia Deklaracja Bazylejska *sensu largo* jest podzielona na wprowadzenie, składające się z siedmiu punktów, oraz na Deklarację *Zasad sensu stricto*, podzieloną na pięć części. Styl Deklaracji wykazuje zdumiewające podobieństwo do języka kręgów dyplomatycznych.

Z pierwszego punktu wprowadzenia wynika, iż Deklaracja nie postawiła sobie za zadanie bliższe przybliżenie pojęcia „prania pieniędzy”. Być może chodziło jedynie o zwrócenie przez nią uwagi na problematykę przestępczości prania pieniędzy i związanej z nią możliwości wykorzystania sektora bankowego do tego celu. Jej inicjatorzy byli zdania, że banki i inne instytucje finansowe mogą zostać wykorzystane bez ich wiedzy do transferu lub zdeponowania w nich pieniędzy przestępczego pochodzenia po to, aby zamaskować prawdziwe stosunki własnościowe. Ponadto zwraca się uwagę na szczególne zagrożenie wykorzystania przez przestępców schowków i sejfów w instytucjach finansowych, dających im optymalne możliwości przechowywania gotówki.

Wśród dalszych postulatów Deklaracji szczególne miejsce zajmuje obowiązek identyfikacji klienta przez instytucję finansową, a w przypadku braku możliwości jego identyfikacji – odmowa przeprowadzenia przez nią ważniejszych operacji finansowych z takim klientem. Dopelnieniem przeprowadzania operacji finansowych zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi ma być zachowanie „wysokich norm etycznych” przy dokonywaniu operacji finansowych, które to normy mają polegać na niepodjęciu usług, co do których istnieje podstawa do przypuszczenia, iż mogą one służyć praniu pieniędzy. Ponadto wszelkie przeciwdziałanie temu procederowi powinno się opierać na nieograniczonej współpracy z wewnątrz krajowymi organami ścigania karnego z zastrzeżeniem regulacji dotyczących tajemnicy bankowej. Uzu-

pełnieniem tego ostatniego jest stosowanie odpowiednich, zgodnych z prawem, środków w przypadku podejrzenia o pranie pieniędzy. W celu kształtowania polityki pieniężnej instytucji finansowej, której ma, przynajmniej formalnie, służyć Deklaracja, konieczne jej zawiadomienie jej pracowników o treści tej polityki, zwłaszcza w formie szkoleń kadr w zakresie spraw dotyczących prania pieniędzy. Pomocne we wcieleniu w życie postanowień Deklaracji może okazać się wdrożenie procedur szczególnych, dotyczących identyfikacji klienta i wewnętrznego rejestrowania transakcji. Poza tym wtedy, gdy to konieczne – poszerzenie wewnętrznych mechanizmów rewizyjnych służących kontroli przestrzegania Deklaracji⁶⁾.

3. Ocena

Deklaracja jest dokumentem prawnie niewiążącym. Jej przyjęcie jest uwarunkowane zarówno systemem prawnym danego państwa, jak i praktyką poszczególnych państw. Ma ona formę generalnego zalecenia stanowiącego ogólny kodeks postępowania (lub zasad przewodnich), mający wesprzeć zasady etycznego prowadzenia banków i innych instytucji finansowych. Naturalną kolejną rzeczą, jak często w tego rodzaju aktach, brak jest jakichkolwiek norm sankcjonujących w przypadku nieprzestrzegania norm sankcjonowanych. Negatywnie należy ocenić niepodjęcie problematyki ewentualnych surowszych wewnątrz krajowych regulacji, dotyczących uregulowania materii poruszanych w Deklaracji. Choć dokument ma niewątpliwie wydzźwięk o charakterze przede wszystkim moralnym, to jednak wywiera presję polityczną na banki i inne instytucje finansowe. Ponadto uwzględnia ich własne interesy gospodarcze, a zarazem wymaga przeciwdziałania procederowi prania pieniędzy, które miałyby się opierać na przedłożonych zasadach. Deklarację należy rozpatrywać jako tzw. metodę dobrych rad, dzięki której działalność banków i innych instytucji finansowych powinna kierować się określonymi požądanymi przez Bank Rozrachunków Międzynarodowych wzorami postępowania. Niemniej jednak naruszenia tych formalnoprawnie niewiążących zaleceń mogą być faktycznie sankcjonowane. Ostatecznie Deklaracja została przyjęta również przez państwa niezrzeszone w *Basler Cooke-Komitee*.

Deklaracja Bazylejska była krokiem we właściwym kierunku. Położyła namacalne podwaliny, które mogą stanowić pewien punkt zaczepienia dla decyzji o charakterze politycznym mających w przyszłości uregulować problem prania pieniędzy. Nawet, jeżeli odczuwa się brak pożądanych konkretyzacji postanowień: co z jednej strony uwarunkowane jest zakresem Deklaracji, z drugiej strony jej charakterem czysto politycznego „sygnału” dla rodzącego się zagrożenia, to jednak czyni ona zadość stawianym sobie celom, zwracając uwagę społeczności międzynarodowej na konieczność przeciwdziałania wykorzystaniu sektora bankowego do celów prania pieniędzy. W swojej treści obejmuje ona tylko w nielicznych przypadkach alternatywny wybór preferowanych zachowań, w wielu przypadkach jest zbyt ogólnikowa. W sumie Deklaracja prezentuje uporządkowany program, którego całkowite wprowadzenie w życie może stanowić pewien punkt wyjścia w walce z procederem prania pieniędzy.

II. ZALECENIE NR R (80) 10

1. Geneza

Początki aktywności Rady Europy związane z praniem pieniędzy datuje się na koniec lat 70. XX w. Na zebraniu plenarnym Komitetu Ministrów w 1977 r. powołano specjalną grupę ekspertów (*European Committee on Crime Problems*), której zadaniem było zbadanie praktyk wewnątrz krajowych i międzynarodowych dotyczących prania pieniędzy, zwłaszcza z uwzględnieniem operacji w ramach tradycyjnego systemu bankowego. Rezultatem jej prac było przedłożenie zaleceń przyjętych podczas obrad przedstawicieli państw członkowskich Rady Europy dnia 27 VI 1980 r. jako Zalecenie nr R (80) 10 dotyczące działań skierowanych przeciwko transferom i ukrywaniu środków pochodzących z przestępstwa⁷⁾. Podstawą prawną do przyjęcia Zalecenia jest art. 15 lit. b statutu Rady Europy. Zatwierdzenie dokumentu w formie zalecenia (rekomendacji) daje dużą swobodę działania państwom członkowskim: jest ono zgodne z prawem międzynarodowym prawnie niewiążące.

2. Zalecenie nr R (80) 10 a zwalczanie prania pieniędzy

Zalecenie w zasadzie nie zawiera postanowień materialnokarnych, a raczej obejmuje katalog obligatoryjnych środków, będących pewnego rodzaju wytyczną dla systemu bankowego poszczególnych państw. Z formalnego punktu widzenia Zalecenie składa się z preambuły i zaleceń.

Preambuła zawiera motywy przewodnie przyjęcia Zalecenia przez Komitet Ministrów. Wskazuje się w niej z jednej strony na wzrost w państwach europejskich przestępczości związanej z użyciem przemocy, prowadzący do niepokojów społecznych, z drugiej strony – na okoliczności związane z przekraczającym granice państwowe transferem mienia przestępczego pochodzenia, które w ramach procedury prania pieniędzy zostaje wprowadzane do legalnego systemu finansowego, wspierając popełnianie dalszych przestępstw. Z tych powodów podkreśla się konieczność opracowania wspólnej taktyki skoordynowanego i wzmożonego przeciwdziałania rodzącym się zagrożeniom. Ponadto, zdaniem państw członkowskich, system bankowy jest predestynowany do odegrania znaczącej roli w działaniach o charakterze prewencyjnym, a zatem także – do wsparcia organów ścigania karnego w walce z aktywnością przestępczą. Niezbędnym elementem owej strategii jest znajomość przez pracowników banku prawdziwych klientów dokonujących operacji finansowych. Dlatego też Zalecenie zawiera pewne postanowienia w sprawie obowiązków identyfikacyjno-meldunkowych⁸⁾.

3. Ocena

Zalecenie, będące swoistego rodzaju „minimalnym standardem”, zawiera w istocie tylko nieliczne treści mające na celu przeciwdziałanie praniu pieniędzy. Jego postanowienia należy ocenić jako bardziej konkretne w porównaniu do innych praw-

nie niewiążących dokumentów (np. Deklaracji Bazylejskiej) przy uwzględnieniu zakresu zaleceń; dotyczy to w szczególności obowiązków identyfikacyjno-meldunkowych banków. Trzeba dostrzec, iż Zalecenie nr R (80) 10 jest pierwszym ważniejszym uregulowaniem Rady Europy w tej materii, choć z pewnością nie zajmuje się ono wieloma ważnymi aspektami omawianego problemu. W miarę upływu czasu wiele z jego postanowień straciło na swojej aktualności; doniosłą rolę odgrywały jedynie postanowienia dotyczące mechanizmów identyfikacji klienta przez banki, które były punktem odniesienia dla innych późniejszych uregulowań w tej materii⁹⁾.

III. DYREKTYWA 91/308/EWG¹⁰⁾

1. Geneza i motywy przewodnie

Opierając się na postanowieniach TEWG, a zwłaszcza na art. 57 ust. 2 trzecim zdaniu, Komisja EWG (obecnie Komisja Europejska) przedłożyła Radzie EWG (obecnie Rada Europejska) dnia 23 III 1990 r. projekt dyrektywy w sprawie udaremnienia wykorzystania systemu finansowego do celu prania pieniędzy, co zapoczątkowało szczególną procedurę współdziałania pomiędzy Komisją a Radą (art. 149 ust. 2 TEWG). Po uwzględnieniu stanowiska Komitetu Społeczno-Ekonomicznego z dnia 19 IX 1990 r. oraz Parlamentu Europejskiego z 22 XI 1990 r. (pierwsze czytanie) dnia 30 XI 1990 r. nastąpiła zmiana projektu zgodnie z art. 149 ust. 3 TEWG. Dalsze prace doprowadziły do przyjęcia wspólnego stanowiska, przedłożonego przez Radę Parlamentowi Europejskiemu, a przyjętego przez ten ostatni (w drugim czytaniu) dnia 17 IV 1991 r., co ostatecznie zaowocowało uchwaleniem przez Radę dyrektywy z dnia 10 VI 1991 r. w sprawie udaremnienia wykorzystania systemu finansowego do celu prania pieniędzy (Dyrektywa 91/308/EWG)¹¹⁾.

Rada legitymuje swoje działania, opierając je głównie na pierwszym i trzecim zdaniu art. 57 ust. 2, jak również na art. 100a TEWG. Wymieniona wyżej podstawa prawna, zwłaszcza ostatnio przytoczony artykuł, uwidacznia związek uchwalonej Dyrektywy z realizacją koncepcji rynku wspólnotowego – art. 18 TWE (dawny art. 8a). Przytoczone we wprowadzeniu do Dyrektywy motywy przewodnie jej uchwalenia wskazują na pełną świadomość Komisji i Rady w przedmiocie przestępczości zorganizowanej i ściśle z nią związanego procederu prania pieniędzy. Forma dyrektywy została wybrana świadomie. Ma ona nadać właściwą doniosłość rozmiarowi zjawiska prania pieniędzy, gwarantując harmonizację wewnątrz krajowych uregulowań. Ostatecznie jest ona skierowana do państw członkowskich i wiąże je jedynie w zakresie postawionych sobie celów, jakie powinny być osiągnięte, pozostawiając władzom poszczególnych państw swobodę wyboru formy oraz środków ich realizacji. Wybór innej formy, np. zalecenia nie miałby charakteru prawnie wiążącego – art. 249 TWE (dawny art. 189).

Biorąc pod uwagę liczne międzynarodowe uregulowania dotyczące prania pieniędzy, mające przyczynić się do międzynarodowego przeciwdziałania temu procederowi, można podać w wątpliwość konieczność uchwalenia Dyrektywy, będącej częścią tzw. wtórnego prawa wspólnotowego. Z jednej strony Dyrektywa z całą pewnością przyczyniła się do opóźnienia procesu transformacji międzynarodowych regulacji

dotyczących tej materii, z drugiej strony wniosła znaczący wkład w ujednoczenie norm prawnych państw członkowskich UE, wspierając ideę jednolitego rynku europejskiego, wobec jakże ważnego i trudnego do unormowania problemu uznanego za międzynarodowy¹²⁾. Pomimo to wszelkiego rodzaju próby skoordynowanego przeciwdziałania praniu pieniędzy nie należy z góry oceniać negatywnie. Choć, jak wynika to z wprowadzenia do Dyrektywy, świadomie nie ogranicza się ona do kryminalizacji prania „narkopieniądzy”, wychodząc naprzeciw realnym potrzebom, pominiętym w poprzednich unormowaniach, to jednak niektórzy autorzy, nie bez powodu, podają w wątpliwość pełną skuteczność ponownej regulacji omawianej materii¹³⁾.

Realizacja postawionego sobie celu urzeczywistnienia wewnętrznego rynku wspólnotowego powinna przyczynić się m.in. do szybkiego i swobodnego przepływu kapitału na obszarze państw członkowskich. Celem podstawowym Dyrektywy jest wsparcie integracji i stabilności wspólnotowego rynku finansowego i prewencyjne zapobieganie podejmowaniu działań przez państwa członkowskie, które nie dają się pogodzić z realizacją rynku europejskiego. Ponadto uniknięcie wykorzystywania przez „praczy“ wolności przepływu kapitału i związanej z nią wolności przepływu usług finansowych, zakładającej jednolitość rynku finansowego, wymaga właściwych mechanizmów koordynacyjnych na szczeblu wspólnotowym. Wykorzystanie instytucji finansowych do celów prania pieniędzy przestępczego pochodzenia niesie ze sobą niebezpieczeństwo istotnego uszczerbku przez poszczególne instytucje finansowe, przede wszystkim w postaci naruszenia stabilności i zaufania do systemu finansowego jako całości. Instytucje finansowe z jednej strony są szczególnie narażone na nadużycia przez międzynarodową przestępczość zorganizowaną, z drugiej strony mogą odegrać decydującą prewencyjną rolę w walce z tą przestępczością. Kolejnym aspektem, będącym konsekwencją nakładów związanych z prowadzoną polityką pieniężną instytucji finansowych, mającą przyczynić się do zwalczania procederu prania pieniędzy, są oszczędności pieniężne po stronie instytucji finansowych, które to oszczędności wypływają z braku nakładów pieniężnych w instytucjach nie prowadzących tej polityki. Ostatecznie owe oszczędności tych instytucji mogą przyczynić się do nieuczciwej konkurencji na rynku finansowym¹⁴⁾.

Generalnie przestępczość zorganizowana stanowi szczególne zagrożenie dla społeczeństw państw członkowskich. Pranie pieniędzy przestępczego pochodzenia wpływa na wzrost tego rodzaju przestępczości, co prowadzi do wzmożonej świadomości ogółu, iż skuteczne zwalczanie wszelkich form przestępczości wymaga przeciwdziałania temu procederowi¹⁵⁾.

Ostatecznie Komisja i Rada nie miały wielkich oczekiwań co do praktycznej skuteczności dotychczasowych międzynarodowych inicjatyw, pomimo iż generalnie zostały one pozytywnie ocenione, a zamierzone uregulowanie wspólnotowe miało być o wiele dalej idące.

2. Dyrektywa a zwalczanie prania pieniędzy

2.1. Definicje legalne

Zgodnie z art. 1 lit. C, pod terminem „pranie pieniędzy” rozumie się następujące czynności popełnione umyślnie¹⁶⁾:

Bezpieczny Bank

- ❖ zamianę lub przeniesienie mienia, przy świadomości, że mienie to pochodzi z działalności przestępczej lub aktu uczestnictwa w takiej działalności w celu zatajenia bądź ukrycia nielegalnego pochodzenia mienia, lub w celu udzielenia pomocy innej osobie zaangażowanej w prowadzenie takiej działalności dążącej do uniknięcia prawnych skutków jej postępowania,
- ❖ zatajenie lub ukrycie prawdziwego charakteru, źródła, miejsca położenia, rozporządzenia, przeniesienia praw do mienia, przy świadomości, że mienie takie pochodzi z działalności przestępczej lub z aktu uczestnictwa w takiej działalności,
- ❖ nabycie, posiadanie lub używanie mienia, przy świadomości, w momencie jego otrzymania, że mienie to pochodzi z działalności przestępczej lub z aktu uczestnictwa w takiej działalności,
- ❖ uczestnictwo, współdziałanie w celu popełnienia, usiłowania popełnienia oraz pomoc, nakłanianie, ułatwianie i doradzanie popełnienia któregośkolwiek z wyżej wymienionych czynów.

Powyżej przedstawiona definicja legalna „prania pieniędzy” bez wątpienia jest wyjątkowo obszerna, być może kompleksowa, ale z całą pewnością mało czytelna. Należy zwrócić uwagę, iż w oryginalnym brzmieniu zajmuje ona zaledwie część jednej normy-zdania. W związku z powyższym budzi wątpliwość jej praktyczna przydatność.

Wielokrotnie wspomniana okoliczność nieograniczenia się Dyrektywy wyłącznie do przestępstw związanych z nielegalną produkcją narkotyków i handlem nimi znajduje swoje potwierdzenie nie tylko we wprowadzeniu do Dyrektywy, lecz przede wszystkim w użyciu w definicji legalnej „prania pieniędzy” zwrotu „działalność przestępcza”. Wyżej wymieniony zwrot został sprecyzowany w art. 1 lit. E jako „każda forma przestępczego udziału w popełnieniu ciężkiego przestępstwa”. Pod tym ostatnim rozumie się zwłaszcza przestępstwo w ujęciu art. 3 ust. 1 lit. a konwencji ONZ o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi z dnia 20 XII 1988 r.¹⁷⁾ (drugie zdanie pierwszy myślnik), czynności „związku przestępczego” zgodnie z art. 1 wspólnych środków z dnia 21 XII 1998 r.¹⁸⁾ (drugie zdanie drugi myślnik) oraz przestępstwo mogące przynieść pokaźne dochody, a jednocześnie mogące podlegać długiej karze pozbawienia wolności zgodnie z prawem karnym jednego z państw członkowskich (drugie zdanie piąty myślnik), a także, jak wszystkie inne czyny przestępcze, które zostaną uznane za takie zgodnie z założeniami Dyrektywy przez poszczególne państwa członkowskie (trzecie zdanie)¹⁹⁾. Ujęcie katalogu przestępstw pierwotnych może być praktycznie nieograniczone, a do jego zawężenia – z wyjątkiem wyżej wymienionego „minimalnego katalogu” – są uprawnione poszczególne państwa członkowskie w ramach procesu transformacji postanowień Dyrektywy do ich wewnętrznych porządków prawnych.

Poza wspomnianymi definicjami legalnymi „prania pieniędzy” i „działalności przestępczej”, Dyrektywa definiuje „mienie”, „instytucje kredytowe” i „instytucje finansowe”. Pojęcie „mienia” jest rozumiane identycznie jak we wcześniejszych regulacjach w przedmiocie prania pieniędzy. Natomiast dwa kolejne zwroty obejmują prawie wszystkie podmioty zajmujące się działalnością w ramach sektora finansowego.

2.2. Najważniejsze postanowienia

Nieprzypadkowo definicja „prania pieniędzy” określona w Dyrektywie przejęła ujęcie tego przestępstwa z Konwencji Wiedeńskiej²⁰⁾. Powodem tego była chęć organów biorących udział w pracach uniknięcia różnic pomiędzy unormowaniem wspólnym a powszechnie obowiązującym, zawartym w Konwencji, mogących jedynie przyczynić się do kontrowersji związanych z interpretacją.

Największą zasługą Dyrektywy jest wyjście poza ujęcie przestępstwa prania pieniędzy w Konwencji Wiedeńskiej ograniczającej katalog przestępstw pierwotnych do tych, które są związane z nielegalną produkcją narkotyków i handlem nimi. Zgodnie z Dyrektywą są to praktycznie wszelkie ciężkie przestępstwa, zwłaszcza z udziałem przestępczości zorganizowanej. Przekonywająca jest argumentacja Komisji o możliwie szerokim ujęciu przestępstw pierwotnych – zagrożenie rzetelnego funkcjonowania systemu finansowego także w przypadku innych ciężkich przestępstw. Takie stanowisko wydaje się całkowicie słuszne, choćby dlatego, iż dla instytucji finansowych praktycznie niemożliwe jest stwierdzenie, z jakiego rodzaju przestępstwa pochodzą prane pieniądze.

Dyrektywa nie zajmuje się w sposób szczególny regulacją przestępstw pierwotnych, a raczej koncentruje się na samych czynnościach sprawczych związanych z przestępstwem wtórnym. Co do czynności przestępczych – w zasadzie nie ma znaczenia, gdzie zostały one popełnione. Potwierdza to art. 1 lit. C ostatnie zdanie, zgodnie z którym przestępstwo może zostać popełnione zarówno na terytorium jednego z państw członkowskich, jak i na terytorium innego państwa trzeciego. Takie postanowienie w pełni odpowiada międzynarodowemu charakterowi przestępstwa prania pieniędzy.

Zgodnie z brzmieniem Dyrektywy przestępstwo prania pieniędzy można popełnić wyłącznie umyślnie. Stało się to konsekwencją nacisku ze strony lobby finansowego, które było zdecydowanie przeciwne penalizacji nieumyślnej formy popełnienia tego przestępstwa. Odmienne stanowisko zajęli przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, wiążący z szerszym ujęciem strony podmiotowej przestępstwa prania pieniędzy większą skuteczność ścigania tego procederu, przede wszystkim poprzez ułatwienie czynności proceduralnych związanych z dowodzeniem zespołu znamion czynu zabronionego. Tak czy inaczej – nieumyślne przestępstwo prania pieniędzy pozostaje kwestią sporną. Należałoby jednak, rozważając różne za i przeciw penalizacji jego nieumyślnej formy, uwzględnić zasadę państwa prawa, funkcję gwarancyjną prawa karnego, a zwłaszcza zasadę *nullum crimen sine lege scripta ei certa*, określająca wyraźnie stopień staranności podmiotów dokonujących czynności wymienionych w art. 1 lit. C. Zgodność normy karnoprawnej z wyżej wymienionymi podstawowymi zasadami prawa ma miejsce tylko wtedy, gdy zachowanie karalne można na podstawie w pełni jasnych kryteriów odgraniczyć od dozwolonego. Postępująca abstrakcyjność pieniądza niesie ze sobą utrudnienie dowodzenia ich przestępczego lub nie-przestępczego charakteru. Na podstawie art. 1 lit. C jasne określenie *numerus clausus* reguł starannego postępowania z wszelkimi nośnikami wartości majątkowych może praktycznie okazać się wyjątkowo trudne, w związku z tym nieumyślne przestępstwo prania pieniędzy będzie prowadzić do zbyt dużej niepew-

ności karnoprawnej. Z tych powodów ograniczenie się Dyrektywy do umyślnego popełnienia przestępstwa prania pieniędzy może zostać przyjęte jako „mniejsze zło”.

Postanowienie art. 1 lit. C przedostatnie zdanie (podobnie jak art. 3 ust. 3 Konwencji Wiedeńskiej), bezpośrednio nawiązujące do definicji legalnej „prania pieniędzy”, daje państwom członkowskim możliwość tzw. odwrócenia ciężaru dowodowego w rozumieniu systemu *common law* przez możliwość faktycznego nałożenia na osoby piorące pieniądze obowiązku dowiedzenia swojej nieświadomości co do pochodzenia mienia. Tak daleko idąca interpretacja powyżej wymienionego artykułu może ulec ograniczeniom w systemie *statute law*, gdyż wymaga się zgodności postanowień Dyrektywy z porządkiem prawnym państw członkowskich. W praktyce konieczne będzie wystąpienie każdorazowo dostatecznie wystarczających okoliczności strony przedmiotowej popełnionego czynu zabronionego po to, aby można było przyjąć wypełnienie strony podmiotowej zwłaszcza w formie lekkomyślności. Nadużycie przyjętej fikcji wypełnienia znamion strony przedmiotowej w przypadku braku odpowiednich punktów zaczepienia, nakładające na sprawcę obowiązek każdorazowego dowodzenia pochodzenia mienia, jest z całą pewnością niedopuszczalne. Tak daleko idące rozumienie będzie sprzeczne z domniemaniem niewinności, zawartym w art. 6 ust. 2 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności²¹⁾.

3. Transformacja postanowień

Dyrektywa przewidywała termin do dnia 1 I 1993 r. wydania odpowiednich postanowień transformujących jej treść (art. 16 ust. 1). Natomiast w przypadku postanowień Dyrektywy 2001/97/WE, która zmienia niektóre z postanowień Dyrektywy, jest to dzień 15 VI 2003 r. (art. 3 Dyrektywy 2001/97/WE).

Art. 16 ust. 2 (odpowiednio art. 3 trzecie zdanie Dyrektywy 2001/97/WE) zobowiązuje państwa członkowskie do powołania się na treść Dyrektywy wewnętrznych przepisów transformujących jej postanowienia, w nich samych albo poprzez dodanie odpowiedniej wstawki w urzędowym ogłoszeniu ich treści. Ponadto zgodnie z ust. 3 tego artykułu (odpowiednio art. 3 ust. 2 Dyrektywy 2001/97/WE) państwa członkowskie powiadamiają Komisję w przedmiocie najważniejszych wewnętrznych przepisów wydawanych w zakresie objętym unormowaniem Dyrektywy.

W myśl art. 18 (odpowiednio art. 5 Dyrektywy 2001/97/WE) Dyrektywa skierowana jest do wszystkich państw członkowskich.

4. Ocena

Większość uregulowań materialnokarnych powstała przy współdziałaniu silnych lobby, szczególnie związanych z kręgami finansowymi, co wymagało uwzględnienia ich stanowisk w pracach legislacyjnych. O ile postanowienia Dyrektywy są zasadniczo konieczne i celowe, to jednak odczuwa się niedobór w pełni całościowego uregulowania środków zwalczania przestępczości prania pieniędzy. Dla przykładu, nie zawiera ona najważniejszych zagadnień związanych z omawianą problematyką, tj.

Konsultacje dla banków

unormowania międzynarodowej pomocy prawnej oraz środków służących pozbawieniu sprawców mienia przestępczego pochodzenia (hasła: zajęcie, przepadek (konfiskata)) i związanych z nimi odpowiednich postępowań. Można mieć wrażenie, iż autorem Dyrektywy była jeszcze nie znana konwencja Rady Europy nr 141 w sprawie prania dochodów pochodzących z przestępstwa, ich ujawniania, zajmowania i konfiskaty z dnia 8 XI 1990 r.²²⁾ Należy postawić retoryczne pytanie: czy w takim przypadku oferowane społeczeństwu „Europy bez granic” instrumentarium do walki z nasilającymi się zagrożeniami, przede wszystkim przestępczością zorganizowaną, która z całą pewnością wykorzysta każde niedociągnięcie legislacyjne, jest w pełni wystarczające?

Trafne jest sformułowanie Wöb'a, iż skuteczne przeciwdziałanie praniu pieniędzy nie może opierać się na jakichkolwiek kompromisach. W istocie Dyrektywa jest jednym wielkim kompromisem: Rada uwzględniła nierzadko w treści postanowień „życzenia” lobby finansowego tak, aby jej uregulowanie nie było dalece rozbieżne z polityką tej „grupy nacisku”. Jej autorzy powinni zdawać sobie sprawę, że polityka kompromisu w stosunku do problemu prania pieniędzy nie zada ostatecznego „ciosu” przestępczości zorganizowanej²³⁾. Pozostaje alternatywa: ponoszenie kosztów przez instytucje finansowe, *de facto* przez konsumentów, wynikające z bezlitosnego i konsekwentnego przeciwdziałania przestępczym procederom, albo istnienie zagrożenia związanego z praniem pieniędzy i przestępczością zorganizowaną.

Przypisy

- ¹⁾ Por. M. Prengel, *Karnoprawne i prawnofinansowe aspekty międzynarodowego ustawodawstwa dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 11/2001, s. 26 i n.
- ²⁾ Belgia, Francja, Holandia, Japonia, Kanada, Luksemburg, RFN, Szwecja, Szwajcaria, USA, Wielka Brytania i Włochy.
- ³⁾ *Statement on Prevention of Criminal Use of the Banking System to the Purpose of Money Laundering*, [w:] W. C. Gilmore (red.), *International Efforts to Combat Money Laundering*, Cambridge 1992, s. 273 i n.
- ⁴⁾ Por. G. Werner, *Bekämpfung der Geldwäsche in der Kreditwirtschaft*, Freiburg i.B. 1996, s. 271 i n.; K. Schwander-Auckenthaler, *Mißbrauch von Bankgeschäften zu Zwecken der Geldwäscherei. Eine bankbetriebswirtschaftliche Analyse deliktgefährdeter Bereiche*, Bern i in. 1995, s. 157 i n.
- ⁵⁾ Zob. *Basle Principles*, [w:] A. Fülbier/ R. R. Aepfelbach, *Kommentar zum Geldwäschegesetz*, wyd. 4, Köln 1999, s. 465 – 466.
- ⁶⁾ Szerzej A. Wöb, *Geldwäscherei und Banken. Methoden und Formen. Europarecht. Anpassungsbedarf für Österreichs Banken*, Wien 1994, zwłaszcza s. 50 i n.
- ⁷⁾ *Recommendation No. R (80) 10 on Measures against the Transfer and the Safekeeping of Funds of Criminal Origin*, [w:] *Explanatory Memorandum on Recommendation No. R (80) 10*, Council of Europe (wyd.), Strasbourg 1981.
- ⁸⁾ Szerzej *Explanatory Memorandum...*, s. 7 i n.
- ⁹⁾ Por. H. G. Nilsson, *The Council of Europe Laundering Convention. A Recent Example of a Developing International Criminal Law*, „Criminal Law Forum. An International Journal” Vol. 2 No. 3/1991, s. 422–423.

Bezpieczny Bank

- ¹⁰⁾ Por. M. Prengel, *Karnoprawna analiza Dyrektywy Rady EWG z 10 czerwca 1991 w sprawie udaremnienia wykorzystania systemu finansowego do celów prania pieniędzy*, „Prawo Unii Europejskiej” 6/2001, s. 13 i n.
- ¹¹⁾ Dz.Urz. WE 1991 L 166/77. Niektóre z postanowień Dyrektywy zostały zastąpione przez dyrektywę 2001/97/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej z dnia 4 XII 2001 r. w sprawie zmiany dyrektywy 91/308/EWG Rady EWG w sprawie udaremnienia wykorzystania systemu finansowego do celu prania pieniędzy (dyrektywa 2001/97/WE), którą uwzględniono w niniejszych rozważaniach. Dz.Urz. WE 2001 L 344/76.
- ¹²⁾ Podobne stanowisko *Bank of England* oraz obawy Danii, [w:] Wöß, *Geldwäscherei...*, s. 170.
- ¹³⁾ Wöß, *Geldwäscherei...*, s. 170–171.
- ¹⁴⁾ Dz.Urz. WE 1990 C 332/86. Por. także J. Vogel, *Geldwäsche. Ein europaweit harmonisierter Straftatbestand?*, „Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft” 1997, s. 337–338, 351–352.
- ¹⁵⁾ Por. Dz.Urz. WE 1990 C 332/86.
- ¹⁶⁾ Por. tłumaczenia: J.W. Wójcik, *Pranie pieniędzy. Studium prawnokryminologiczne i kryminalistyczne*, Toruń 1997, s. 124; W. C. Gilmore, *Brudne pieniądze. Metody przeciwdziałania praniu pieniędzy*, Warszawa 1999, s. 285–286.
- ¹⁷⁾ Zwana Konwencją Wiedeńską. Została ona ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską (Dz.U. z 1995 r. nr 15, poz. 69).
- ¹⁸⁾ Dz.Urz. WE 1998 L 351/1. Zgodnie z nim „związkiem przestępczym” jest zorganizowane połączenie na dłuższy okres więcej niż dwóch osób, które działają w porozumieniu w celu popełniania przestępstw zagrożonych zwłaszcza karą pozbawienia wolności o wymiarze co najmniej lat 4 górnej granicy jej wymiaru.
- ¹⁹⁾ Wątpliwości może budzić sensowność niewskazania na art. 3 ust. 1 lit. c Konwencji Wiedeńskiej.
- ²⁰⁾ Trzeba zauważyć, iż samo wyrażenie „pranie pieniędzy” nie zostało użyte przez autorów Konwencji Wiedeńskiej.
- ²¹⁾ Szerzej M. Prengel, *Zwalczanie przestępczości – odebranie jej mienia?*, „Gazeta Sądowa” 2/2003, s. 50 i n.
- ²²⁾ Konwencja została ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską (Dz.U. z 2000 r. nr 53, poz. 634).
- ²³⁾ Wöß, *Geldwäscherei...*, s. 176 i n., 270, 274.

Nowe idee i rozwiązania

Bogna Janik
Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu

SYSTEM REKOMPENSAT DLA INWESTORÓW GIEŁDOWYCH NA PRZYKŁADZIE USA

Zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa obrotu finansowego ma istotne znaczenie ekonomiczne i społeczne. Stabilny sektor finansowy sprzyja utrzymaniu wysokiego tempa rozwoju gospodarczego każdego państwa. Wysokie tempo rozwoju można osiągnąć poprzez mobilizację oszczędności i wykorzystanie ich na rzecz rozwoju gospodarczego. Oszczędności stanowią, po pierwsze, podstawowe źródło akumulacji kapitału w każdej gospodarce: niska krańcowa skłonność do oszczędzania ogranicza możliwości ich realokacji. Po drugie, wzrost oszczędności jest jednym z warunków poprawy relacji kapitał-praca, a tym samym przyczynia się do wzrostu wydajności pracy. Po trzecie, wzrost oszczędności krajowych zwiększa suwerenność ekonomiczną, wykorzystując krajowy kapitał w gospodarce. Po czwarte, wzrost oszczędności może zapewnić w przyszłości wyższy poziom konsumpcji. Dlatego też w sferze zainteresowań pojedynczych krajów jak i ich ugrupowań jest stworzenie systemów chroniących bezpieczeństwo obrotu finansowego.

System rekompensat dla inwestorów giełdowych jest jednym z ogniw sieci bezpieczeństwa chroniący konsumenta usług finansowych i stanowi dopełnienie systemu ochrony deponentów.

Analiza rekompensat dla inwestorów giełdowych ma dodatkowe uzasadnienie w kontekście zmian funkcjonowania rynku finansowego w wyniku procesu globalizacji. Globalizacja gospodarki jest procesem znoszenia narodowych barier dla rynku. Rynek i mechanizm alokacyjny działają wtedy ponad granicami, zmieniając kryteria efektywności¹⁾. Konsekwencją tego procesu będzie prawdopodobnie zwiększenie znaczenia nadzoru skonsolidowanego i zapewnienie ponadgranicznych systemów ochrony konsumenta.

W systemie rekompensat dla inwestorów giełdowych ochronie podlegają zarówno środki pieniężne, jak i instrumenty finansowe, które nie tylko są zdeponowane

Bezpieczny Bank

w bankach, lecz także w innych instytucjach rynku finansowego, mających pozwolenie na działalność inwestycyjną. Dlatego też rozwiązania przyjęte w powyższych systemach są podobne, a w niektórych krajach takie same, gdyż często systemy takie obsługuje ta sama instytucja. W USA system rekompensat dla inwestorów giełdowych działa na bazie odrębnych instytucji, lecz w rozwiązaniach systemowych występuje wiele podobieństw do systemu ochrony deponentów.

Przyczyny powstania systemu rekompensat dla inwestorów w USA

Dla systemu rekompensat najbardziej istotne były dwa wydarzenia w historii amerykańskiego rynku finansowego. Pierwsze miało miejsce w 1938 r., gdy uchwalono Chandler Act (pierwsza legislacja normująca problemy pomiędzy bankrutującymi firmami inwestycyjnymi i ich klientami), oraz drugie, w 1970 r., gdy ustanowiono Securities Investor Protection Act (SIPA), na mocy którego powstała organizacja zwana Securities Investor Protection Corporation (SIPC). Działo się to na tle burzliwych wydarzeń gospodarczych.

Lata 30. XX w., był to okres wielkiego kryzysu gospodarczego i finansowego w USA. Poprzedzał go okres prosperity spowodowany boorem powojennym. Przedmiotem spekulacji była ziemia oraz papiery wartościowe. Zwiększona podaż pieniądza była spowodowana zakupem akcji na kredyt. Nowojorski rynek „pieniądza dziennego” napędzał boom akcji w 1929 r. Zaabsorbowanie spekulacją i stopniowy spadek zainteresowania działalnością gospodarczą w miarę zbliżania się rynku do pierwszego punktu kulminacyjnego (wrzesień 1929) oraz pożyczki maklerskie finansowane przez banki i osoby indywidualne, dzięki którym rynek mógł odbywać drogę w górę i dół bez większych zmian podaży pieniądza, doprowadziły do wielkiego krachu w październiku 1929 r.²⁾ W miarę jak rynek zbliżał się do punktu kulminacyjnego, pożyczki na żądanie wzrosły z niespełna 2 miliardów USD w końcu 1926 r. do 3,885 miliardów USD 31 grudnia 1928 r. i 6,640 miliarda 4 października 1929 r. (nie dotyczyło to banków z Nowego Jorku). W tym samym czasie wartość pożyczek maklerskich finansowanych przez banki nowojorskie zmalała z 1,640 miliarda w końcu 1928 do 1,095 miliarda USD 4 października 1929 r.³⁾ W roku 1929 banki nie stosowały systemu zabezpieczeń depozytów, a system monetarny był skrupowany standardem złota. Rynek akcji natomiast pozostawał mało przejrzysty i podatny na oszustwa oraz manipulacje. Nie było Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, która sprawowałaby nad nim nadzór. Wall Street była kasynem, gdzie duzi gracze nabijali w butelkę małych graczy, którzy wchodzili na giełdę, kupując akcje z 10-procentowym pokryciem transakcji - resztę sumy pożyczali od maklerów⁴⁾. W latach 30. XX w. Bank Rezerwy Federalnej znacznie zaostrzył wymogi dotyczące zabezpieczenia gotówkowego rachunków, ustalając je na poziomie 50%, co miało doprowadzić do mniejszej kreacji pieniądza. Nowe przepisy obowiązywały na zorganizowanych giełdach akcji, takich jak New York Stock Exchange, ale nie dotyczyły Chicago Mercantile Exchange, gdzie handlowano kontraktami futures na indeks giełdowy Standard & Poor 500, dla których zabezpieczenie gotówkowe wynosiło 10%. Obie giełdy były jednak połączone mechanizmem arbitrażu, a zatem w rzeczywistości stanowiły jeden rynek.

Nowe idee i rozwiązania

System Rezerwy Federalnej liczył zaledwie szesnaście lat, a sterujący nim bankierzy nie mieli doświadczenia w radzeniu sobie z kryzysowymi sytuacjami. W momencie krytycznym należało obniżyć stopy procentowe, by zapobiec wyhamowaniu gospodarki tymczasem, Fed podniósł je powodując, iż wielka bessy roku 1929 przetrwała się w Wielki Kryzys. Jednak w 1930 r., Fed obniżył stopy procentowe aż sześć razy. Odbiło się to wielką falą na rynku akcji, bo w 1931 r. Dow Jones spadł o 53%, z czego większość spadków odnotowano w ciągu jednego miesiąca „czarnego września”.

Boom powojenny, który rozkwitł we wczesnych latach 50. był niespotykany w amerykańskiej historii⁵. Posiadanie akcji przedsiębiorstw stało się powszechne. Zaczęła się wytwarzać tzw. średnia klasa inwestorów, ludzi niebogatych, ale dywersyfikujących swój portfel oszczędności poprzez inwestycje na rynku kapitałowym. Posiadanie maklera stało się tak konieczne jak psychoanalizy czy ministra dla nowej amerykańskiej średniej klasy⁶. W stosunku do 1929 r. liczba aktywnych inwestorów znacznie wzrosła. Dlatego też kolejne bessy będą dotykały większą ich

Tabela 1. Kryzysy na amerykańskim rynku kapitałowym potwierdzone spadkiem wskaźnika Dow Jones

Rok	Spadek Dow Jones	Skutki bessy dla rynku
IV 1956–X 1957	19%	Spadają kursy akcji firm motoryzacyjnych, fabryki w Detroit zmniejszają sprzedaż prawie o 50%, kraj opanowała inflacja i recesja.
I 1960–X 1960	17%	Pennsylvania Railroad, firma licząca sobie prawie 118 lat, musi po raz pierwszy w swej historii wstrzymać ruch pociągów. Firmy cykliczne zostają dotknięte szczególnie mocno, natomiast całkiem dobrze radzą sobie producenci wyposażenia biurowego.
XII 1961–VI 1962	27%	Akcje spadają, ponieważ są drogie, poziom współczynnika C/Z jest najwyższy od roku 1929. Akcje małych spółek są droższe od akcji dużych firm – spowodowane jest to gorączką nowych emisji. Gdy prezydent Kennedy wprowadza kontrolę cen w branży stalowej, następuje spowolnienie tego procesu.
II 1966–X 1966	25%	Giełda odczuwa skutki wojny w Wietnamie oraz inflacji. Stopa procentowa prime rośnie czterokrotnie w ciągu ośmiu miesięcy, osiągając 6%. Banki zostają złapane w pułapkę kredytową.
XII 1968–V 1970	36%	Wysoka inflacja powoduje podniesienie stóp procentowych, stopa prime sięga 8,5%. Jest to okres działań wojennych na terenie Wietnamu i Kambodży. Penn Central bankrutuje. Ross Perot traci miliard dolarów, gdy akcje Electronic Data Systems spadają w ciągu kilku tygodni z 169 dolarów do 29.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie J. Rothchild, *Księga Bessy*, Warszawa 2000, s. 77.

Bezpieczny Bank

liczbę. Brak zabezpieczeń dla tej grupy klientów rynku kapitałowego dodatkowo zwiększał ryzyko inwestycji. Koniec lat 60. potwierdził zbyt słabą stronę legislacyjną, gdyż kolejne kryzysy spowodowały liczne bankructwa. Amerykański rynek kapitałowy odnotował na przełomie lat 50. i 60. następujące spadki wskaźnika Dow Jones.

Na początku lat 70. pod rozprawę Kongresu przedstawiono kilkanaście statutowych propozycji ochrony inwestora. Powstał 5-punktowy program częściowej regulacji, który zakładał:

- ❖ objęcie ochroną wszystkich środków pieniężnych i papierów wartościowych na rachunkach inwestycyjnych,
- ❖ rozwinięcie programu polegające na włączeniu sektora publicznego do tych regulacji,
- ❖ uwzględnienie potrzeb każdej instytucji inwestycyjnej,
- ❖ ustalenie jednakowych reguł dotyczących finansowania programu,
- ❖ przedstawienie Securities and Exchange Commission (SEC) i Kongresowi jednolitego i konstruktywnego sposobu działania.

Program ten razem z istniejącymi już wewnętrznymi regulacjami zwiększał wiarygodność rynku finansowego poprzez zapewnienie płatności bez ingerencji rządowych organizacji. Była to oddolna inicjatywa uczestników rynku.

Kolejnym krokiem było wzmocnienie ustawowe i instytucjonalne powstałej regulacji. Uchwalona ustawa Securities Investor Protection Act (SIPA) z dnia 30 grudnia 1970 r. podobna była do tej, na bazie której zostały ubezpieczone depozyty bankowe. Na mocy SIPA powołana została organizacja o nazwie Securities Investor Protection Corporation (SIPC), której celem było administrowanie systemem. Siedem lat później tzn. w maju 1978 r. uchwalona została poprawka do SIPA. Uwzględniała ona zmiany takie, jak:

- ❖ przyspieszenie procedur likwidacyjnych,
- ❖ wzmocnienie ochrony dla inwestorów,
- ❖ zredukowanie kosztów prowadzonej działalności.

SIPC jest organizacją członkowską o charakterze non-profit, nie jest agencją rządową, ale podlega Kongresowi Stanów Zjednoczonych; Kongres ma moc jej rozwiązania. Członkami SIPC mogą być wszyscy brokerzy-dealerzy zapisani w rejestrze w Sekcji 15(b) Securities Exchange Act z 1934 r. z wyłączeniem następujących osób:

- a) osób, których główna działalność prowadzona jest poza terytorium USA;
- b) osób, których działalność polega na:
 - pośrednictwie w sprzedaży papierów wartościowych,
 - działalności ubezpieczeniowej,
 - działalności inwestycyjnej.

Nie było jednomyślności co do metody doboru członków SIPC. Ponieważ w momencie, gdy powstawała organizacja Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC), uczestnictwo w organizacji chroniącej depozyty w bankach, uniach kredytowych, było uwarunkowane dobrą kondycją finansową. Przełożenie takiej relacji na instytucje inwestycyjne byłoby bezzasadne (zdaniem ówczesnego przewodniczącego SEC),

Nowe idee i rozwiązania

gdyż trudno jest obiektywnie sklasyfikować sytuację finansową firm podlegających ciągłym fluktuacjom i bardziej zależnym od rynku niż banki.

Wielkość i zakres gwarancji

SIPC nie chroni inwestora przed utratą walorów w wyniku zmian cen na rynku a jedynie rekompensuje jego straty poniesione z powodu upadłości domów maklerskich, banków inwestycyjnych. Maksymalna ochrona wynosi 500.000 USD, w tym do 100.000 USD są chronione środki pieniężne, a do 400.000 USD papiery wartościowe. Klientem, zgodnie z Security Investment Protections Act, jest osoba posiadająca rachunek papierów wartościowych. Jednakże chronione są tylko te środki pieniężne, które są przeznaczone na zakup papierów wartościowych, a więc lokaty terminowe założone na rachunku inwestycyjnym nie podlegają rekompensacie. Dokładnie zdefiniowano rodzaje papierów wartościowych objętych ochroną. Są to: akcje, obligacje, certyfikaty depozytowe; ochrona nie obejmuje instrumentów pochodnych, jak również złota i srebra. Przedmiotem ciągłych rozważań pomiędzy SEC a innymi organizacjami typu self-regulatory jest objęcie ochroną instrumentów pochodnych, co zostało zaproponowane w „broker-dealer light”. Takie stanowisko spotkało się z niechęcią środowisk rządowych. Argumentowano, iż może to zwiększyć napływ do Stanów Zjednoczonych kapitału spekulacyjnego oraz zwiększyć skalę hazardu moralnego⁷. Odrębnie są traktowane fundusze inwestycyjne. Jeżeli dany fundusz jest członkiem SIPC, to jego jednostki uczestnictwa podlegają ochronie. Rachunki wspólne prowadzone dla małżonków podlegają podwójnej ochronie, gdyż każdy z małżonków jest zdefiniowany jako inwestor. Rekompensaty są wypłacane w okresie od 1 do 3 miesięcy. Za termin rozliczenia przyjmuje się datę waluty określoną w SIPA.

Program ochrony środków pieniężnych został przyjęty w takiej samej wysokości jak w FDIC. Było to celowe działanie ustawodawcy, aby nie stawiać w uprzywilejowanej pozycji ani deponenta, ani inwestora. Banki inwestycyjne prowadzące usługi maklerskie, których produkty podlegają ochronie przez SIPC, informują swoich klientów o zakresie ochrony, nazywając te produkty Nondeposit Investment Product (NDIP), tzn. niedepozytowe produkty inwestycyjne, w konsekwencji nie podlegające ochronie przez FDIC. Nie znaczy to, iż wszystkie produkty oferowane przez banki niezależnie od specjalizacji podlegają ochronie przez jedną z tych dwóch organizacji. Przykładem produktów nie podlegających ochronie są chociażby instrumenty pochodne.

Pozyskiwanie funduszy przez SIPC

Finansowanie systemu rekompensat opiera się na funduszu, do którego opłaty wnoszą jego uczestnicy. W przypadku gdy środki funduszu nie są wystarczające na pokrycie zobowiązań z tytułu rekompensat, przewiduje się możliwość korzystania z linii kredytowych ze źródeł innych instytucji finansowych oraz od rządu amerykańskiego (w tym przypadku do 1 miliona USD).

W SIPA zostały określone dwie główne zasady tworzenia funduszu:

Bezpieczny Bank

- ❖ pierwsza polega na zebraniu odpowiednich środków (fundusz bezpiecznej wielkości),
- ❖ druga polega na utrzymywaniu funduszu na odpowiednim poziomie.

Przez przeszło 7 lat fundusz był w fazie gromadzenia środków. Zgromadzono kwotę 150 milionów USD. W momencie rozpoczęcia tworzenia funduszu firmy inwestycyjne jako wkład początkowy musiały odprowadzić 0,125% zysku brutto osiągniętego w roku 1969, następnie 0,5% zysku brutto w każdym kolejnym roku aż do roku 1997. W momencie kiedy faza budowania funduszu została zakończona, nastąpiła druga faza polegająca na utrzymaniu go na odpowiednim poziomie, co przejawiało się mniejszym obciążeniem dla jego uczestników. W SIPA utrzymywanie funduszu oparto na dwóch zasadach:

- ❖ zasadzie minimalnych wpłat od członków,
- ❖ zasadzie przeciwdziałania znacznemu obniżeniu się funduszu.

W momencie, gdy stan środków spadnie poniżej 100 milionów USD (co spowodować mogą wypłaty lub znaczące pożyczki), składka roczna nie może być mniejsza niż 0,5% zysku brutto uczestników funduszu. Została także wyznaczona w tym przypadku granica górnego obciążenia firm, która nie powinna być wyższa niż 1% zysku brutto, lecz decyzja o jej wielkości zależy od kondycji firm inwestycyjnych. Nie może być takiej sytuacji, w której wysokość składki mogłaby w znacznym stopniu zaważyć na możliwościach rozwojowych firm inwestycyjnych. Gdy fundusze są na poziomie pomiędzy 100 milionów USD a 150 milionów USD, składka nie może być niższa niż 0,25% zysku brutto (nie uwzględnia się przy tym obniżenia funduszu z powodu uruchomienia linii kredytowych). Po przekroczeniu wartości 150 milionów USD obciążenia członków SIPC są nieznaczne. W październiku 1991 r. zarząd SIPC przyjął poprawkę dotyczącą wielkości bazowego funduszu, który wyznaczył na poziomie 1 miliarda USD, przy czym roczny wzrost poziomu środków powinien wynosić 10%, przy minimalnym obciążeniu 150 USD oraz naliczaniu składki od zysku netto. Środki nie wpłacone w terminie do SIPC na zasilenie funduszu podlegają oprocentowa-

Tabela 2. Wielkość obciążeń firm inwestycyjnych w latach 1970–1991

Lata	Wielkość obciążeń
1970	0,125% zysku brutto
1971–1977	0,5% zysku brutto
1978	0,25% zysku brutto (przez 6 pierwszych miesięcy)
1979–1982	25 USD
1983–1985	0,25% zysku brutto oraz 25 USD
1986–1988	0,25% zysku brutto oraz 100 USD
1989–1990	0,1875% zysku brutto oraz 150 USD
1991	150 USD

Źródło: Opracowanie własne.

Nowe idee i rozwiązania

niu, co zwiększa zyski SIPC, jednakże dodatkowo obciąża niesolidnych uczestników rynku. Jest to korzystny zapis w ustawie, bo zwiększa dyscyplinę firm inwestycyjnych a równocześnie składki pobierane są⁸⁾ od firm wykazujących zysk, to znaczy takich, które mają możliwości płatnicze. Tabela 2 przedstawia wielkość obciążeń w latach 1970–1991.

Część instytucji inwestycyjnych przed ustanowieniem SIPC zrzeszona była w organizacjach działających na zasadzie dobrowolności, skupiających uczestników rynku i gromadzących fundusze na wypłaty rekompensat. Istnienie takiego dobrowolnego systemu rekompensat niewątpliwie podnosiło zaufanie do jego uczestników. Jest to prawdopodobnie jeden z głównych powodów działania takiego funduszu na tak konkurencyjnym rynku. Środki w wysokości 3.011,925 USD narosłe z tego tytułu zostały dołączone do nowego funduszu i zaliczone na poczet przyszłych składek poszczególnych uczestników rynku.

Wnioski

Amerykański system rekompensat dla inwestorów giełdowych jest jednym z najstarszych. Powstał w wyniku zapotrzebowania rynku finansowego na przeprowadzanie transakcji finansowych opartych na bezpieczeństwie obrotu oraz jako uzupełnienie systemu gwarantowania depozytów. Jednakże w USA istnieją ciągle instrumenty finansowe (instrumenty pochodne), które nie posiadają żadnej ochrony. Taką sytuację spotyka się nie tylko w Stanach Zjednoczonych. Z doświadczeń europejskich wynika, iż np. Austria także nie posiada ochrony dla transakcji opartych na instrumentach pochodnych.

Rozwiązania przyjęte w USA nie muszą stanowić wzorca dla integrującej się Europy. Odrębność instytucji prowadzących system ochrony środków na rachunkach inwestycyjnych i rachunkach bankowych wynika z uwarunkowań historycznych rozwoju rynku kapitałowego w USA. Natomiast następująca integracja rynków europejskich sprzyja wprowadzeniu nowych rozwiązań budowanych w oparciu o jedną instytucję prowadzącą system ochrony środków na rachunkach bankowych i inwestycyjnych.

Przypisy

- ¹⁾ W. Szymański, *Globalizacja, wyzwania i zagrożenia*, Warszawa 2002, s. 9–12.
- ²⁾ Przez pierwsze dziewięć miesięcy 1929 r. Dow Jones szedł w górę, spadł o 39% w październiku i listopadzie.
- ³⁾ Federal Reserve System, *Banking and Monetary Statistics*, Board of Governors of the Federal Reserve System, Washington D.C. 1943, s. 494.
- ⁴⁾ John Rothchild, *Księga Bessy*, WIG-Press Warszawa 2000, s. 272.
- ⁵⁾ Charles R. Geisst, *Wall Street a History*, Oxford University Press 1997, s. 273.
- ⁶⁾ Tamże, s. 274.
- ⁷⁾ Katherine M. Reynolds, GFOA: SEC's broker-dealer light plan needs more protection for investors, *Bond Buyer*, 04/08/98, Vol. 324, Issue 30368, p6, 1/4p.
- ⁸⁾ Wyjątkiem są stałe składki w momencie budowania funduszu, lecz nie są one znaczne.

PODSTAWOWE WIELKOŚCI MAKROEKONOMICZNE I ZMIANY ORGANIZACYJNO-PRAWNE W SEKTORZE BANKOWYM W II I III KWARTALE 2003 R.

I. OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE

Oficjalne stopy: rezerwy obowiązkowej i procentowe

Tabela 1. Stopa rezerwy obowiązkowej i podstawowe stopy procentowe NBP

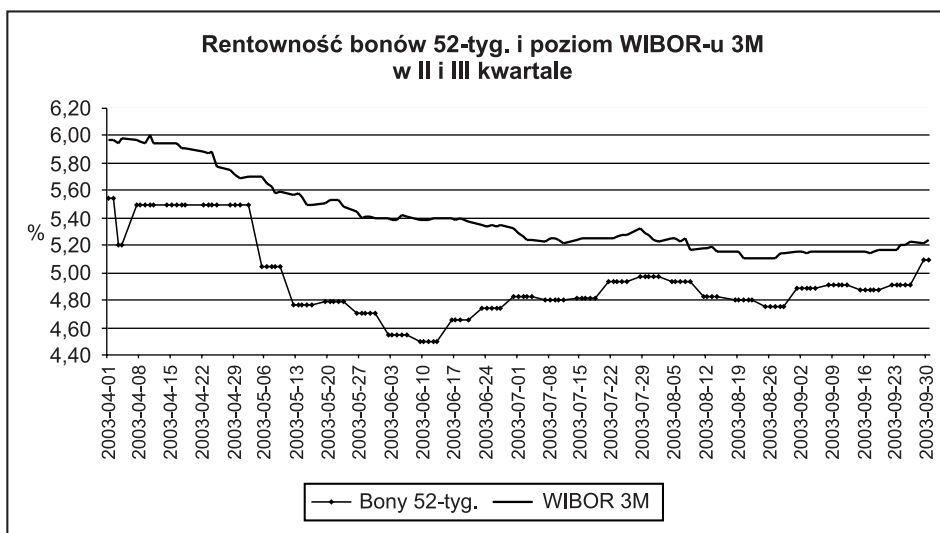
Stopa (w %)	2003 r.						Zmiana w p.p. (okres IV-IX)
	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
- rezerwy obowiązkowej	4,5						-
- kredytu lombardowego	7,75/7,25	7,25/7,00	7,00/6,75	6,75			-1,00
- redyskonta weksli	6,50/6,25	6,25/6,00	6,00/5,75	5,75			-0,75
- interwencyjna	6,00/5,75	5,75/5,50	5,50/5,25	5,25			-0,75
- depozytowa	4,25	4,25/4,00	4,00/3,75	3,75			-0,50

Źródło: Dziennik Urzędowy NBP.

- ❖ W okresie od kwietnia do września br. Rada Polityki Pieniężnej trzykrotnie obniżała podstawowe stopy procentowe NBP: 25 kwietnia, 29 maja i 26 czerwca. Skala obniżek wyniosła od 0,5 do 1,0 punktu procentowego.
- ❖ W II i III kwartale stopa rezerwy obowiązkowej pozostała na niezmiennym poziomie.
- ❖ 30 września Rada Polityki Pieniężnej zdecydowała o obniżeniu stopy rezerwy obowiązkowej banków z 4,5% do 3,5%. Uchwała w tej sprawie weszła w życie z dniem 1 października 2003 r.

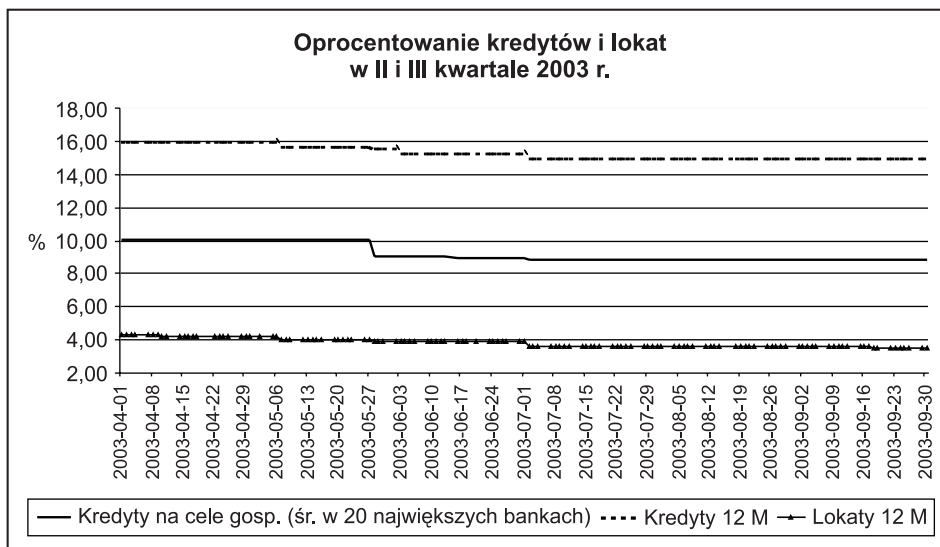
Podstawowe rynkowe stopy procentowe

Wykres 1



Źródło: Dane publikowane w „Rzeczpospolitej”; opracowanie własne.

Wykres 2



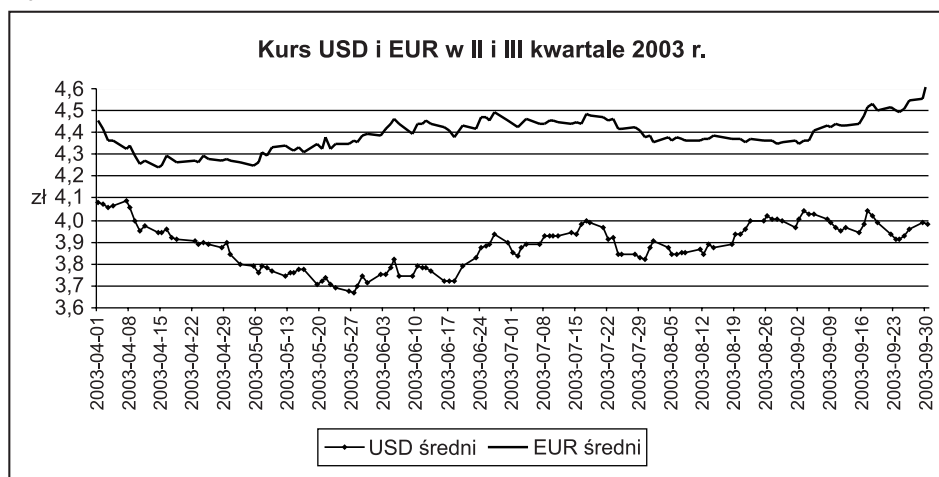
Źródło: Dane publikowane w „Rzeczpospolitej”; opracowanie własne.

Kronika

- ❖ W II kwartale br. średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych obniżyła się – w stosunku do średniej z I kwartału – o 0,77 p.p. (z 5,76% do 4,99%), a średni poziom 3-miesięcznego WIBOR-U wyniósł 5,61% i był niższy o 0,75 p.p.
- ❖ W III kwartale średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych spadła o 0,12 p.p. – z 4,99% do 4,87%. Średni poziom 3-miesięcznego WIBORU obniżył się o 0,41 p.p i wyniósł 5,20%.
- ❖ W II kwartale średnie oprocentowanie kredytów na cele gospodarcze wynosiło 9,65% i było niższe o 1,52 punktu procentowego w stosunku do kwartału poprzedniego (11,17%). Nieznacznie zmniejszyło się oprocentowanie 12-miesięcznych kredytów dla ludności – z 15,84% do 15,68%. Średnie oprocentowanie lokat 12-miesięcznych było niższe o 0,65 p.p. (4,07% wobec 4,72%).
- ❖ W III kwartale średnie oprocentowanie kredytów na cele gospodarcze wynosiło 8,88% i było niższe o 0,77 punktu procentowego w stosunku do kwartału poprzedniego. Oprocentowanie 12-miesięcznych kredytów dla ludności zmniejszyło się do poziomu 15,00%. Średnie oprocentowanie lokat 12-miesięcznych było niższe o 0,46 p.p. i wyniosło 3,61%.

Kursy walutowe

Wykres 3



Źródło: Dane publikowane w „Rzeczpospolitej”; opracowanie własne.

- ❖ W II kwartale średni kurs dolara amerykańskiego wyniósł 3,8352 zł – w stosunku do kwartału poprzedniego obniżył się prawie o 7 gr. Średni kurs euro wzrósł o 17 gr do poziomu 4,3543 zł.
- ❖ W III kwartale dolar amerykański kosztował średnio 3,9338 zł – w stosunku do kwartału poprzedniego jego kurs wzrósł prawie o 10 gr. Średni kurs euro był wyższy o 7 gr i osiągnął poziom 4,4258 zł.

II. ZMIANY ORGANIZACYJNE W SEKTORZE BANKOWYM^{1) 2)}

II.1. Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego w II i III kwartale 2003 roku³⁾

z dnia 2 kwietnia 2003 roku:

Zmiany własnościowe – banki komercyjne

- ❖ KNB przedłużyła okres funkcjonowania zarząd komisarycznego we Wschodnim Banku Cukrownictwa SA do 30 czerwca 2003 r.

Zmiany personalne – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 92/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Julianny Boniuk na stanowisko Członka Zarządu Banku Millennium SA z siedzibą w Warszawie.

Powołanie Prezesów Zarządu – banki spółdzielcze

- ❖ Uchwała Nr 85/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Janiny Nity na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Strzelnie.
- ❖ Uchwała Nr 86/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Kondraciuka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego we Wschowie.
- ❖ Uchwała Nr 87/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Mirosława Rainko na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Szczuczynie.
- ❖ Uchwała Nr 88/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krzysztofa Michalczyka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Gryficach.
- ❖ Uchwała Nr 89/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Kazimierza Majewskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Sochaczewie.
- ❖ Uchwała Nr 90/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Józefa Kniaziowskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Szczepleszynie.
- ❖ Uchwała Nr 93/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Lidii Malinowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Warce.
- ❖ Uchwała Nr 94/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Anny Czyż na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Dynowie.
- ❖ Uchwała Nr 95/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jakuba Madeja na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Pińczowie.
- ❖ Uchwała Nr 96/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Macieja Nieduziaka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Radoszycach.
- ❖ Uchwała Nr 97/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jadwigi Podlewskiej-Wieczorek na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Pruszkowie.
- ❖ Uchwała Nr 98/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Leona Gąsiorka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Żywcu.
- ❖ Uchwała Nr 99/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Danieli Ryckiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Nowem n/Wisłą.

Kronika

- ❖ Uchwała Nr 100/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Mieczysława Grada na stanowisko Prezesa Zarządu Powiatowego Banku Spółdzielczego w Tomaszowie Mazowieckim z siedzibą w Inowłodzu.
- ❖ Uchwała Nr 101/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Eleonory Rybarczyk na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Siedlcu.
- ❖ Uchwała Nr 102/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Tadeusza Lubińskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Gliniojecku.
- ❖ Uchwała Nr 103/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Tadeusza Murlaka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Szydłowcu.
- ❖ Uchwała Nr 104/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jerzego Bulicza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Świeciu.
- ❖ Uchwała Nr 105/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Jańca na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Przedborzu.
- ❖ Uchwała Nr 106/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Haliny Strzębskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Mińsku Mazowieckim.
- ❖ Uchwała Nr 107/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zdzisława Andrzejuka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Międzyrzeczu Podlaskim.
- ❖ Uchwała Nr 108/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jolanty Zamara na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego Lwówek Śląski w Lwówku Śląskim.
- ❖ Uchwała Nr 109/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Barbary Szwed na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Lubichowie.
- ❖ Uchwała Nr 110/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Janiny Godlewskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Łebie.
- ❖ Uchwała Nr 111/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Aleksandra Brzeźniakiewicza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Gryfinie.
- ❖ Uchwała Nr 112/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jerzego Woźniczko na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Trzebnicy.

z dnia 9 maja 2003 roku:

Zmiany własnościowe – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 115/KNB/03 – wydanie zezwolenia na wykonywanie przez Eurohypo AG z siedzibą we Frankfurcie nad Menem prawa ponad 33% głosów, nie więcej niż 50% głosów na WZA Rheinhyp-BRE Banku Hipotecznego SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ Uchwała Nr 116/KNB/03 – wydanie zezwolenia na wykonywanie przez Skarb Państwa za pośrednictwem Powszechnej Kasy Oszczędności BP SA prawa ponad 25% głosów, nie więcej niż 33% głosów na WZA Wschodniego Banku Cukrownictwa SA z siedzibą w Lublinie.

Zmiany personalne – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 122/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marka Olesia na stanowisko Członka Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej SA z siedzibą w Warszawie;

Bezpieczny Bank

- ❖ Uchwała Nr 123/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Waldemara Maja na stanowisko Członka Zarządu Banku Amerykańskiego w Polsce SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ Uchwała Nr 124/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Wojciecha Kwiatkowskiego na stanowisko Członka Zarządu HypoVereinsbank Banku Hipotecznego SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ Uchwała Nr 125/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Michała Gajewskiego na stanowisko Członka Zarządu Banku Zachodniego WBK SA z siedzibą we Wrocławiu;
- ❖ Uchwała Nr 126/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Tomasza Tarczyńskiego na stanowisko Członka Zarządu Bankgesellschaft Berlin (Polska) SA z siedzibą w Warszawie.

Powołanie Prezesów Zarządu – banki spółdzielcze

- ❖ Uchwała Nr 117/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krzysztofa Radziszewskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Szepietowie;
- ❖ Uchwała Nr 118/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Bogumiły Góral na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kocku;
- ❖ Uchwała Nr 119/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Franciszki Sawiarskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Józefowie n/Wisłą;
- ❖ Uchwała Nr 120/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Bożeny Thiel na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Prabutach;
- ❖ Uchwała Nr 127/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zygmunta Dudka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Krokowej;
- ❖ Uchwała Nr 128/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Wacława Nafalskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Białopolu;
- ❖ Uchwała Nr 129/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Rafała Marciniaka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Piotrkowie Kujawskim;
- ❖ Uchwała Nr 130/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Ireny Bubnowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Żuławskiego Banku Spółdzielczego z siedzibą w Nowym Dworze Gdańskim;
- ❖ Uchwała Nr 131/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zbigniewa Lorenca na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Szubinie;
- ❖ Uchwała Nr 132/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Pado na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Głogowie Małopolskim;
- ❖ Uchwała Nr 133/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jana Sprychy na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Krzywdzie;
- ❖ Uchwała Nr 134/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krystyny Sydorowicz na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Dołhobyczowie;
- ❖ Uchwała Nr 135/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Haliny Syski na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Zatorze;
- ❖ Uchwała Nr 136/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jadwigi Giec na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Jutrosinie;

Kronika

- ❖ Uchwała Nr 137/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Józefa Kaweckiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Branicach;
- ❖ Uchwała Nr 138/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krzysztofa Łojewskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Łomazach;
- ❖ Uchwała Nr 139/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Adama Sawy na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Roźwienicy;
- ❖ Uchwała Nr 140/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Ireny Starczewskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego Pałuki w Żninie;
- ❖ Uchwała Nr 141/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Aurelii Mrózek na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Gilowicach;
- ❖ Uchwała Nr 142/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Ryszardy Piekarskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Chojnicach;
- ❖ Uchwała Nr 143/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jolanty Fierek na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Czersku;
- ❖ Uchwała Nr 144/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Janiny Kopały na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Grębowie;
- ❖ Uchwała Nr 145/KNB/03 z dnia 9 maja 2003 r. o wyrażenie zgody na powołanie Mariana Zamojskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Powiatowego Banku Spółdzielczego w Janowie Lubelskim;
- ❖ Uchwała Nr 146/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Alicji Hawro na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kamieniu;
- ❖ Uchwała Nr 147/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krystyny Skowrońskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Przeclawiu;
- ❖ Uchwała Nr 148/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Mroza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Piwnicznej Zdroju;
- ❖ Uchwała Nr 149/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Woźniaka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Krasnymstawie;
- ❖ Uchwała Nr 150/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisławy Zadory na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kętach;
- ❖ Uchwała Nr 151/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Ryszarda Żoka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Nowej Soli;
- ❖ Uchwała Nr 152/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jolanty Malickiej na stanowisko Prezesa Zarządu Nadwiślańskiego Banku Spółdzielczego w Czerwińsku n/Wisłą z siedzibą w Wyszogrodzie;
- ❖ Uchwała Nr 153/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Wandy Kość na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Chłopicach;
- ❖ Uchwała Nr 154/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Leszka Komorka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kowalu;
- ❖ Uchwała Nr 155/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Edmunda Czaczkowskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Białymstoku;
- ❖ Uchwała Nr 156/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Józefa Banacha na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Proszowicach;
- ❖ Uchwała Nr 157/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zdzisława Wołosa na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Chrzanowie.

Bezpieczny Bank

z dnia 4 czerwca 2003 roku:

Zmiany legislacyjne

Uchwała Nr 1/2003 KNB z dnia 4 czerwca 2003 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, w tym z tytułu przekroczenia limitów koncentracji wiarytelności, sposobu szczegółowych zasad obliczania współczynnika wypłacalności banku, z uwzględnieniem powiązań banków z innymi podmiotami zależnymi lub działającymi w tym samym holdingu, określenia dodatkowych pozycji bilansu banku ujmowanych łącznie z funduszami własnymi w rachunku adekwatności kapitałowej oraz zakresu i sposobu ich wyznaczania.

Zmiany własnościowe – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 164/KNB/03 – wyrażenie zgody na połączenie Nordea Banku Polska SA i LG Petro Banku SA.

Zmiany personalne – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 173/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Anny Rudnickiej na stanowisko Członka Zarządu LG Petro Banku SA.

Powołanie Prezesów Zarządu – banki spółdzielcze

- ❖ Uchwała Nr 165/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Wojciecha Kulaka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Starym Sączu;
- ❖ Uchwała Nr 166/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Kazimierza Grabczuka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Piasecznie;
- ❖ Uchwała Nr 167/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Andrzeja Kolenkiewicza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Suwałkach;
- ❖ Uchwała Nr 168/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Romana Odalskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Garwolinie;
- ❖ Uchwała Nr 169/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Antoniego Szczygła na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Lipsku nad Wisłą;
- ❖ Uchwała Nr 170/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Bogdana Kazimierskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Łukowie;
- ❖ Uchwała Nr 171/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Teresy Demianowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Baborowie;
- ❖ Uchwała Nr 174/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Blandyny Jankowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Staroźrebach;
- ❖ Uchwała Nr 175/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Władysława Pyclika na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Głuchołazach;

Kronika

- ❖ Uchwała Nr 176/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Danuty Kiryk na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Pszczynie;
- ❖ Uchwała Nr 177/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Henryka Turela na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Suchowoli;
- ❖ Uchwała Nr 178/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Ryszarda Rościńskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Konstancynie;
- ❖ Uchwała Nr 179/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Małgorzaty Dziadek na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Barcinie;
- ❖ Uchwała Nr 180/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Andrzeja Kiszakiewicza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Dreźnie;
- ❖ Uchwała Nr 181/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Genowefy Goździewskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Złotowie;
- ❖ Uchwała Nr 182/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Mieczysława Leszczyńskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Powiatowego Banku Spółdzielczego w Złotorzy;
- ❖ Uchwała Nr 183/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zofii Jaworskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Głogowie;
- ❖ Uchwała Nr 184/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Janusza Wojtkowiaka na stanowisko Prezesa Zarządu Pałuckiego Banku Spółdzielczego w Wągrowcu;
- ❖ Uchwała Nr 185/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Grzegorza Poniatońskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego Ziemi Kaliskiej;
- ❖ Uchwała Nr 186/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zbigniewa Urbankiewicza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Łęcznej;
- ❖ Uchwała Nr 187/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Elżbiety Kosmali na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Sawinie;
- ❖ Uchwała Nr 188/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Bogumiły Beldzikowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Tucholi;
- ❖ Uchwała Nr 189/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Włodzimierza Cichonia na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Konopiskach;
- ❖ Uchwała Nr 190/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jerzego Kopyścia na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Adamowie;
- ❖ Uchwała Nr 191/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Grzegorza Gago na stanowisko Prezesa Zarządu Powiatowego Banku Spółdzielczego w Węgrowie;
- ❖ Uchwała Nr 192/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Barbary Sodel na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego Daleszyce-Górno w Daleszycach;
- ❖ Uchwała Nr 193/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Kazimierza Butryna na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Końskowoli;
- ❖ Uchwała Nr 194/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stefana Wanke na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Halinowie;
- ❖ Uchwała Nr 195/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zdzisława Szostaka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Łukowej;
- ❖ Uchwała Nr 196/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Romana Demkiewicza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Żurawicy.

Bezpieczny Bank

z dnia 2 lipca 2003 roku:

Zmiany własnościowe – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 201/KNB/03 – wydanie zezwolenia na wykonywanie przez Bayerische Hypo- und Vereinsbank Aktiengesellschaft z siedzibą w Monachium, za pośrednictwem Banku Przemysłowo-Handlowego PBK SA z siedzibą w Krakowie, prawa ponad 10% głosów, nie więcej niż 20% głosów na WZA Wschodniego Banku Cukrownictwa SA z siedzibą w Lublinie.

Zmiany własnościowe – banki spółdzielcze

- ❖ Uchwała Nr 199/KNB/03 – wydanie zezwolenia na połączenie Banku Spółdzielczego w Czempiniu z Bankiem Spółdzielczym w Poniecu;
- ❖ Uchwała Nr 214/KNB/03 – wydanie zezwolenia na połączenie Banku Spółdzielczego w Świętej Katarzynie z Bankiem Spółdzielczym w Oleśnicy.

Zmiany personalne – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 202/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Sławomira Sikory na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Handlowego w Warszawie SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ Uchwała Nr 203/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Henryka Pietraszkiewicza na stanowisko Prezesa Zarządu Wschodniego Banku Cukrownictwa SA z siedzibą w Lublinie;
- ❖ Uchwała Nr 204/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Wiesława Głowackiego na stanowisko Członka Zarządu Wschodniego Banku Cukrownictwa SA z siedzibą w Lublinie;
- ❖ Uchwała Nr 205/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Małgorzaty Kroker-Jachiewicz na stanowisko Prezesa Zarządu Kredyt Banku SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ Uchwała Nr 216/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Grażyny Portas na stanowisko Członka Zarządu Fiat Banku Polska SA z siedzibą w Warszawie.

Powołanie Prezesów Zarządu – banki spółdzielcze

- ❖ Uchwała Nr 206/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zbigniewa Krutczenko na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej;
- ❖ Uchwała Nr 207/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Barbary Dogiel na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Bargłowie Kościelnym;
- ❖ Uchwała Nr 208/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Edwarda Biernackiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Wieliczce;
- ❖ Uchwała Nr 209/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marii Wolnej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Rajczy;
- ❖ Uchwała Nr 210/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Janusza Buczka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Radomyślu Wielkim;

Kronika

- ❖ Uchwała Nr 211/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krzysztofa Kochańskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Gliwicach;
- ❖ Uchwała Nr 212/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Maryli Kani na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Poniatowej;
- ❖ Uchwała Nr 213/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Antoniego Zadory na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Andrychowie;
- ❖ Uchwała Nr 217/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Danuty Płonczyńskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Lubaczowie;
- ❖ Uchwała Nr 218/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jana Grzeška na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Jarocinie;
- ❖ Uchwała Nr 219/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jerzego Morynia na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Lubinie;
- ❖ Uchwała Nr 220/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zygmunta Łaguny na stanowisko Prezesa Zarządu Gospodarczego Banku Spółdzielczego w Radkowie;
- ❖ Uchwała Nr 221/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Mieczysława Trokowicza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Trzebieszowie;
- ❖ Uchwała Nr 222/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Tracza na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Grabowie;
- ❖ Uchwała Nr 223/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Heleny Wasilewskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Białej Podlaskiej;
- ❖ Uchwała Nr 224/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marii Apolinarskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego we Włoszakowicach;
- ❖ Uchwała Nr 225/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zygmunta Listwana na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Pieńsku;
- ❖ Uchwała Nr 226/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Elżbiety Gromotki-Romińskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Wysokiej;
- ❖ Uchwała Nr 227/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Józefa Szperlaka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Jabłonce;
- ❖ Uchwała Nr 228/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krystyny Pietruszewskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Aleksandrowie Łódzkim;
- ❖ Uchwała Nr 229/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Teresy Schoepfer na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Smętowie;
- ❖ Uchwała Nr 230/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Janiny Domańskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Platerowie;
- ❖ Uchwała Nr 231/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Franciszka Kowalczyka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Teresinie;
- ❖ Uchwała Nr 232/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Kazimiery Stochel na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Skawinie;
- ❖ Uchwała Nr 233/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Elżbiety Bizoń na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Ropczycach;
- ❖ Uchwała Nr 234/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marianny Bura na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Nowym Targu;
- ❖ Uchwała Nr 235/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Józefa Tłuczka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Lubeni;

Bezpieczny Bank

- ❖ Uchwała Nr 236/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Alicji Jankowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Bystrej;
- ❖ Uchwała Nr 237/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krzysztofa Małka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Strzyżowie.

z dnia 6 sierpnia 2003 roku:

Zmiany własnościowe – banki spółdzielcze

- ❖ Uchwała Nr 244/KNB/03 – wydanie zezwolenia na połączenie Banku Spółdzielczego w Orzeszu z siedzibą w Ornontowicach z Bankiem Spółdzielczym w Knurowie.

Zmiany personalne – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 240/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Waldemara Tadeusza Maja na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Amerykańskiego w Polsce SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ Uchwała Nr 246/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Eckarda Franka Lothara Wilcha na stanowisko Członka Zarządu Nord/LB Bank Polska Norddeutsche Landesbank SA z siedzibą w Warszawie (do 31 lipca MHB Bank Polska SA).

Powołanie Prezesów Zarządu – banki spółdzielcze

- ❖ Uchwała Nr 241/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Kazimierza Olejko na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Żaganiu;
- ❖ Uchwała Nr 242/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Tadeusza Kędry na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Wysokiem;
- ❖ Uchwała Nr 243/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zygmunta Janusza Rułkowskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Augustowie;
- ❖ Uchwała Nr 247/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Teresy Małgorzaty Koś na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kołaczycach;
- ❖ Uchwała Nr 248/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jana Franciszka Wegnera na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Ślesinie;
- ❖ Uchwała Nr 249/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Antoniego Adama Prokopiuka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Sarnakach;
- ❖ Uchwała Nr 250/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jana Ciborowskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Mońkach;
- ❖ Uchwała Nr 251/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Witolda Pyszki na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Białośliwiu;
- ❖ Uchwała Nr 252/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Salomei Kozioł na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Dąbrowie Tarnowskiej;
- ❖ Uchwała Nr 253/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Alicji Milas na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Karczewie;

Kronika

- ❖ Uchwała Nr 254/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Ryszarda Żurawia na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Oławie;
- ❖ Uchwała Nr 255/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Emilii Wątor na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Porąbce;
- ❖ Uchwała Nr 256/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Janiny Zawodnik na stanowisko Prezesa Zarządu Nadwiślańskiego Banku Spółdzielczego w Puławach;
- ❖ Uchwała Nr 257/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Andrzeja Gniewka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Radymnie;
- ❖ Uchwała Nr 258/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marty Smerdel na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Chmielniku;
- ❖ Uchwała Nr 259/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Eugeniusza Niemczyka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego Czechowice-Dziedzice – Bestwina z siedzibą w Bestwinie;
- ❖ Uchwała Nr 260/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jana Jabłońskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Wojsławicach;
- ❖ Uchwała Nr 261/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Ewy Galan na stanowisko Prezesa Zarządu Powiatowego Banku Spółdzielczego w Zamościu;
- ❖ Uchwała Nr 262/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marii Zielińskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Gorlicach;
- ❖ Uchwała Nr 263/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Henryka Olszewskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego we Wręczycy Wielkiej;
- ❖ Uchwała Nr 264/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marianny Polaczek na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Niedrzwicy Dużej;
- ❖ Uchwała Nr 265/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Lilii Kardas na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kłobucku;
- ❖ Uchwała Nr 266/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Eugenii Woźniakowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kłodawie;
- ❖ Uchwała Nr 267/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Anny Poniatowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Łapach.

z dnia 11 września 2003 roku:

Zmiany własnościowe – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 269/KNB/03 – wydanie zezwolenia na wykonywanie przez Commerzbank AG z siedzibą we Frankfurcie nad Menem prawa ponad 66% głosów, nie więcej niż 75% głosów na WZA BRE Banku SA z siedzibą w Warszawie.
- ❖ Uchwała Nr 270/KNB/03 – wydanie zezwolenia na wykonywanie przez HSBC Holdings plc z siedzibą w Londynie, za pośrednictwem HSBC Bank plc z siedzibą w Londynie, prawa ponad 75% głosów na WZA Polskiego Kredyt Banku SA z siedzibą w Warszawie.
- ❖ Uchwała Nr 272/KNB/03 – wydanie zezwolenia na wykonywanie przez UniCredito Italiano S.p.A. z siedzibą w Genui, za pośrednictwem Banku Polska Kasa Opieki SA z siedzibą w Warszawie, prawa ponad 10% głosów, nie więcej niż 20% głosów na WZA Wschodniego Banku Cukrownictwa SA z siedzibą w Lublinie.

Bezpieczny Bank

Zmiany personalne – banki komercyjne

- ❖ Uchwała Nr 271/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Christophera Antoniego Ignatowicza na stanowisko Prezesa Zarządu Polskiego Kredyt Banku SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ Uchwała Nr 273/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Waldemara Marka Bobrowskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Dominet Banku SA z siedzibą w Lubinie;
- ❖ Uchwała Nr 274/KNB/03 – powołanie Henryki Pieronkiewicz na Powiernika przy banku hipotecznym Nykredit Bank Hipoteczny SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ Uchwała Nr 275/KNB/03 – powołanie Zofii Witek na Zastępcę Powiernika przy banku hipotecznym Nykredit Bank Hipoteczny SA z siedzibą w Warszawie.

Powołanie Prezesów Zarządu – banki spółdzielcze

- ❖ Uchwała Nr 276/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Edwarda Buczka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kamiennej Górze;
- ❖ Uchwała Nr 277/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zbigniewa Michała Górnego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Międzyrzeczu;
- ❖ Uchwała Nr 279/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Przemysława Kubaszka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Radziechowach-Wieprzu;
- ❖ Uchwała Nr 280/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Tadeusza Krotoszyńskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Ludowego Banku Spółdzielczego w Strzałkowie;
- ❖ Uchwała Nr 281/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Bogusławy Mrozik na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Chojnowie;
- ❖ Uchwała Nr 282/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jarosława Chałubka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Mykanowie;
- ❖ Uchwała Nr 284/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marianny Filipek na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kurowie;
- ❖ Uchwała Nr 285/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zbigniewa Mieczysława Chęcińskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Świdnicy Śląskiej;
- ❖ Uchwała Nr 286/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Józefy Kozłowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Przeworsku;
- ❖ Uchwała Nr 287/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Urszuli Witkowskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Iławie;
- ❖ Uchwała Nr 288/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Jana Macieja Nowackiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Słupcy;
- ❖ Uchwała Nr 289/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Mieczysława Kazimierza Olearki na stanowisko Prezesa Zarządu Express Banku Spółdzielczego w Krasnem;
- ❖ Uchwała Nr 290/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Barbary Marii Pieli na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Sokołowie Małopolskim;

Kronika

- ❖ Uchwała Nr 291/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Liburskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Wodzisławiu;
- ❖ Uchwała Nr 292/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zdzisława Nowackiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Kłodzku;
- ❖ Uchwała Nr 293/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marii Zarębskiej na stanowisko Prezesa Zarządu Powiatowego Banku Spółdzielczego we Wrześni;
- ❖ Uchwała Nr 294/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Roberta Packa na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Rymanowie;
- ❖ Uchwała Nr 295/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Dembowskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Łubnianach;
- ❖ Uchwała Nr 296/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Zdzisławy Stanisławy Maksymiuk na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Brańsku;
- ❖ Uchwała Nr 297/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Marka Włodzimierza Markowskiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Parczewie;
- ❖ Uchwała Nr 298/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Janiny Cios na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Wielopolu Skrzyńskim;
- ❖ Uchwała Nr 299/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Krystyny Golonki na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Osiu;
- ❖ Uchwała Nr 300/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Haliny Ostas na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Mokobodach;
- ❖ Uchwała Nr 301/KNB/03 – wyrażenie zgody na powołanie Ruty Fojcik na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Rybniku.

II.2. Banki komercyjne

Zmiany własnościowe i organizacyjne

- ❖ Informacje o Banku **Przemysłowo-Handlowym PBK SA**:
 - 29 kwietnia BPH PBK SA poinformował, iż nadal poszukuje kupca na swój 71% pakiet akcji Górnośląskiego Banku Gospodarczego SA⁴;
 - BPH PBK SA przeprowadził w czerwcu dwie emisje obligacji w ramach programu emisji obligacji o łącznej wartości 8 mld zł:
 - 3 czerwca zarząd BPH PBK SA podjął uchwałę w sprawie emisji 2 mln obligacji na okaziciela serii A11 o wartości nominalnej 100 zł każda. Subskrypcja obligacji serii A11 odbyła się w dniach od 9 do 27 czerwca. Termin wykupu obligacji ustalono na 9 czerwca 2004 r. Oprocentowanie obligacji jest stałe – 4,5% w skali roku;
 - 10 czerwca zarząd BPH PBK SA podjął uchwałę w sprawie emisji 500 tys. obligacji na okaziciela serii B11 o wartości nominalnej 100 zł każda. Subskrypcja obligacji serii B11 odbyła się w dniach od 12 do 18 czerwca. Termin wykupu obligacji ustalono na 14 czerwca 2004 r. Oprocentowanie obligacji jest zmienne.
- ❖ Informacje o **BRE Banku SA**:

Bezpieczny Bank

- 6 maja BRE Bank SA poinformował, iż w związku z przejściem Banku Częstochowa SA wydał 16.099 akcji własnych akcjonariuszom mniejszościowym w zamian za akcje BCz SA. Wydane akcje stanowiły 0,07% kapitału akcyjnego BRE Banku SA;
- 21 maja rada nadzorcza Giełdy Papierów Wartościowych podjęła decyzję o wykluczeniu z obrotu giełdowego akcji BCz SA;
- 24 czerwca BRE Bank SA zawarł umowę z międzynarodowym konsorcjum banków, na mocy której otrzymał 3-letnią pożyczkę w wysokości 250 mln euro z przeznaczeniem na refinansowanie średnioterminowego kredytu, którego termin spłaty przypadał 29 czerwca, oraz na zaspokojenie ogólnych potrzeb finansowych. Oprocentowanie pożyczki wynosi 0,4 p.p. ponad EURIBOR.
- 22 lipca w transakcji pakietowej BRE Bank SA sprzedał Polsatowi Media SA ponad 8,2 mln akcji Elektrimu SA, które stanowiły ok. 9,8% kapitału akcyjnego spółki. Zgodnie z umową, którą Bank zawarł z Polsatem Media SA w lutym, akcje Elektrimu SA miały być sprzedane po 7,50 zł za sztukę. Pomimo iż w dniu poprzedzającym sprzedaż cena akcji wynosiła 3,57 zł, warunki umowy nie uległy zmianie.
- 15 września KPWiG wydała zezwolenie dla Commerzbanku AG na zwiększenie udziału w BRE Banku SA powyżej 50% głosów na WZA. Zgoda ta umożliwia inwestorowi ogłoszenie wezwania do sprzedaży akcji. Obecnie Commerzbank AG posiada 50% akcji BRE Banku SA.
- ❖ 20 maja **Rheinhyp-BRE Bank Hipoteczny SA** wyemitował kolejną transzę hipotecznych listów zastawnych. Papiery o zmiennym oprocentowaniu mają 6-letni okres zapadalności, wartość ich wynosi 20 mln euro. Zostały zaoferowane w ofercie niepublicznej. Walory te zostały zasymilowane z przeprowadzoną rok wcześniej emisją 7-letnich listów zastawnych denominowanych w euro. Dealemem obecnej emisji jest BRE Bank SA. W sumie od początku działalności Rheinyp-BRE Bank Hipoteczny SA dokonał ośmiu niepublicznych i jednej publicznej emisji listów zastawnych. Miały one wartość łącznie ok. 520 mln zł.
- ❖ 24 czerwca **WZABanku Poczтового SA** podjęło uchwałę dotyczącą podwyższenia kapitału akcyjnego o 13 mln zł. Ryszard Pidek (wiceprzewodniczący rady nadzorczej Banku) na konferencji prasowej po WZA poinformował o przyszłych planach dotyczących wykupu akcji drobnych akcjonariuszy Banku, etapów dokapitalizowania Banku, które planowane są w transzach, tj. do marca 2004 r. (I transza) i następna do marca 2005 r. (II transza), jak również o mającej nastąpić do końca 2004 r. pełnej integracji sieci dystrybucyjnej Banku z Poczta Polska SA.
- ❖ 3 lipca Sąd Rejonowy w Warszawie zarejestrował podwyższenie kapitału zakładowego **Banku Handlowego w Warszawie SA** poprzez emisję 5,434 mln akcji serii B o wartości 4 zł każda. Nowe akcje obejmuje PZU SA, co daje mu 4,2% udziału w kapitale akcyjnym Banku.
- ❖ Informacje o **Banku Millennium SA**:
 - 8 lipca Sąd Okręgowy w Warszawie umorzył postępowania z powództwa Wiktora Jedamskiego przeciwko Bankowi Millennium SA, następcy prawnego BIG Banku Gdańskiego SA, Banco Comercial Portugues oraz Eureko. BIG Bank Gdański SA po przyłączeniu BIG Banku SA posiadał 24% akcji własnych, które „przechowywane” były w spółkach zależnych. W 2000 r. znaczną część tych

Kronika

- akcji nabyły BCP i Eureko – zaskarżył to Wiktor Jedamski (akcjonariusz BIG Banku SA), który żądał unieważnienia zakupu oraz umorzenia tych akcji;
- 17 lipca rada nadzorcza Banku podjęła decyzję o wyemitowaniu niezabezpieczonych obligacji na okaziciela o łącznej wartości nie większej niż 5 mln zł. Uzyskane środki pieniężne z tego tytułu Bank przeznaczy na finansowanie bieżącej działalności.
- ❖ Informacje o **Banku Współpracy Europejskiej SA:**
- 10 lipca WZA BWE SA zdecydowało o pokryciu straty za 2002 r. i z lat ubiegłych w wysokości 39,4 mln zł z kapitału zapasowego (25,04 mln zł) oraz z kapitału rezerwowego (12,7 mln zł). Pozostała kwota (1,66 mln zł) zostanie pokryta z przyszłych zysków. WZA nie udzieliło absolutorium byłym członkom zarządu banku – Alicji Franiewskiej-Gujskiej i Piotrowi Puczyńskiemu.
 - 26 sierpnia w Ammanie Aleksander Gudzowaty, który kontroluje BWE SA, podpisał umowę o współpracy i wzajemnym wspieraniu z Jordan National Bank. Według „Rzeczpospolitej” jordański bank ma stać się wkrótce akcjonariuszem BWE SA.
- ❖ Informacje o **PKO BP SA:**
- 11 lipca Minister Skarbu Państwa wykluczył z przetargu na doradcę prywatyzacyjnego PKO BP SA ofertę złożoną wspólnie przez Bankowy Dom Maklerski i Credit Suisse First Boston, unieważniając tym samym przetarg, gdyż do rozpatrzenia pozostała tylko jedna oferta. Decyzja ta powoduje, że wejście banku na GPW opóźni się;
 - 23 lipca Prezes Zarządu PKO BP SA poinformował o rezygnacji z planów utworzenia banku hipotecznego. Bank miał powstać we współpracy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego na podstawie licencji Bud-Banku SA.
- ❖ 18 lipca uprawomocniła się rejestracja podwyższenia kapitału akcyjnego **Wschodniego Banku Cukrownictwa SA**. Bank został dokapitalizowany kwotą 200 mln zł przez konsorcjum 12 największych banków polskich. Banki otrzymały na ten cel pożyczkę z BFG.
- ❖ 2 września NWZA **Kredyt Banku SA** uchwaliło emisję 63,4 mln akcji. Akcje z nowej emisji będą oferowane z prawem poboru dla dotychczasowych akcjonariuszy: posiadacz 7 akcji będzie mógł nabyć 3 nowe akcje. Dniem ustalenia prawa poboru był 10 października. Cena emisyjna została ustalona na 10,5 zł. Strategiczny inwestor Banku – belgijska grupa KBC – zadeklarowała, że zapewni wykupienie emisji.
- ❖ 10 września w transakcjach pakietowych właściciela zmieniło 694 tys. akcji (1,7% kapitału zakładowego) **DZ Banku Polska SA (d. Bank Amerykański w Polsce SA)**. Według „Parkietu” sprzedającym mógł być jeden z mniejszościowych akcjonariuszy: Österreichische Volksbanken (który posiada pakiet ok. 700 tys. akcji) lub Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo (które posiada ok. 900 tys. akcji).

Zmiany personalne

- ❖ Informacje o **Fortis Banku Polska SA:**
-

Bezpieczny Bank

- 2 kwietnia wiceprezes zarządu Fortis Banku Polska SA Andre Van Brussel złożył rezygnację z zajmowanego stanowiska w związku z objęciem innej funkcji w grupie Fortis Banku;
- 11 maja rada nadzorcza Fortis Banku Polska SA odwołała ze składu zarządu Jean-Marie De Baerdemaekera oraz Andre Van Brussela, a powołała Jana Bujaka oraz Jaromira Pelczarskiego.
- ❖ Informacje o **Banku Handlowym w Warszawie SA**:
 - 2 kwietnia Krzysztof Barcikowski złożył rezygnację z zajmowanego stanowiska w radzie nadzorczej BHW SA;
 - 27 maja rada nadzorcza BHW SA powołała Sławomira Sikorę (Prezesa Zarządu Amerbanku SA) na stanowisko wiceprezesa zarządu BHW SA (objął je od 26 czerwca br.) i jednocześnie powierzyła mu pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu do momentu uzyskania zgody KNB na powołanie go na to stanowisko. Cezary Stypułkowski (Prezes Zarządu BHW SA), zgodnie ze swoimi wcześniejszymi zapowiedziami, złożył 29 maja pisemną rezygnację z pełnionej funkcji. Decyzja związana była między innymi z powołaniem go na stanowisko Prezesa Zarządu PZU SA (28 maja);
 - 15 czerwca Sławomir Sikora złożył rezygnację z funkcji Prezesa Zarządu Amerykańskiego Banku w Polsce SA w związku z powołaniem na stanowisko Prezesa Zarządu BHW SA;
 - decyzją WZA BHW SA z 25 czerwca zostało powołane w skład rady nadzorczej Banku sześć osób: Shirish Apte, Goran Collert, Mirosław Gryszka, Krzysztof Opawski, Andrzej Olechowski oraz Stanisław Sołtysiński.
- ❖ Informacje o **Deutsche Bank PBC SA (do 25 września Deutsche Bank 24 SA)**:
 - 3 kwietnia rada nadzorcza **Deutsche Banku 24 SA** wybrała Ulricha Kissinga na przewodniczącego rady, a Huberta Janiszewskiego na wiceprzewodniczącego;
 - 25 lipca WZA Deutsche Banku 24 SA (zwołane z upoważnienia Sądu Rejonowego w Krakowie) uchwaliło zmiany w statucie, przyjęło nową nazwę spółki – Deutsche Bank PBC SA, wybrało sześcioposobową radę nadzorczą oraz przyjęło uchwałę w sprawie dochodzenia roszczeń o naprawę szkody wyrządzonej przez byłych członków zarządu (Jana Błajera i Ryszarda Błachuta) oraz byłego członka rady nadzorczej (Józefa Mędralę) – sprawa dotyczy nieprawidłowości w udzielaniu kredytów, które przyczyniły się do straty poniesionej przez Bank, przed jego przejęciem przez inwestora niemieckiego.
- ❖ Informacje o **BRE Banku SA**:
 - 6 kwietnia Jan Zieliński i Henryk Okrzeja złożyli rezygnację z ubiegania się o ponowny wybór do zarządu;
 - decyzją z 22 maja WZA BRE Banku SA zostali powołani w skład rady nadzorczej Michael Schmid i György Suranyi. Rada nadzorcza Banku (w nowym składzie) powołała na pięcioletnią kadencję sześcioposobowy zarząd w składzie: Wojciech Kostrzewa (Prezes Zarządu Banku), Anton M. Burghardt, Krzysztof Kokot, Sławomir Lachowski, Alicja Kos oraz Wiesław Thor.
- ❖ 10 kwietnia zarząd komisaryczny **Banku Przemysłowego SA**, działający jako WZA, dokonał zmian w radzie nadzorczej – odwołał z niej przedstawicieli dotych-

Kronika

- czasowego inwestora, a na ich miejsce powołał reprezentantów Kulczyk Holding SA (Radosława Gaszę, Edmunda Pietrzaka i Macieja Piotrowskiego), który ma zostać inwestorem strategicznym Banku.
- ❖ 10 kwietnia WZABanku Zachodniego WBK SA powołało dwóch nowych członków rady nadzorczej: Declana Mc Sweeneya oraz Aleksandra Galosa.
 - ❖ Informacje o **Banku Gospodarki Żywnościowej SA**:
 - 28 kwietnia NWZA BGZ SA dokonało zmian w radzie nadzorczej. Z rady odwołano Zbigniewa Sawickiego, natomiast powołano: Ireneusza Sitarskiego (na przewodniczącego) oraz Zbigniewa Messnera;
 - 5 maja Minister Skarbu Państwa powołał na stanowisko wiceprezesa zarządu Andrzeja Raczko.
 - ❖ 14 maja rada nadzorcza **Kredyt Banku SA** powołała na stanowisko Prezesa Zarządu Małgorzatę Kroker-Jachiewicz – zastąpiła ona Stanisława Pacuka. Rada nadzorcza powołała również pozostałych członków zarządu: Izabelę Sewerynik i Dariusza Sokołowskiego (dotychczasowi członkowie) oraz Bohdana Mierzwińskiego i Guya Libota (nowi członkowie). Do końca czerwca br. funkcję członka zarządu będzie pełnił też Frank Jansen, który w marcu br. złożył rezygnację.
 - ❖ Informacje o **Banku Pekao SA**:
 - 22 maja Igor Chalupiec złożył rezygnację ze stanowiska wiceprezesa zarządu;
 - 2 września rada nadzorcza powołała na stanowisko Prezesa Zarządu Jana Krzysztofa Bieleckiego (zastąpił on Marię Wiśniewską, która zgodnie z wcześniejszą zapowiedzią złożyła rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 30 września).
 - ❖ 29 maja Ralf-Hartmut Fiedler złożył rezygnację z funkcji członka rady nadzorczej **ING Banku Śląskiego SA**.
 - ❖ 6 czerwca WZABanku Przemysłowo-Handlowego PBK SA odwołało ze składu rady nadzorczej Willibalda Cernkę oraz Jochana Michaela Speeka. Jednocześnie w skład rady nadzorczej powołano Wolfganga Hallera, Friedricha Kadrnoska oraz Janusza Reitera.
 - ❖ 13 czerwca WZA **Banku Ochrony Środowiska SA** odwołało ze składu rady nadzorczej Carla Fredrika Bohemana, Bogusława Fiedora oraz Jerzego Pietrewicza. Na ich miejsce powołano Jerzego Kędzierskiego, Jerzego Swatonia oraz Clasesa-Johana Thuesona.
 - ❖ Informacje o **Banku Millennium SA**:
 - 15 czerwca Pedro Alvares Ribeiro złożył rezygnację z funkcji członka zarządu Banku Millennium SA.
 - 17 lipca rada nadzorcza Banku Millennium SA powołała w skład zarządu Banku Rui Manuela da Silva Teixeira.
 - ❖ 25 czerwca rada nadzorcza **AIG Banku Polska SA** powołała nowego członka zarządu – Leszka Sołtysiaka.
 - ❖ 5 sierpnia rada nadzorcza **Banku Gospodarstwa Krajowego** zawiesiła Prezesa Zarządu Witolda Kozińskiego. Jego obowiązki przejęła Danuta Chmielewska (pierwszy zastępca prezesa).
 - ❖ Informacje o **Banku Współpracy Europejskiej SA**:
 - 13 sierpnia Prezes Zarządu Andrzej Kołatkowski złożył rezygnację z zajmowanego stanowiska.
-

Bezpieczny Bank

- 1 września NWZA BWE SA powołało na przewodniczącego rady Aleksandra Gudzowatego (największy akcjonariusz Banku), natomiast dotychczasowy przewodniczący Kazimierz Adamczyk został wiceprzewodniczącym rady nadzorczej. Nowa rada powołała Urszulę Mleczek na stanowisko Prezesa Zarządu, a Teresę Berendt na członka zarządu.
- ❖ 3 września rada nadzorcza Inteligo Financial Services – spółki należącej do PKO BP SA – przyjęła rezygnację Prezesa Zarządu Tomasza Kaźmierowskiego. Jednocześnie powołała na tę funkcję Konrada Korobowicza (dotychczasowego wiceprezesa).

Inne informacje

- ❖ 8 kwietnia Walne Zgromadzenie Związku Banków Polskich dokonało wyboru nowych członków zarządu. Krzysztof Pietraszkiewicz – dyrektor generalny ZBP – zastąpił na stanowisku prezesa Związku Andrzeja Topińskiego. Oprócz niego w skład zarządu ZBP powołano: Mariana Czakańskiego, Janusza Dedo, Włodzimierza Grudzińskiego, Wiesława Kalinowskiego, Włodzimierza Kicińskiego, Zbigniewa Krutczenko, Krzysztofa Ksytę, Andrzeja Podsiadło, Andrzeja Szukalskiego oraz Józefa Wancera. Do komisji rewizyjnej wybrano Wojciecha Kostrzewę, Janinę Firlicińską i Jerzego Błochowiaka, a na przedstawicieli ZBP w BFG: Krzysztofa Pietraszkiewicza, Janusza Czarastego i Jana Szambelańczyka.
- ❖ 16 maja rada nadzorcza Krajowej Izby Rozliczeniowej wybrała na członka zarządu KIR byłego prezesa Związku Banków Polskich Andrzeja Topińskiego.
- ❖ 20 czerwca Sąd Okręgowy w Warszawie nakazał Agropolisie SA wypłatę odszkodowania dla **Nordea Banku Polska SA** w wysokości 3,9 mln zł. Należność ta pochodzi z tytułu zawartego ubezpieczenia, które miało chronić Bank przed niewypieniem weksli wystawionych przez Centrum Leasingu i Finansów SA (CLiF SA).
- ❖ 26 czerwca „Rzeczpospolita” poinformowała, iż firma Pro-Market (jeden z akcjonariuszy **Invest-Banku SA**) poprosiła firmę Deloitte&Touche (audytora Banku) o wyjaśnienie sprawy weksli (w kwocie 500 mln zł), jakie rzekomo obciążają bilans Invest-Banku SA, a audytor w swojej opinii za 2002 r. o tym nie wspomniał. Audytor w odpowiedzi podtrzymał swoje wcześniejsze stanowisko. WZA Invest-Banku SA z 30 czerwca przyjęło niezmienny bilans za 2002 r. Jak wynika z informacji „Rzeczpospolitej” z 1 lipca, na WZA Banku zostało przedstawione – przez Romana Wojnarowskiego (przedstawiciel Pro-Marketu) – oświadczenie notariusza z 26 czerwca, w którym stwierdza się istnienie spornych weksli. Pro-Market zapowiada zaskarżenie uchwały WZA o przyjęciu bilansu Invest-Banku SA.
- ❖ 17 lipca Sąd oddalił powództwo Marka Żejmo przeciwko **Amerbankowi SA** oraz **PKO BP SA** o zapłatę 145,9 mln zł odszkodowania. Wyrok jest nieprawomocny. Powodem skierowania sprawy przez Marka Żejmo do sądu było wypowiedzenie przez bank umowy kredytowej, za którą ten budował hotel niedaleko Olsztyna. Według Amerbanku SA inwestycja ta realizowana była niezgodnie z planem.
- ❖ 18 lipca **Bank Millennium SA** oraz **BRE Bank SA, WestLB Bank Polska SA, ABN AMRO Bank (Polska) SA** utworzyły konsorcjum, które chce obsługi-

Kronika

wać i gwarantować emisję obligacji PKP o łącznej wartości nominalnej 1,5 mld zł. Wykup obligacji i odsetki gwarantowane będą przez Skarb Państwa. Zgodnie z umową członkowie konsorcjum zobowiązują się do objęcia obligacji emitowanych przez PKP w latach 2003–2004, na warunkach określonych w umowie konsorcjum, przy czym Bank Millennium SA i BRE Bank SA zobowiązane są objąć obligacje PKP o łącznej wartości nominalnej 900 mln zł (po 450 mln zł każdy), z tego obligacje o wartości nominalnej 350 mln zł (każdy po 175 mln zł) w tym roku.

- ❖ 11 września **Bank Handlowy w Warszawie SA** zawarł z **PKO BP SA** umowę sprzedaży 13 tys. akcji Powszechnego Towarzystwa Emerytalnego PKO/Handlowy, które zarządza OFE Bankowy. Transakcja ta dojdzie do skutku pod warunkiem uzyskania przez PKO BP SA stosownych zezwoleń, tj.: zgody Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych oraz Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

II.3. Banki spółdzielcze

Zmiany własnościowe i organizacyjne

- ❖ Informacje o **Banku Polskiej Spółdzielczości SA**:
 - 24 czerwca WZA Banku uchwaliło emisję akcji o wartości 35 mln zł. We wrześniu Bank zakończył subskrypcję⁵⁾ tej emisji akcji, a akcje objęli głównie dotychczasowi akcjonariusze Banku oraz częściowo nowi inwestorzy.
 - 24 czerwca WZA Banku uchwaliło również emisję obligacji o wartości 45 mln zł. Skierowana do akcjonariuszy emisja obligacji miała być przeprowadzona w październiku br. Bank planował wyemitować obligacje z 6-letnim terminem wykupu i oprocentowaniem odpowiadającym stawce 3-miesięcznej WIBID. Bank chciał uzyskać zgodę KNB na zaliczenie wpływów z emisji do funduszy własnych jako pożyczki podporządkowanej.
- ❖ Informacje o **Banku Gospodarki Żywnościowej SA**:
 - W kwietniu Bank Polskiej Spółdzielczości SA zapowiedział, że zamierza sprzedać należący do niego pakiet akcji Banku (ok. 28%) jednemu, wybranemu inwestorowi. Na mocy porozumienia zawartego przez BPS SA z bankami spółdzielczymi i zrzeszającymi, pakiet akcji sprzedawany przez BPS SA mógłby być zaoferowany wspólnie z pakietem posiadanym przez banki spółdzielcze i zrzeszające. Sprzedaż akcji Banku będzie możliwa najprawdopodobniej w 2004 roku, kiedy stanie się on spółką publiczną;
 - W kwietniu były akcjonariusz i prezes Europejskiego Funduszu Leasingowego – Leszek Czarnecki, upoważnił biuro maklerskie do skupowania w jego imieniu akcji Banku od banków spółdzielczych i zrzeszających, które w tym okresie posiadały około 30,3% jego akcji;
 - 30 czerwca banki zrzeszające i spółdzielcze będące akcjonariuszami Banku zablokowały uchwałę o podwyższeniu jego kapitału. Spółdzielcy nie wyrazili zgody na emisję argumentując, że gdyby nowy inwestor objął akcje dające mu prawie 20% głosów na WZA, ich udział spadłby poniżej 25%. Zgodnie z Kodek-

Bezpieczny Bank

sem spółek handlowych straciliby w takim przypadku tzw. mniejszość blokującą, umożliwiającą blokowanie uchwał o podwyższeniu kapitału i zmianie statutu⁶⁾. Spółdzielcy obawiali się także tego, że jeżeli ich pakiet akcji dawałby mniej niż 25% głosów, przy ewentualnej sprzedaży uzyskaliby za niego niższą cenę;

- 7 sierpnia odbyło się NWZA Banku, na którym nie podjęto decyzji o dokapitalizowaniu Banku. Przeciwni decyzji byli akcjonariusze – banki spółdzielcze. W dniu 22 sierpnia miało miejsce kolejne NWZA Banku, po którym na wniosek Skarbu Państwa ogłoszono przerwę w obradach do 20 września;
 - 20 września WZA Banku po raz trzeci odrzuciło uchwałę o podwyższeniu kapitału. Według Ireneusza Sitarskiego – szefa rady nadzorczej – porozumienie w sprawie dokapitalizowania Banku zostanie osiągnięte najprawdopodobniej pod koniec października.
- ❖ W lipcu na WZA **Mazowieckiego Banku Regionalnego SA** uchwalono emisję akcji o wartości od 3 do 6 mln zł, skierowaną do dotychczasowych akcjonariuszy. Zarząd przedstawił także projekt strategii Banku na lata 2003-2006, ukierunkowany na osiągnięcie dwóch celów – przekroczenie do 2006 roku progu kapitałowego dla banku zrzeszającego (20 mln euro) i generowanie przez Bank zysków. Jednocześnie postanowiono, że zyski wypracowane w najbliższych latach mają być w całości przeznaczone na dokapitalizowanie Banku. Podstawowe założenia nowej strategii prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Projekt strategii MR Banku SA na lata 2003–2006

Kategoria	Komentarz
Możliwości podniesienia kapitałów własnych	<ul style="list-style-type: none"> ● sprzedaż posiadanego pakietu akcji BGŻ SA, ● zaangażowanie kapitałowe partnera strategicznego, ● emisja akcji dla zrzeszonych banków spółdzielczych,
Warianty rozwoju banku	<ul style="list-style-type: none"> ● podstawowy – działalność zrzeszeniową ma uzupełniać działalność komercyjna, ● alternatywny – rezygnacja z działalności komercyjnej na rzecz prowadzenia tylko działalności apeksowej, [wyboru wariantu dokonają przedstawiciele zrzeszonych w MR Banku SA banków spółdzielczych]
Oferta produktowa zrzeszenia oraz zrzeszonych w nim banków spółdzielczych	<p>W przypadku utrzymania działalności komercyjnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wprowadzenie mechanizmów pozwalających na standaryzację usług i oferowanych produktów we wszystkich bankach zrzeszenia, ● świadczenie wystandaryzowanych usług bankowości elektronicznej (konta internetowe), ● świadczenie usług przez telefon, ● wspólne reklamowanie ujednoliconych produktów, ● wprowadzenie do oferty polis ubezpieczeniowych oraz jednostek towarzystw funduszy inwestycyjnych, ● wprowadzenie obrotu papierami wartościowymi (w obrębie zrzeszenia),

Kronika

Kategoria	Komentarz
	<ul style="list-style-type: none">• wdrożenie usług private banking oraz opracowanie wspólnej, kompleksowej oferty dla małych i średnich firm,• wprowadzenie do oferty kart Visa i MasterCard,
Działalność dewizowa	<ul style="list-style-type: none">• zakup sieci SWIFT w celu wprowadzenia jednolitego systemu rozliczeń transakcji handlu zagranicznego,
Działalność windykacyjna	<ul style="list-style-type: none">• zlecenie MR Bankowi SA windykacji wierzytelności znajdujących się w portfelach banków spółdzielczych,
Infrastruktura informatyczna	<ul style="list-style-type: none">• unowocześnienie technologii rozliczeń elektronicznych,• rozbudowa centrum rozliczeniowego,• powołanie Centrum Usług Internetowych dla klientów detalicznych i instytucjonalnych,• włączenie zrzeszenia do systemu Biura Informacji Kredytowej,
Koszty działalności	<ul style="list-style-type: none">• określenie jasnych i stałych zasad podziału kosztów i nakładów pomiędzy MR Bankiem SA a bankami spółdzielczymi,• od IV kwartału 2004 roku stopniowa rezygnacja MR Banku SA z opłaty zrzeszeniowej (niebędącej kosztem uzyskania przychodów dla banków spółdzielczych),• zastąpienie opłaty zrzeszeniowej opłatami za wykonywanie konkretnych czynności np. usług marketingowych, zabezpieczania ryzyka walutowego, obsługi kart bankomatowych, obrotu papierami wartościowymi, szkoleń czy czynności windykacyjnych prowadzonych na zlecenie banków spółdzielczych,

Źródło: Gazeta Bankowa, opracowanie własne

Inne informacje

- ❖ W dniach 24–25 kwietnia odbyła się międzynarodowa konferencja Krajowego Związku Banków Spółdzielczych i Międzynarodowego Stowarzyszenia Banków Spółdzielczych poświęcona roli i zadaniom banków spółdzielczych w przemianach gospodarczych i przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.
- ❖ W maju Komitet Integracji Europejskiej uznał, że projekt nowelizacji ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających jest niezgodny z prawem Unii Europejskiej. Kwestionowane zapisy prezentuje tabela nr 3 (omówienie zatwierdzonej przez Sejm nowelizacji ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających znajduje się w tabeli nr 4).
- ❖ Informacje o **Poczcie Polskiej SA**:
 - 8 maja Sejm przyjął nowelizację ustawy o usługach pocztowych, umożliwiającą Poczcie Polskiej świadczenie usług finansowych i wykonywanie czynności z nimi związanych oraz pośrednictwo w wykonywaniu usług finansowych;
 - we wrześniu Gazeta Bankowa podała, że już od przyszłego roku Poczta Polska poprzez sieć własnych placówek zamierza świadczyć usługi finansowe, wyko-

Bezpieczny Bank

Tabela 3. Przepisy projektu nowelizacji ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających kwestionowane przez Komitet Integracji Europejskiej

Lp.	Kwestionowany przepis	Uzasadnienie
1.	Bezterminowe zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych 75% dochodów banków spółdzielczych, uzyskanych w wyniku operacji z członkami tych banków, do czasu uzyskania przez te banki zwiększenia sumy funduszy własnych do poziomu nie przekraczającego równowartości 1 mln euro.	Zwolnienie jest formą pomocy publicznej, która zgodnie z regułami unijnymi może być udzielona wyłącznie: na czas określony, w formie programu podlegającego procedurze notyfikacyjnej, a zwolnienie z podatku dochodowego powinno być w całości przeznaczone na zwiększenie funduszy własnych banków spółdzielczych.
2.	Brak zmiany terminu w zakresie dochodzenia przez banki spółdzielcze do funduszy własnych na poziomie 1 mln euro.	Polska wynegocjowała, że banki spółdzielcze powinny zwiększyć swoje fundusze do poziomu 1 mln euro do końca 2007 roku.
3.	Zwolnienie banków spółdzielczych z obowiązku utrzymania rezerwy obowiązkowej do kwoty 2 mln zł do dnia wejścia Polski do Unii Europejskiej, a do kwoty 1,2 mln zł do dnia pełnego członkostwa w Unii Walutowej.	Zwolnienie jest formą pomocy publicznej, powinny z niego korzystać tylko banki, które w całości wykorzystują oszczędności z tego tytułu na zwiększenie funduszy własnych.

Źródło: www.sejm.gov.pl, „Rzeczpospolita”, opracowanie własne.

nywać czynności z nimi związane oraz pośredniczyć w wykonywaniu usług finansowych. Lokalne oddziały pocztowe będą konkurować z bankami spółdzielczymi.

- ❖ 21 maja Sejm przyjął nowelizację ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (tabela nr 3).

Tabela 4. Nowelizacja ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających przyjęta przez Sejm

Kategoria	Nowelizacja ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, przyjęta przez Sejm
Banki zrzeszające	<ul style="list-style-type: none"> ● Gospodarczy Bank Wielkopolski SA – Spółdzielcza Grupa Bankowa w Poznaniu, ● Bank Polskiej Spółdzielczości SA w Warszawie, ● Mazowiecki Bank Regionalny SA w Warszawie, ● Bank powstały w wyniku połączenia co najmniej dwóch wyżej wymienionych banków, pod warunkiem że zrzesza co najmniej jeden bank spółdzielczy i którego fundusze własne wynoszą co najmniej 20.000.000 euro,
Pojęcie pieniądza elektronicznego	Wskazanie na definicję zawartą w art. 4 pkt. 5 ustawy Prawo bankowe

Kronika

Kategoria	Nowelizacja ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, przyjęta przez Sejm
Równowartości kwot wyrażonych w euro	Kwoty obliczone w złotych według średniego kursu wynikającego z tabeli kursów ogłaszanych przez NBP, obowiązującego na koniec roku poprzedzającego rok osiągnięcia określonego poziomu funduszy własnych.
Teren działalności banku spółdzielczego	Uzależniony od posiadanych funduszy własnych: <ul style="list-style-type: none"> ● od 1 mln euro do 5 mln euro – województwo, w którym znajduje się siedziba banku oraz powiaty, w których znajdują się jego placówki, ● równe lub powyżej 5 mln euro – cały kraj,
Obniżenie funduszy własnych poniżej 1 mln euro lub 5 mln euro	Konieczność powiadomienia Komisji Nadzoru Bankowego, która może w związku z tym ograniczyć zakres działalności banku.
Zakres czynności wykonywanych przez banki spółdzielcze	Uzależniony od wielkości funduszy własnych banku i zezwolenia KNB: <ul style="list-style-type: none"> ● po uzyskaniu zezwolenia KNB bank spółdzielczy może: <ul style="list-style-type: none"> – przyjmować wkłady pieniężne płatne na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzić rachunki tych wkładów, – prowadzić inne rachunki bankowe, – udzielać kredytów, – udzielać i potwierdzać gwarancje bankowe (w uzgodnieniu z bankiem zrzeszającym), – przeprowadzać bankowe rozliczenia pieniężne, – udzielać pożyczki pieniężne, – udzielać pożyczki i kredyty konsumenckie, – wykonywać operacje czekowe i wekslowe, – wydawać karty płatnicze oraz wykonywać operacje przy ich użyciu, – nabywać i zbywać wierzytelności pieniężne, – przechowywać przedmioty i papiery wartościowe oraz udostępniać skrytki sejfowe, – udzielać i potwierdzać poręczenia (w uzgodnieniu z bankiem zrzeszającym), – wykonywać inne czynności bankowe w imieniu i na rzecz banku zrzeszającego, ● przy funduszach własnych powyżej 1 mln euro, po uzyskaniu zezwolenia KNB, bank może wykonywać czynności polegające na rozliczaniu i umarzaniu pieniądza elektronicznego,
Związki rewizyjne	Możliwość tworzenia
Połączenia banków zrzeszających	<ul style="list-style-type: none"> ● dla banków obowiązująca jest umowa zrzeszenia banku przejmującego, ● banki zrzeszone z bankiem przejętym mogą wypowiedzieć tę umowę w okresie jednego miesiąca od daty połączenia (z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia),

Bezpieczny Bank

Kategoria	Nowelizacja ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, przyjęta przez Sejm
Przeznaczenie środków pieniężnych z umorzonych obligacji restrukturyzacyjnych	<p>Na udzielanie pomocy finansowej wspierającej procesy łączenia banków spółdzielczych oraz realizowane w tych bankach przedsięwzięcia inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● unifikację programów i sprzętu informatycznego, ● ujednoczenie technologii bankowej, ● ujednoczenie procedur finansowo-księgowych, ● unifikację oferty produktów i usług bankowych, ● nabycie akcji banku zrzeszającego.
Pomoc BFG (Fundusz Restrukturyzacji Banków Spółdzielczych)	<ul style="list-style-type: none"> ● wyłącznie dla banków, w których nie występuje stan niebezpieczeństwa niewypłacalności, ● jeżeli w ocenie BFG sytuacja banku pozwala na uznanie braku zagrożenia spłaty pożyczki, a bank spółdzielczy ustanowi odpowiednie prawne zabezpieczenia wiarygodności BFG, ● bank przeznaczy nie mniej niż 80% nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszu zasobowego lub rezerwowego,
Zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych 75% dochodów banków spółdzielczych, uzyskanych w wyniku operacji z ich członkami	<ul style="list-style-type: none"> ● do czasu zwiększenia przez bank sumy funduszy własnych do poziomu nie przekraczającego równowartości 1 mln euro, ● dla banków które: <ul style="list-style-type: none"> – w dniu wejścia ustawy miały fundusze własne niższe niż 1 mln euro, – w określonym terminie przekazały na zwiększenie funduszu zasobowego co najmniej 80% wypracowanego zysku netto,
Pomniejszenia kwoty naliczonej rezerwy obowiązkowej	Możliwość pomniejszania rezerwy o kwotę stanowiącą równowartość 500.000 euro.

Źródło: www.sejm.gov.pl, „Parkiet”, opracowanie własne.

❖ Informacje o **Spółdzielczym Banku Ogrodnictwa:**

- 20 maja Centrum Leasingu i Finansów SA (CLIF SA) złożyło do sądu pozew przeciwko Bankowi o zapłatę 36,5 mln zł, stanowiących różnicę między wartością zabezpieczeń przejętych przez Bank a zadłużeniem spółki wobec niego;
- W czerwcu w zamian za 14 mln zł oraz część majątku CLIF SA Bank zawarł ugodę ze spółką. CLIF SA był winny SBO w Warszawie 22 mln zł. Zawarcie ugody z Bankiem oznaczało, że zaakceptował on ok. 36% redukcję długu. Jednocześnie SBO w Warszawie przekazał spółce przedmioty leasingu, które stanowiły zabezpieczenie kredytu.

- ❖ W czerwcu pierwsze banki ze zrzeszenia **Gospodarczego Banku Wielkopolski SA** (Spółdzielczej Grupy Bankowej) zaferowały klientom usługę SGB24. W ramach tej usługi klient może wykonywać operacje na rachunku, korzystając z telefonu stacjonarnego, komórkowego (również SMS) i Internetu. Z punktu

Kronika

widzenia rozliczeń międzybankowych jego konto jest prowadzone przez GBW SA, jednak równocześnie jest on klientem banku spółdzielczego, w którym założył rachunek.

- ❖ 9 czerwca br. **Krakowski Bank Spółdzielczy** został laureatem tegorocznej nagrody Prezydenta RP w kategorii „najlepsza instytucja finansowa”. W 2003 roku oprócz KBS Kraków do nagrody w tej kategorii kapituła nominowała Bank Zachodni WBK SA i grupę Commercial Union.
- ❖ W czerwcu **KBS Kraków** został uznany za najlepszy bank spółdzielczy w Polsce w IV rankingu Krajowego Związku Banków Spółdzielczych. Wśród banków o funduszach powyżej 1 mln euro zwyciężył **Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie** (BSR Kraków), wśród banków posiadających fundusze w przedziale 500 tys.–1 mln euro wygrał **BS w Białopolu**, a **BS w Muszynie** zwyciężył w kategorii do 500 tys. euro.

*Opracowali:
Halina Polijaniuk
Marcin Tadeusiak
Marcin Zachaj
Anna Herer*

Przypisy

- ¹⁾ Informacje przygotowane na podstawie publikacji prasowych oraz przeglądarek internetowych; źródło: „Rzeczpospolita”, „Parkiet”, „Gazeta Wyborcza”, „Gazeta Bankowa”, www.expander.pl, www.biznespolska.pl oraz www.parkiet.com.
- ²⁾ Większość wydarzeń opisanych w opracowaniu miała miejsce w 2003 r., dlatego zrezygnowano z podawania pełnych dat. Użyto ich w przypadku wydarzeń, które miały miejsce w 2002 r.
- ³⁾ Uchwały KNB; źródło: www.nbp.pl/onbp/index.html „Informacja o bieżącej działalności Komisji Nadzoru Bankowego”.
- ⁴⁾ 28 marca BPH PBK SA podał do wiadomości, że rozmowy w sprawie sprzedaży pakietu akcji GBG SA z potencjalnym inwestorem strategicznym – Banco Santander Central Hispano SA – zostały zerwane.
- ⁵⁾ W październiku trwały czynności formalno-prawne związane z zarejestrowaniem emisji.
- ⁶⁾ Zgodnie ze statutem BGŻ SA do podejmowania uchwał o zmianach statutu i podwyższaniu kapitału konieczne jest posiadanie 80% głosów na WZA, tymczasem po nowej emisji udział banków zrzeszających i spółdzielczych byłby niższy niż 20%.

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ (PAŹDZIERNIK–LISTOPAD 2003 R.)

PROBLEMY NIEMIECKIEGO NADZORU

Nadzory bankowe na całym świecie dysponują wieloma instrumentami skutecznej kontroli, takimi jak: szczegółowe kwestionariusze, możliwość prowadzenia specjalnych śledztw i w ostateczności wycofanie licencji bankowej.

Szczególnym przywilejem nadzoru bankowego w Niemczech (BaFin) jest możliwość uczestniczenia jego przedstawicieli w posiedzeniach rad nadzorczych banków, podczas których podejmowane są decyzje strategiczne. Nie mają oni prawa głosu jednak mogą zadawać pytania i wyrażać swoją opinię w dowolnej sprawie. Mogą nawet sugerować radzie nadzorczej banku zmianę poszczególnych członków zarządu, choć formalnie nie istnieje żadne zobowiązanie do postępowania zgodnie z takimi radami nadzoru.

Praktyka niemieckiego nadzoru poza granicami Niemiec odbierana jest jako powodująca spory dyskomfort dla organów zarządzających bankiem. Zdaniem wielu bankowców spoza Niemiec, w innych krajach nadzór bankowy jest również skuteczny, a działa on bez uczestniczenia w posiedzeniach rad.

W Niemczech praktyka ta jest traktowana jako naturalna z uwagi na specyficzne uwarunkowania kulturowe, wśród których najważniejszymi są model zarządzania korporacyjnego oraz tradycyjna tolerancja dla interwencjonizmu rządowego.

W bankach, tak samo zresztą jak w innych dużych przedsiębiorstwach, kierownictwo sprawuje zarząd banku, zaś rada nadzorcza składa się z prezesa banku, byłych wysokich urzędników bankowych, przedstawicieli pracowników, związków zawodowych a także osób spoza banku. Dlatego niemieccy bankowcy udział przedstawicieli nadzoru bankowego w posiedzeniach rad banków uważają za całkowicie uzasadniony.

Omawiane wyżej uprawnienia nadzoru bankowego istnieją od dziesiątków lat ale dopiero w ostatnich trzech latach nadzór zaczął je aktywnie wykorzystywać. Praktyka ta czasami wywołuje mylne interpretacje prasy jakoby banki znajdowały się w kłopotach.

Zmiana podejścia nadzoru tłumaczona jest ewolucją samego systemu bankowego, w którym to procesie banki stają coraz większe i bardziej złożone. Wymogi stawiane przez nadzorców nie mogą ograniczać się jedynie do oceny prawidłowości sto-

Bezpieczny Bank

sowania przepisów ale wymagają regularnych wizyt w bankach i oceny polityki prowadzonej przez banki.

Sama polityka BaFin zakłada regularne wizyty w bankach posiadających ponad 100 mld euro w aktywach, chociaż przedstawiciele nadzoru podkreślają, że nie istnieje żadna lista banków wybranych jako szczególny cel nadzoru. Przedstawiciele BaFin mogą uczestniczyć w posiedzeniach rad nadzorczych każdego z 2500 banków niemieckich. Ponieważ jednak nadzór zatrudnia niewielu ponad 350 nadzorców, siłą rzeczy skupiają oni uwagę na największych bankach.

BaFin – zintegrowany nadzór rynku finansowego – powstał w Niemczech w maju 2002 r. Bundesbank przekazał mu większość uprawnień Bundesbanku, nadal jednak prowadzi rejestr kredytów bankowych przekraczających 3 mln euro. BaFin ma całkowity dostęp do tego rejestru.

Niemiecki nadzór oceniany jest jako bardzo dobry ale nie ma przesłanek do twierdzenia, że jest lepszy od nadzoru w innych krajach. Niektórzy wskazują na fakt, że BaFin mimo przyjęcia nowej polityki nadzorczej w ostatnich trzech latach nie ustrzegł się od porażek.

Problemy zaczęły się w połowie 2001 r. kiedy to Bankgesellschaft Berlin (BGB) miał poważne kłopoty spowodowane portfelem 2,5 mld euro złych kredytów hipotecznych. Szczęśliwie dla nadzoru, zgodnie z prawem, publiczni właściciele banku byli zobowiązani do jego ratowania. Na początku roku 2002 okazało się, że pomimo częstego wizytowania banków pożyczaly one miliardy euro bankrutującym korporacjom takim jak grupa medialna Leo Kircha, przedsiębiorstwo budowlane Holzmann czy producent samolotów Dornier. Zaś BayernLB oprócz zaangażowania w grupie Leo Kircha na kwotę 1,9 mld euro, jest również poważnym wierzycielem upadłego amerykańskiego Enronu.

Kolejną porażką były straty zanotowane w 2002r. przez WestLB w wysokości 1,7 mld euro. Straty były wynikiem zaangażowania się WestLB na wyspach brytyjskich w przedsięwzięcie telewizyjne BoxClever.

Fakty wskazują, że znajomość przez BaFin polityki prowadzonej przez największe banki nie zawsze jest w stanie zapobiec błędnym decyzjom.

(The Banker, listopad 2003)

W CHINACH ZAGRANICZNYM BANKOM WCIAŻ NIEŁATWO

Po wstąpieniu Chin do WTO bank centralny tego kraju zliberalizował wiele przepisów ograniczających wejście na rynek banków zagranicznych. Nadal jednak banki zagraniczne mają wiele problemów z prowadzeniem interesów w tym kraju.

W końcu października 2002 r. na terenie Chin działało 181 oddziałów i przedstawicielstw banków zagranicznych. Przez ostatnie lata banki te skupiały się na obsłu-

Miscellanea

dze zagranicznych przedsiębiorstw inwestujących w Chinach, na rynku walutowym oraz działały tylko w kilku największych miastach.

Taka polityka sprawiała, że poza zasięgiem banków zagranicznych znajdował się cały segment bankowości detalicznej, czyli rynek 1,3 mld osób oraz 145 mld USD oszczędności w lokalnej walucie. Stąd udział banków zagranicznych w rynku depozytowym wynosi obecnie zaledwie 1–2%.

Najsilniej reprezentowanym bankiem zagranicznym na rynku chińskim jest HSBC. Innymi głównymi instytucjami z zagranicy są Bank of East Asia z Hong Kongu oraz Standard Chartered Bank.

Powodem tego, że banki zagraniczne nie angażują się na tym silnie rosnącym rynku są bariery wejścia, które utrzymują się mimo członkostwa Chin w WTO. Do roku 2007 ograniczenia geograficzne w dostępie banków zagranicznych do chińskiego rynku bankowego będą stopniowo znoszone. Planuje się, że każdego roku władze Chin będą zezwalały bankom zagranicznym na rozpoczynanie działalności w kilku nowych miastach.

Dotychczas banki zagraniczne uzyskiwały zgodę na dokonywanie operacji walutowych z przedsiębiorstwami i obywatelami Chin. Zezwolono także na otwieranie sieci oddziałów oraz na prowadzenie działalności on-line. Już niedługo banki uzyskają także zezwolenie na emisję kart kredytowych.

Porozumienia zawarte w ramach przystąpienia do WTO wymagają od Chin podjęcia działań liberalizujących dostęp do rynku. Polityka władz wskazuje jednak na to, że banki zagraniczne nie są witane z otwartymi rękoma. Do najdotkliwszych barier regulacyjnych należą następujące wymogi:

- ❖ banki zagraniczne muszą czekać 12 miesięcy na wydanie licencji na otworzenie oddziału, aby zaś wnioskować o licencję na następny oddział, bank musi czekać na rozstrzygnięcie poprzedniego wniosku,
- ❖ aby bank mógł oferować usługi w walucie krajowej musi wykazać się zyskami w dwóch kolejnych w ciągu ostatnich trzech lat,
- ❖ każdy oddział banku musi mieć co najmniej 600 mln Rmb (juanów) kapitału operacyjnego,
- ❖ banki zagraniczne mogą zaciągać pożyczki na lokalnym rynku międzybankowym (głównym źródłem waluty krajowej) na kwotę nie przekraczającą 150% wartości aktywów.

Szczególnie dotkliwe jest pierwsze ograniczenie, które uniemożliwia szybsze rozszerzanie sieci oddziałów. W praktyce oznacza to, że bank może otworzyć nowy oddział raz w roku. Dodatkowo bank musi dla każdego oddziału angażować dodatkowy kapitał, gdyż prawo chińskie nie zezwala na konsolidację kapitałów poszczególnych oddziałów. Pozyskiwanie kapitałów jest dużym problemem, gdyż ograniczona skala działalności nie usprawiedliwia angażowania wysokich kapitałów.

Skutek jest taki, że małe banki wypadają z rynku a giganci rozwijają się w zółwym tempie. Stąd nawet najaktywniejsi mają małą sieć placówek. HSBC ma dziewięć oddziałów a Citibank pięć. Na tym tle imponująco wygląda największy chiński bank Industrial and Commercial Bank of China, który ma 8800 oddziałów i pokrywa siecią całe terytorium kraju.

Bezpieczny Bank

Nie mając innego wyjścia zagraniczne banki koncentrują się na bankowości instytucjonalnej. Na tym polu konkurują z lokalnymi rywalami z coraz lepszym skutkiem.

(The Banker, listopad 2003)

ZRĘBY BANKOWOŚCI KOMERCYJNEJ W IRAKU

Międzynarodowe konsorcjum banków pod przewodnictwem JP Morgan Chase & Company uzyskało zgodę na kierowanie nowo powstałym bankiem Trade Bank of Iraq (TBI). W skład konsorcjum wchodzi: JP Morgan Chase & Company, ANZ Banking Group, National Bank of Kuwait, Standard Chartered, Akbank, Banco Comercial Portugues, Bank Millennium, Bank of Tokyo Mitsubishi, Caja de Ahorros y pensiones de Barcelona, Credit Lyonnais, Gruppo San Paolo IMI, Standard Bank, Royal Bank of Canada.

Trade Bank został założony 17 lipca przez koalicyjne ciało zarządzające Irakiem – Coalition Provisional Authority (CPA). Celem działania banku jest pomoc w procesie rekonstrukcji Iraku. JP Morgan wygrał konkurencję z przynajmniej czterema innymi konsorcjami bankowymi starającymi się o możliwość zarządzania TBI. Konkurencyjnym konsorcjom przewodziły również amerykańskie banki: Bank of America, Bank One, Citibank i Wachovia.

Powołanie Trade Banku jest jednym z wielu działań mających zapewnić finansową infrastrukturę odbudowy Iraku.

10 września Rada Zarządzająca powołała szefa banku centralnego Sinana al-Shibiego. Shibibi uzyskał wykształcenie w Wielkiej Brytanii i do 1980 r. pracował w irackim Ministerstwie Planowania, później dwadzieścia lat spędził w United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD).

Wiele rzeczy związanych z działalnością TBI jest jeszcze płynnych i nieokreślonych. Powstaje już szkielet organizacyjny banku. Pierwszy wkład kapitałowy w wysokości 5 mln USD do banku wniosła CPA. Całkowity kapitał banku ma wynieść 100 mln USD. Oczekuje się, że kolejnymi fundatorami banku będą amerykański US Eximbank oraz ONZ-owski program ropy za żywność. Iracki Trade Bank będzie w 100% własnością Iraku, choć przez pierwsze 12 miesięcy zarządzać bankiem będzie JP Morgan.

Przez TBI będzie przechodzić będzie cała dokumentacja związana z exportem z i importem do Iraku, włączając w to ropę. Przychody z tej działalności nie będą jednak transferowane przez bank. Wartość obrotu zgodnie z szacunkami bankowców będzie początkowo niska ale z czasem może osiągnąć nawet 1 mld USD miesięcznie.

Miscellanea

Dyrektor CPA do spraw gospodarczych Peter McPerson twierdzi, że TBI udzieli pierwszych kredytów handlowych w drugiej połowie 2003 r.

Konsorcjum bankowe składa się z 13 banków pochodzących z 13 krajów reprezentujących wszystkie ważne światowe bloki gospodarcze. Główną rolę w konsorcjum ogrywa JP Morgan ale oczekuje się, że innymi ważnymi jego uczestnikami będą australijski ANZ Banking Group, National Bank of Kuwait i brytyjski Standard Chartered.

Docelowo TBI ma być irackim bankiem kierowanym przez Irakijczyków. Pierwsze kroki w marszu do tego celu wyglądają jednak nieco inaczej. Tymczasowe biuro banku mieści się w Kuwejcie i pozostanie tam do czasu kiedy sytuacja w Iraku ustabilizuje się na tyle, że będą możliwe bezpieczne przenosiny.

Baza operacyjna TBI jest prowadzona przez JP Morgan przy pewnej pomocy National Bank of Kuwait (NBK). NBK jest jednym z najsilniejszych banków w regionie. Właśnie z uwagi na dogodne położenie pretenduje do tego aby odgrywać ważną rolę w rekonstrukcji Iraku. Podobne aspiracje ma Standard Chartered, który ma rozległą sieć placówek w Zatoce Perskiej oraz w Azji i Afryce.

Zainteresowanie Standard Chartered Irakiem ma także swoje uzasadnienie historyczne. Do roku 1970 miał on w Iraku wiele oddziałów, które zostały znacjonalizowane. Planuje on powrót do Iraku i w tym celu powołał nawet swoje przedstawicielstwo, które tymczasowo mieści się w Dubaju.

Banki tworzące konsorcjum zamierzają także aktywnie uczestniczyć w szkoleniu przyszłego personelu TBI. Na razie skala działalności banku jest niewielka i do obsługi powinno wystarczyć sześćcioro pracowników. Jednak wraz z oczekiwanym dynamicznym rozwojem banku będzie rosło zapotrzebowanie na wykwalifikowany personel.

ANZ uważa, że TBI może być znacznym ułatwieniem dla eksporterów z Australii i Nowej Zelandii poszukujących rynków zbyty w Iraku. Szczególnie ważne z tego punktu widzenia mogą produkty spożywcze.

Pozostałe banki znajdujące się w konsorcjum takie jak polski Bank Millennium, turecki Akbank oraz południowo afrykański Standard Bank również poszukują możliwości uczestniczenia w przedsięwzięciach finansowych i handlowych w odbudowującej się gospodarce Iraku.

(The Banker, październik 2003)

Opracował Tomasz Obal

BANKOWY FUNDUSZ GWARANCYJNY

ogłasza

KONKURS

**na najlepszą pracę magisterską i doktorską
z zakresu systemów gwarantowania depozytów,
problematyki działalności
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego
oraz bezpieczeństwa finansowego banków**

- ❖ Do Konkursu mogą być zgłaszane prace napisane w języku polskim, poświęcone tematyce systemów gwarantowania depozytów, działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz bezpieczeństwa finansowego banków, obronione w roku akademickim 2002/2003, w tym prace doktorskie obronione do 31 grudnia 2003 roku.
- ❖ Prace na Konkurs mogą być zgłaszane przez władze uczelni (wydziału, instytutu), w których te prace były wykonane, jak również przez samych autorów po uzyskaniu rekomendacji promotora, a w przypadku prac doktorskich również recenzentów.
- ❖ Szczegółowe warunki zgłaszania prac do Konkursu określa Regulamin.
- ❖ Wniosek o zgłoszenie pracy do Konkursu powinien zawierać:
 - Imię i nazwisko autora pracy, adres do korespondencji, tel. kontaktowy.
 - Dane promotora pracy (adres służbowy).
 - Kopię dokumentu potwierdzającego nadanie, w oparciu o tę pracę, tytułu magistra lub doktora.
 - Opinię o pracy podpisaną przez przedstawicieli władz uczelni (wydziału, instytutu) lub promotora, recenzentów.

Bezpieczny Bank

- ❖ Wniosek wraz z trzema egzemplarzami pracy należy przesłać **do dnia 20 lutego 2004 r. na adres:**

Bankowy Fundusz Gwarancyjny
ul. ks. Ignacego Jana Skorupki 4
00-546 Warszawa
(z dopiskiem „Konkurs”)

- ❖ Prace przesłane na Konkurs nie będą zwracane.
- ❖ W Konkursie nie mogą uczestniczyć pracownicy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.
- ❖ **Nagroda w Konkursie jest:**
- w kategorii **prac magisterskich – kwota 5 000 zł,**
 - w kategorii **prac doktorskich – kwota 10 000 zł.**

Jury przysługuje prawo przyznania nagrody dodatkowej.

- ❖ Bankowy Fundusz Gwarancyjny zastrzega sobie prawo do publikowania w czasopiśmie „Bezpieczny Bank” w części lub w całości nagrodzonych prac.

Sekretariat Jury Konkursu:

tel. (0-22) 583 08 03, 583 08 07

fax. (0-22) 583 08 08

www.bfg.pl

e-mail: konkurs@bfg.pl

REGULAMIN

**Konkursu na najlepszą pracę magisterską i doktorską
z zakresu systemów gwarantowania depozytów,
problematyki działalności
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego
oraz bezpieczeństwa finansowego banków**

§ 1.

1. Konkurs przeprowadza się w dwóch kategoriach prac:
 - a) magisterskich,
 - b) doktorskich.
2. Nagrodą w konkursie dla najlepszej pracy:
 - a) magisterskiej – jest kwota 5 000 zł,
 - b) doktorskiej – jest kwota 10 000 zł.
3. Bankowy Fundusz Gwarancyjny zastrzega sobie prawo do publikowania w części lub w całości nagrodzonych prac w czasopiśmie „Bezpieczny Bank”.
4. Ogłoszenie wyników konkursu oraz wręczenie nagród następuje na Walnym Zgromadzeniu Związku Banków Polskich, z zastrzeżeniem ust. 4a.
- 4a. W wyjątkowych przypadkach, w szczególności uzasadnionych terminem Walnego Zgromadzenia Związku Banków Polskich, ogłoszenie wyników konkursu oraz wręczenie nagród może nastąpić na posiedzeniu Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego lub podczas seminarium organizowanego przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny.
5. Konkurs jest ogłaszany w drodze zaproszeń kierowanych do wyższych uczelni działających w Polsce.

§ 2.

Prace zgłoszone do Konkursu będą oceniane przez Jury powołane przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

Bezpieczny Bank

§ 3.

1. Do Konkursu mogą być zgłoszone prace magisterskie i doktorskie z zakresu tematyki systemów gwarantowania depozytów, działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz problematyki bezpieczeństwa finansowego banków.
2. Prawo do zgłaszania prac magisterskich mają władze uczelni (stosowni dziekani wydziałów, kierownicy katedr) mające prawo do nadawania tytułu magistra.
3. Wnioski w sprawie nagrody za pracę doktorską mogą nadsyłać dziekani, dyrektorzy lub równorzędni kierownicy tych placówek badawczych, których rady naukowe mają prawo nadawania stopnia doktora nauk ekonomicznych lub doktora nauk prawnych.
4. Wnioski mogą składać również sami autorzy prac po uzyskaniu rekomendacji promotora, a w przypadku prac doktorskich również recenzentów.
5. O dopuszczeniu pracy do Konkursu decyduje Jury na wniosek Przewodniczącego Jury.
6. W Konkursie nie mogą uczestniczyć pracownicy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

§ 4.

1. Prace, w trzech egzemplarzach, należy składać do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w Warszawie, ul. ks. Ignacego Jana Skorupki 4, w terminie ustalonym przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny.
2. Wniosek o zgłoszeniu pracy do Konkursu, o którym mowa w § 3 ust. 2–4, powinien zawierać:
 - imię i nazwisko autora pracy oraz adres dla korespondencji, telefon;
 - kopię dokumentu potwierdzającego nadanie, w oparciu o tę pracę, tytułu magistra lub stopnia doktora nauk ekonomicznych lub doktora nauk prawnych;
 - opinię o pracy podpisaną przez promotora, recenzentów.
3. Prace nadesłane na Konkurs nie będą zwracane.

Bezpieczny Bank

§ 5.

1. Jury przyznaje jedną nagrodę w każdej z dwóch kategorii, o których mowa w § 1 ust. 1. Jury może przyznać dodatkowe nagrody.
2. Jury może nie przyznać nagrody, w przypadku gdy uzna, że przedstawione prace nie spełniają oczekiwań organizatora Konkursu.
3. Decyzja Jury jest ostateczna. Od decyzji tej nie przysługuje odwołanie.

BEZPIECZNY BANK

SAFE BANKING
Magazine on the issues of deposit
protection and the financial
security of banks

Edited by:

prof. dr hab. Władysław Baka
– chief editor,
Kazimierz Beca,
dr Marek Grzybowski,
dr hab. Małgorzata Iwanicz-
-Drozdowska,
Ewa Kawecka-Włodarczak,
prof. dr hab. Stanisław Owsiak,
Krzysztof Pietraszkiewicz,
prof. dr hab. Marek Safjan,
prof. dr hab. Jan Szambelańczyk,
Ewa Śleszyńska-Charewicz

Secretariat:

Tomasz Obal
Beata Zdanowicz

The published articles present their
author's opinions. These opinions
are not the official attitude
of the Bank Guarantee Fund.

ISSN 1429-2939

Publisher:

Bank Guarantee Fund
00-546 Warsaw
Ks. Ignacego Jana Skorupki Street 4
tel. 583-08-01, 583-08-05,
583-08-06
fax 583-08-08
e-mail: rada@bfg.pl
www.bfg.pl
in cooperation with the
„Zarządzanie i Finanse”

CONTENTS

2(21) 2003

A. About BFG activity (BFG – the Bank Guarantee Fund) – p. 3

1. New term of office of the Fund's Council – p. 3
2. Rapport on the Fund's activity in the year 2002
(short version) – p. 4
3. The Fund's Council resolutions concerning the rates for
the year 2004 – p. 38

B. Problems and opinions – p. 41

1. Directions of BFG Act's amendments in the years 1995–2003
– *Andrzej Jankowski* – p. 41

C. Learning from foreign experience – p. 51

1. Second annual IADI (International Association of Deposit
Insurers) conference – *Tomasz Obal* – p. 51
2. Japan deposit insurance system – *Beata Zdanowicz* – p. 56
3. Korean deposit insurance system – *Joanna Majewska* – p. 69

D. Consultations for banks – p. 79

1. International actions against the money laundering
in the finance system – *Marek Prengel* – p. 79

E. New ideas and solutions – p. 91

1. The investment insurance system in the USA –
Bogna Janik – p. 91

F. Chronicle – p. 99

1. Basic macroeconomic indicators and organizational-legal
changes in the banking system in II and III quarter of 2003
– *Halina Polijaniuk, Marcin Tadeusiak, Marcin Zachaj,*
Anna Herer – p. 99

E. Miscellanea – p. 127